

สรรนิพนธ์

ศ.เกียรติคุณ นพ.เกษม วัฒนชัย

 CMU CHIANG MAI UNIVERSITY

งานแสดงความยินดีแก่บัณฑิตกิตติมศักดิ์
ประจำปีการศึกษา 2566
29 มกราคม 2567

Congratulations to the Honorary Degree Recipient
January 29th 2024

คำนำ

ผมนั่งคุยกับทีมงานพี่ ๆ น้อง ๆ เจ้าหน้าที่สำนักงานสภาฯ ในวันหนึ่งตอนราวต้นปี ๒๕๖๗ ว่า ในโอกาสที่ท่านนายกสภาฯ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.เกษม วัฒนชัย ท่านจะครบวาระนายกสภาฯ ในตอนปลายปีนี้ มีสิ่งใดที่เราควรจะทำเนื่งการหรือไม่

พวกเรานั่งคุยกันและด้วยรู้อุปนิสัยของท่านว่า ไม่ชอบการใดที่เป็นการเอิกเกริกหรือต้องรบกวนผู้อื่นจนมากมาย แต่เรื่องราวของท่านบนโต๊ะสภาฯ ที่ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างดีจนเป็นที่ให้ผู้อื่นเข้ามาศึกษาดูงานในสำนักงานสภาฯ ของเรานั้น เป็นสิ่งที่น่าสนใจและมีคุณค่า พวกเราในสำนักงานสภาฯ ต่างมีประสบการณ์ที่ได้รับฟังเรื่องราว ได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ผ่านการประชุม และพวกเราต่างก็เคยทำหน้าที่บันทึกและสืบค้นเรื่องราวจากการประชุม ในต่างกรรมต่างวาระจากรายงานการประชุมที่บันทึกไว้ในเวลาต่อมา

ผมนึกขึ้นมา ณ ขณะนั้นว่า หากเราหยิบจับเรื่องราวที่ท่านได้เล่า และบันทึกเป็นหนังสือเล่มหนึ่ง น่าจะเป็นคุณประโยชน์ในวงกว้าง และน่าจะเหมาะกับการเป็นสิ่งแสดงกตเวทิตาจิตแต่ท่าน ซึ่งถือว่าท่านเป็นปราชญ์ เป็นผู้รู้ เป็นพหูสูต หรือคำอื่นใดที่เหมาะสมจะกล่าวได้ จึงตกลงกันว่าจะทำหนังสือเล่มนี้ จนเกิดเป็นฉบับที่ถือในมือทุกท่านอยู่ในขณะนี้ พี่ปรีดา ศิริรังษี เจ้าหน้าที่อาวุโสในสำนักงาน ซึ่งเป็นอดีตหัวหน้าสำนักงานสภาฯ และได้ทำงานกับท่านนายกสภาฯ ในหลายวาระ พี่ปรีดาของเราได้ให้ความกรุณาในการสืบค้นและเรียบเรียงข้อมูลจากรายงานประชุมหลายปี เพื่อให้พวกเราได้เนรมิตหนังสือเล่มนี้ออกมาให้ทันกำหนด

พวกเรานั่งทำหนังสือเล่มนี้กันแบบเงียบ ๆ และเรียบง่ายภายในสำนักงาน โดยยกความจากรายงานการประชุมที่มีอยู่ มาปรับให้คำดูเรียบร้อยแต่ไม่เปลี่ยนแปลงในสาระที่เกิดขึ้นจากการประชุมแต่ละครั้ง ด้วยเหตุนี้ หากหนังสือเล่มนี้จะมีข้อผิดพลาดใด ๆ ผมขออน้อมรับและขออภัยไว้ ณ ที่นี้ และหากหนังสือเล่มนี้จะมีคุณประโยชน์อันใดแก่ผู้ได้หยิบจับขึ้นมาอ่านค้นคว้า จนสามารถก่อให้เกิดความมั่งงามหรือความสัมฤทธิ์ผลในกิจการต่าง ๆ ต้องขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้เช่นกัน

เพราะเหตุที่หนังสือเล่มนี้คือวิชาความรู้ที่ท่านนายกสภาฯ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ
นพ.เกษม วัฒนชัย ที่พวกเรารักและเคารพได้มอบไว้ให้เป็นวิชาความรู้แก่พวกเรา
และทุกคนสืบไป

ผศ.ทพ.พิริยะ เชิดสถิรกุล
เลขานุการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๗

สรณินพนธ์ของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.เกษม วัฒนชัย
ในฐานะนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
(๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ – ๑๑ กันยายน ๒๕๖๗)

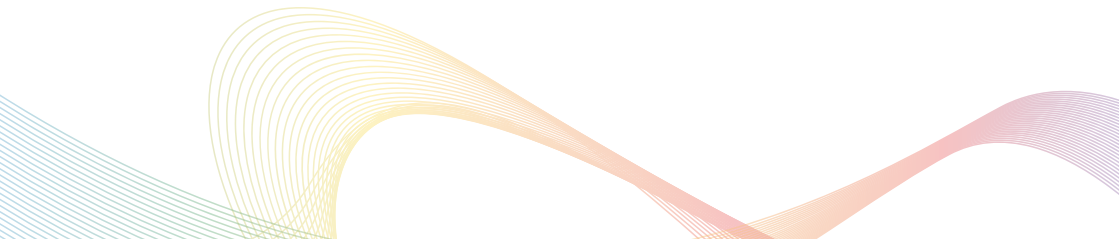
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.เกษม วัฒนชัย เป็นนักศึกษาเก่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่คนแรกที่ได้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ท่านได้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยเป็นระยะเวลายาวนานกว่านายกสภามหาวิทยาลัยทุกท่านที่ผ่านมา คือ ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๗ เป็นเวลา ๒๑ ปีเศษ ตลอดเวลาที่ท่านดำรงตำแหน่งสำคัญนี้ท่านได้ใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เครือข่าย ความซื่อสัตย์สุจริต ทำให้สภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีบทบาทเป็นองค์กรที่ชี้นำทิศทางการของมหาวิทยาลัย สนับสนุนและช่วยเหลือผู้บริหารมหาวิทยาลัยทุกระดับในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ ตลอดจนเป็นหลักที่มั่นคงให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้พึ่งพิงเมื่อมีวิกฤตการณ์เกิดขึ้น ทำให้สภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นองค์กรที่น่าเชื่อถือ ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากกรรมการสภามหาวิทยาลัยทุกท่านในการที่ร่วมกันรับผิดชอบภารกิจตามอำนาจหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย

ในการปฏิบัติงานของท่านในฐานะประธานที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นั้น ท่านจะมีข้อคิดที่ก้าวหน้า หรือเป็นเรื่องใหม่ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของมหาวิทยาลัย ตลอดจนถ่ายทอดเรื่องที่เป็นกระแสหลักของโลกมานำเสนอในระเบียบวาระเรื่อง “ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ” อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ในการประชุมหลายต่อหลายครั้ง ท่านได้สอดแทรกเรื่องราว ความรู้ เกร็ดวิธี แนวปฏิบัติ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้งานเพื่อแก้ไขปัญหา หรือใช้บริหารจัดการให้กิจการต่าง ๆ ในภารกิจและพันธกิจของมหาวิทยาลัยลุล่วงไปได้ด้วยดี

ช่วงเวลาราว ๖ ปีที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เลขานุการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดบนรอบโต๊ะประชุมสภาฯ แม้จะเป็นเพียงเดือนละ ๑ ครั้ง แต่เมื่อได้บันทึกลงในรายงานการประชุม ได้อ่านทบทวน

ตามวาระโอกาส ก็ยิ่งสังเกตเห็นว่า เรื่องราวที่ถูกบันทึกในรายงานการประชุมนั้น มีความหลากหลายที่เป็นประโยชน์อย่างมาก หากรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ ก็น่าจะเป็นประโยชน์แก่มหาวิทยาลัยและชนรุ่นหลังจะได้ศึกษาและเข้าใจได้ว่าการที่บุคคลคนหนึ่งที่เป็นนักศึกษาเก่าของสถาบันได้พยายามเสนอแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นคุณูปการอย่างมาก ให้แก่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เป็นสถาบันการศึกษาเดิมของตนนั้น สามารถทำได้ อย่างไร และเนื่องจากข้อคิดข้อเขียนดังกล่าวมีหลากหลายในตลอดระยะเวลาที่ท่านดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้เรียบเรียงจึงขอเรียกรวม ๆ กันว่า "สรรณิพนธ์" และได้เลือกสรรเรียงร้อยเป็นหมวดหมู่เพื่อง่ายต่อการเรียบเรียงความคิดของผู้อ่านที่จะเกิดประโยชน์ได้อย่างดีที่สุด

สารบัญ สรรนิพนธ์

ตอนที่	หน้า
๑. การประชุมและการดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๑
๒. การจัดการความรู้และการศึกษา	๑๑
๓. การบริหารหลักสูตรและอุดมศึกษา	๒๓
๔. การพัฒนานักศึกษา	๕๑
๕. การวิจัยและการพัฒนาชุมชน	๖๓
๖. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	๗๗
๗. พระบรมราชโองการและพระราชดำรัส	๘๑
๘. กระแสโลกและการเปลี่ยนแปลง	๙๓
๙. แนวคิดด้านเศรษฐกิจและสังคม	๑๒๙
๑๐. เรื่องราวอื่นๆ จากการประชุม	๑๓๕

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ CHIANG MAI UNIVERSITY

การประชุมและการดำเนินงาน
ของสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๑. การประชุมและการดำเนินงานของสภา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีการพัฒนามาเป็นลำดับ จวบจนกระทั่งปัจจุบันได้ชื่อว่าเป็นสภามหาวิทยาลัยที่มีระบบระเบียบที่ดี แห่งหนึ่ง มีผู้ที่วนเวียนเข้ามาศึกษาดูงานการบริหารจัดการที่สำนักงานสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่มาเป็นระยะ ด้วยเหตุที่ท่านได้วางรากฐานในเรื่องการจัดวาระการประชุม รวมถึงได้ร่วมทำความเข้าใจกับกรรมการสภามหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการประชุมและวิธีการดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ ยังได้นำหลักคิดเกี่ยวกับบทบาทของกรรมการสภามหาวิทยาลัยมาแจ้งให้ ที่ประชุมทราบ ดังนั้น แม้จะมีผู้ที่ทำหน้าที่กรรมการสภาฯ หมุนเวียนเปลี่ยนไปตาม ยุคสมัยการประชุมสภาฯ จึงสามารถดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และมีเรื่องราว จากการประชุมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัยที่คัดและ รวบรวมไว้ดังนำเสนอต่อไปนี้

๑.๑ การจัดระเบียบวาระการประชุมสภามหาวิทยาลัย

ท่านได้ปรับปรุงการจัดระเบียบวาระการประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวาระแรกที่ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย ซึ่งได้ใช้เป็นแนวทาง ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยตลอดเวลาที่ท่านดำรงตำแหน่ง โดยจัดหมวดหมู่ ของเรื่องเสียใหม่เพื่อให้มีความสะดวกในการพิจารณามากยิ่งขึ้น ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่อง แจ้งให้ที่ประชุมทราบ

๑.๑ เรื่อง ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ (ถ้ามี)

๑.๑ เรื่อง เลขานุการแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

๑.๑.๑ รายงานผลการปฏิบัติตามมติสภามหาวิทยาลัย

๑.๑.๒

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่อง รับรองรายงานการประชุม

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่อง สืบเนื่อง หรือเรื่องค้างการพิจารณา

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่อง เสนอเพื่อพิจารณา

๔.๑ เรื่อง นโยบาย

๔.๒ เรื่อง แต่งตั้ง

๔.๓ เรื่อง อนุมัติ/ให้ความเห็นชอบ

๔.๔ เรื่อง เสนอเพื่อทักท้วง

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่อง อื่น ๆ (ถ้ามี)

ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการพิจารณาเรื่องที่สำคัญซึ่งมีรายละเอียดค่อนข้างมากหากมหาวิทยาลัยจะเชิญผู้ที่รับผิดชอบเรื่องนั้น ๆ มาให้ข้อมูลและตอบคำถามของกรรมการสภามหาวิทยาลัยที่มีข้อสงสัยก็จะช่วยให้การประชุมสามารถดำเนินการไปได้โดยรวดเร็วมากยิ่งขึ้น จึงขอให้เลขานุการสภามหาวิทยาลัยรับไปพิจารณาดำเนินการด้วย

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖)

๑.๒ การปฏิบัติงานของกรรมการสภามหาวิทยาลัย

ท่านได้ให้แนวทางการปฏิบัติงานของกรรมการสภามหาวิทยาลัยว่าการปฏิบัติงานในฐานะกรรมการสภามหาวิทยาลัยเป็นตัวอย่างของการทดแทนบุญคุณแผ่นดิน และเพื่อให้การทำงานของสภามหาวิทยาลัยเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม สภามหาวิทยาลัยจะต้อง

๑. มีเอกภาพ

๒. ยึดความถูกต้องเที่ยงธรรม และ

๓. ได้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการพิจารณาและการตัดสินใจ

โดยลักษณะการทำงานของสภาอุดมศึกษาข้อมูลส่วนใหญ่ก็จะมาจากฝ่ายบริหาร ต้องขอขอบคุณฝ่ายบริหารที่ได้เสนอข้อมูลให้สภามหาวิทยาลัยเป็นระยะ ๆ เช่น ข้อมูลรายงานฐานะการเงินที่ฝ่ายบริหารได้นำเสนอสภามหาวิทยาลัยเป็นประจำทุกเดือน ข้อมูลผลประกอบการของหน่วยงานอิสระและส่วนงานต่าง ๆ นอกจากนั้นยังมีข้อมูลที่ต้องขอมหาวิทยาลัย เช่น ข้อมูลในการรับนักศึกษา

ใหม่ประจำปีในทุกระดับ รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างไรในแต่ละปีการศึกษา สภามหาวิทยาลัยจะได้ใช้ข้อมูลนั้นให้ข้อเสนอแนะกับมหาวิทยาลัยได้

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๕)

๔. ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดองค์ประกอบของสภามหาวิทยาลัยมาจากบุคลากรประเภทต่าง ๆ ที่หลากหลาย แต่สภามหาวิทยาลัยจะดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นเอกภาพมุ่งที่ประโยชน์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเหนือ และประเทศไทยเป็นหลัก อย่างไรก็ตามแม้ว่าความคิดเห็นของแต่ละท่านจะแตกต่างหลากหลายก็ตาม แต่ในท้ายที่สุดจะต้องนำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง

๕. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีการออกระเบียบข้อบังคับ เพื่อบริหารมหาวิทยาลัยได้เอง แต่เมื่อได้ดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับ เหล่านั้นไปในระยะหนึ่งก็ย่อมจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การบริหารงานในปัจจุบัน ทั้งนี้ การออกระเบียบข้อบังคับ จะต้องอาศัยอำนาจและขอบเขตตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๑ ในขณะที่เดียวกันระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ จะมีความยืดหยุ่นและคล่องตัวตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเมื่อมีเหตุผลความจำเป็นก็สามารถปรับเปลี่ยนได้เพื่อให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด

๖. การเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย อาจมีภารกิจอื่น ๆ ที่จะต้องปฏิบัติ เช่น การเป็นกรรมการชุดต่าง ๆ ที่สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งหรือมหาวิทยาลัยขอเชิญร่วมเป็นกรรมการนั้น ๆ

๗. การประชุมสภามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะเปิดโอกาสให้กรรมการสภามหาวิทยาลัยได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ อย่างเต็มที่ แต่เนื่องจากระยะเวลาที่ใช้ในการประชุมค่อนข้างจำกัด กรรมการสภามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่

จึงจะเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในหลักการสำคัญเพื่อประหยัดเวลา
เท่าที่จะทำได้และจะเป็นการเปิดโอกาสกรรมการสภามหาวิทยาลัยท่านอื่น ๆ
ได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง

*(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๙/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๙
กันยายน ๒๕๖๓)*

๘. มหาวิทยาลัยเป็นผู้นำทางความคิด เป็นผู้นำในการดูแลรักษาวัฒนธรรม
รักษารัฐธรรมนูญและสิ่งแวดลอม ตลอดจนองค์กรที่มองเห็นความเหลื่อมล้ำของ
สังคมและพยายามแก้ไขปัญหาเหล่านั้น โดยการผลิตบัณฑิตวิชาชีพและเป็น
แหล่งผลิตวิชาการชั้นสูง เพื่อเข้าไปรับใช้สังคมและประเทศชาติ ดังนั้น การที่
ได้เข้ามาดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยเพื่อสร้างคุณประโยชน์ให้แก่
มหาวิทยาลัยนั้นถือเป็นผู้สำเร็จของการรับใช้สังคม (Crown Jewel of Public
Service)

โดยสภามหาวิทยาลัยนั้นเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายให้
แก่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและผู้ปฏิบัติ โดยโครงสร้างของมหาวิทยาลัยแบ่งเป็น
๓ ส่วน คือ ๑) สภามหาวิทยาลัย ๒) ฝ่ายบริหารมหาวิทยาลัย ๓) ผู้ปฏิบัติงาน
ซึ่งทั้งสามฝ่ายจะต้องทำงานร่วมกันเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของบ้านเมืองภายใต้
ความท้าทายของโลกในยุคปัจจุบัน

*(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๐
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔)*

๑.๓ บทบาทกรรมการสภามหาวิทยาลัย

ท่านได้แปลและสรุปความบทความแนวคิดเกี่ยวกับกรรมการสภาสถาบัน
ของมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นภาษาไทยและได้แจ้งให้กรรมการ
สภามหาวิทยาลัยทุกท่านทราบ ดังนี้

- คณะกรรมการสภาสถาบันอุดมศึกษา เชื้อมั่นและยึดมั่นใน :

(๑) จิตใจอาสาสมัคร (volunteerism)

(๒) จิตใจสาธารณกุศล (philanthropy)

เพราะฉะนั้นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกรรมการสภาสถาบัน จึงถือเป็น “สุดยอด” (crown jewel) ของการรับใช้สังคม (public service)

- สิ่งที่กรรมการสภาฯ ได้รับคือ ความเชื่อมั่นจากสาธารณะ (respect)
- สิ่งที่กรรมการสภาฯ พึงปฏิบัติให้ได้ คือ
 - ความรับผิดชอบ (responsibility)
 - พันธะพิเศษ (special obligations)
 - ความคาดหวัง (high expectations) จากหลาย ๆ ฝ่าย
- ความรับผิดชอบของสภาสถาบัน ๑๒ ประการ (ที่มา : Richard T. Ingram, “Effective Trusteeship” 1995)

๑. กำหนดพันธกิจและเป้าประสงค์ (setting mission and purposes)

สภาฯ ต้องเข้าใจเป้าประสงค์ของสถาบันอย่างชัดเจน และช่วยกันกำหนดทิศทาง เพื่อให้สถาบันเดินทางไปสู่เป้าประสงค์

๒. สรรหาอธิการบดี (appointing the president)

เป็นความรับผิดชอบต่อสำคัญที่สุดที่สภาสถาบันจะต้องสรรหาบุคคลที่มีทั้งคุณสมบัติ (qualities) และประสบการณ์ (experiences) ที่จำเป็นเพื่อมารับหน้าที่สำคัญนี้

๓. สนับสนุนงานของอธิการบดี (supporting the president)

- ใส่ใจและช่วยเหลืองานของสถาบัน
- ช่วยระดมทรัพยากรช่วยสถาบัน
- ให้กำลังใจและชมเชยในผลสำเร็จ
- มาประชุมสม่ำเสมอ

๔. ติดตาม-กำกับการทำงานของอธิการบดี (monitoring the president’s performance)

- การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- การตรวจสอบภายใน และการเงิน

ทั้งนี้เพื่อช่วยให้อธิการบดีปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น (to help strengthen his

or her performance)

๕. ประเมินการปฏิบัติงานของสภาสถาบัน (assessing board performance)

- ประเมินผลการปฏิบัติตามมติของสภาฯ
- ประเมินผลประจำปีโดยองค์กรอิสระ
- จัดประชุมปฏิบัติการ (workshop) หรือประชุมทบทวน (retreat)

ทุก ๓-๔ ปี โดยสมาชิกสภา

๖. ยืนหยัดให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ (insisting on strategic planning)

- ให้อำนาจบริหารและฝ่ายปฏิบัติกำหนดแผนการบริหารและแผนปฏิบัติงาน

- ประเมินผลงาน - ผลกระทบ
- ปรับปรุงการบริหารและการปฏิบัติ
 - » หลักสูตร - การเรียน การสอน
 - » การวิจัยและพันธกิจต่าง ๆ

๗. ทบทวนหลักสูตรและโครงการบริการสังคม (reviewing educational and public -service programs) เพื่อนำไปสู่

- การควบคุมค่าใช้จ่าย (cost containment)
- การจัดสรรทรัพยากรใหม่ (reallocating limited resources to capitalize on institutional strength)
- การลดแรงกดดันที่ต้องขึ้นค่าเล่าเรียน (reducing the rate of tuition increase)
- การปรับโครงสร้าง (restructuring the institution)

๘. ประกันความพอเพียงของทรัพยากร (ensuring adequate resources)

- “งบประมาณไม่เคยพอ” ก็จริง แต่สภาฯ ก็ต้องร่วมรับผิดชอบเพื่อให้มีทรัพยากร ที่เพียงพอกับการบริหาร และการปฏิบัติงาน

- กรรมการสภาฯ ต้องช่วยหาเงิน หาทรัพยากรอื่น หาความร่วมมือหาพันธมิตร ฯลฯ

๙. ประกันการบริหารจัดการที่ดี (ensuring good management)
ซึ่งมีเครื่องชี้การบริหารจัดการที่ดีดังนี้

- มี “ธรรมาภิบาล”
- งบดุลไม่ติดลบ
- คณาจารย์และเจ้าหน้าที่มีคุณภาพ เสียสละเพื่อสถาบัน
- ได้ “บัณฑิตที่พึงประสงค์” ฯลฯ

๑๐. ยึดมั่นในความมีอิสระของสถาบัน (preserving institutional independence)

- สภาฯ ต้องปฏิบัติในกรอบจริยธรรม
- ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติงานได้ผลดี
- สถาบันได้รับการรับรองคุณภาพ

เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว สภาสถาบันจึงต้องประกัน “ความอิสระทางวิชาการ - academic freedom” และ “ความเป็นอิสระในการบริหารสถาบัน - institutional autonomy”

๑๑. เชื่อมโยงสถาบันไปสู่ชุมชน และเชื่อมโยงชุมชนสู่สถาบัน (relating campus to community and community to campus)

- สภาฯ เป็น “กันชน - buffer”
- สภาฯ เป็น “สะพาน - bridge”
- สภาฯ ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างชุมชนและสถาบัน (one foot firmly planted in “the real world” and the other in “the academic world”)

๑๒. บางครั้งทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์ (serving occasionally as a court of appeal)

- ความขัดแย้ง ความขัดข้องหมองใจทั้งหลายของนักศึกษา เจ้าหน้าที่คณาจารย์ ต้องยุติสิ้นสุดที่ระดับบริหารและระดับปฏิบัติ

- สภาฯ มีหน้าที่ดูแลว่า “ระบบและกระบวนการยุติธรรมในสถาบัน

เป็นไปตามกฎระเบียบ และความเป็นธรรม”

• หน้าที่ของกรรมการสภาฯ แต่ละท่าน :-

- ออกความเห็นด้วยความบริสุทธิ์ใจ และตั้งใจฟังเหตุผลของบุคคลอื่น

- เมื่อมีมติแล้ว ต้องสนับสนุนมตินั้นอย่างเต็มกำลัง ไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับมตินั้น

- ช่วยเผยแพร่ผลงานและเกียรติคุณของสถาบัน

สำหรับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ปัจจุบัน ผู้บริหารและนักวิชาการได้พยายามสร้างผลงานทางวิชาการด้านการวิจัยให้เป็นเลิศ และมีความทัดเทียมสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสามารถดำเนินงานของมหาวิทยาลัยได้ดีคือ นโยบายและการชี้แนวทางของสภามหาวิทยาลัยที่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยทุกประเภททุกตำแหน่งจะมีข้อบังคับที่กำหนดให้สภามหาวิทยาลัยมีหน้าที่กำกับดูแลและทำงานในหลายด้าน โดยเฉพาะกำกับดูแลประสิทธิภาพการบริหารงานของมหาวิทยาลัย อีกทั้งสนับสนุนการดำเนินงานของผู้บริหารและนักวิชาการ ดังนั้น จึงต้องขอความกรุณาท่านกรรมการสภามหาวิทยาลัยทุกท่านที่จะได้ใช้ความรู้ความสามารถแนวความคิดที่เป็นประโยชน์ของท่าน เพื่อส่งผลให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก้าวต่อไปข้างหน้าได้อย่างยั่งยืน

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๘ เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๘)

๑.๔ การเขียนระเบียบวาระการประชุม

ท่านได้ให้แนวปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่สำนักงานสภามหาวิทยาลัยในการเขียนเอกสารระเบียบวาระการประชุม โดยให้ปฏิบัติตามกระแสพระราชดำรัส คือ ๑. ต้องนำองค์รวมมาเสนอทุกด้าน ๒. ครบวงจร และ ๓. เชื่อมโยง ดังนั้นหน่วยงานที่จะนำเรื่องเสนอสภามหาวิทยาลัยพิจารณาต้องมีรายละเอียดที่จำเป็นให้ครบถ้วนให้มากที่สุด

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๒ เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๒)

การจัดการความรู้และการศึกษา

๒. การจัดการความรู้และการศึกษา

การศึกษาคือรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศและสังคม มหาวิทยาลัยคือแหล่งสังเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ เพื่อยกระดับการศึกษาในระดับสูงของประเทศผ่านการสร้างบัณฑิต การศึกษาเป็นการพัฒนารอบด้านโดยอาศัยการจัดการความรู้ ซึ่งมีแนวคิดทางด้านการศึกษาที่หลากหลายรวมทั้งการจัดการความรู้ การจัดการสอน การฝึกอบรม ซึ่งท่านได้เสนอแนะความคิดทางด้านการจัดการศึกษาและความรู้ที่ครอบคลุมไปถึงการประเมินผลเพื่อนำกลับมาใช้ในการพัฒนา ในหลายวาระของการประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังจะเห็นได้จากหลายครั้งดังต่อไปนี้

๒.๑ การศึกษาคือการพัฒนาครบด้าน

ท่านได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการศึกษาว่า การศึกษาคือการพัฒนาครบด้าน ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา ดังนี้

๑. แนวคิดตะวันตก : John Dewey

- Progressive education
- Child-centered education : total development of an individual (education of the whole child)

- ๑) Physical development = การพัฒนาทางกาย
- ๒) Mental development = การพัฒนาทางปัญญา
- ๓) Emotional development = การพัฒนาทางจิตใจ
- ๔) Social development = การพัฒนาทางสังคม

๒. แนวคิดเชิงพุทธ

- การพัฒนา = ภาวนา
- พัฒนาแล้ว = ภาวิต (คำคุณศัพท์) ซึ่งเป็นผลของการศึกษา
- ภาวิตกาย = พัฒนาแล้วทางกาย

ภาวิตศีล = พัฒนาแล้วทางศีล (หรือทางสังคม)
ภาวิตจิต = พัฒนาแล้วทางจิตใจ
ภาวิตปัญญา = พัฒนาแล้วทางปัญญา

๓. Physical development ทางตะวันตก หมายถึง การพัฒนาทางร่างกายของเด็ก

๔. ส่วนภาวิตกายและภาวิตศีล หมายถึง ความสัมพันธ์และการปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ทั้งทางสังคมและทางกายภาพของสิ่งแวดล้อม

๕. ถ้าสิ่งแวดล้อมทางกายภาพดีก็เกื้อกูลการพัฒนาทางสังคม พัฒนาทางจิตใจ และพัฒนาปัญญา ถ้าสภาพแวดล้อมทางกายภาพไม่เอื้อ ก็ขึ้นหรือขัดขวางการพัฒนาทางสังคม จิตใจและปัญญา

กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ (ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ) มีข้อคิดเห็นว่า เห็นด้วยกับที่ท่านนายกสภามหาวิทยาลัยแจ้งเรื่องการพัฒนาตามความคิดเชิงพุทธ เพราะปัญญาในทัศนะพระพุทธศาสนา มี ๓ ระดับ คือ สุตมยปัญญา อันเป็นปัญญาเกิดจากการอ่าน การฟัง จินตมยปัญญา อันเกิดจากการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และภาวนามยปัญญา อันเกิดจากการภาวนา ซึ่งมีการทำสมาธิ (meditation) อันจะทำให้เกิดเขาวนปัญญา (phronesis) ซึ่งเป็นปัญญาจากประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการใช้สร้างสรรค์และแก้ปัญหาที่อริสโตเติลจัดเป็น practical wisdom กับเกิดญาณปัญญา (sophia) คือความรู้แจ้ง เห็นจริงในตน ในสรรพสิ่งในโลกและจักรวาล ดังนั้นการศึกษาในทัศนะพระพุทธศาสนาจึงต้องครอบคลุมทั้ง ๓ ระดับ

แต่การศึกษาส่วนใหญ่ในปัจจุบันรวมทั้งในมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับปัญญา ๒ ประเภทแรก และละเลยการฝึกฝนจิตใจโดยสมาธิภาวนา (meditation) ซึ่งมีข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์แล้ว ว่าส่งผลต่อการพัฒนาสมองร่างกาย และสุขภาพทางกาย ทั้งยังก่อให้เกิดสุขภาวะทางจิตด้วย มหาวิทยาลัยจึงควรมีวิชาสมาธิเพื่อการพัฒนาชีวิตในวิชาการศึกษาทั่วไป (general education) ด้วย และยินดีให้ความร่วมมือหากมหาวิทยาลัยจะมีการจัดทำหลักสูตรนี้ขึ้น

กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ (ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร) ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีรูปแบบที่จะดำเนินการในเรื่องนี้แล้ว โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการจริยธรรมมหาวิทยาลัย ซึ่งได้ดำเนินการมาเป็นเวลาเกือบ ๑ ปี ในการจัดทำแผนจริยธรรมของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีเป้าหมายให้เกิดผลกับนักศึกษานั้นหมายถึง อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และวัฒนธรรมต้องมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะรองรับทั้งเรื่องดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

สำหรับเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสมองหลังจากการทำสมาธิ เมื่อปลายปีที่ผ่านมามีจดหมายเหตุพระพุทธรูปทาสจัดให้มีการสนทนาระหว่างองค์ดาไลลามะกับคนไทยประมาณ ๑๐๐ คน ซึ่งองค์ดาไลลามะสนใจเรื่องการทำสมาธิกับการเปลี่ยนแปลงของสมอง ขณะเดียวกันนักวิชาการด้านจิตวิทยา หรือประสาทวิทยาทางตะวันตกก็สนใจเรื่องนี้ ซึ่งเป็นอีกเรื่องหนึ่งหากจะทำให้เกิดการศึกษาข้ามสาขาวิชาได้

ประธานสภาพนักงานให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ภาควิชาปรัชญาและศาสนาก็ได้คำนึงถึงเรื่องนี้ จึงได้จัดกระบวนการวิชาวินิจฉัยในการนำไปพัฒนาปัญญาและจิต ซึ่งก็ได้ขอความร่วมมือจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับรายละเอียดของกระบวนการดังกล่าว คาดว่าจะเปิดเป็นกระบวนการวิชาเลือกให้นักศึกษาได้เลือกเรียนในภาคการศึกษาหน้า

ท่านได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า มีแนวคิดที่จะพลิกฟื้นวัดอุโมงค์ให้เป็นที่เผยแพร่ธรรมะและปฏิบัติธรรมะซึ่งเดิมในอดีตเป็นวัดที่พญามังรายทรงสร้างและได้มีการพัฒนาต่อมาในหลายยุคสมัย รวมทั้ง เจ้าชื่น สิริโรส ท่านปัญญานันทภิกขุ และพระพุทธรูป ได้ใช้วัดแห่งนี้เป็นที่เผยแพร่ธรรมะและปฏิบัติธรรมะ ทั้งนี้ ได้หารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว และได้อาราธนาพระราชปฏิญาณโสภณ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม ยินดีจะมาช่วยในเรื่องของการเผยแพร่ศาสนาและปฏิบัติภาวนาที่นี่

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๗)

๒.๒ แนวคิดในเรื่องการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ โดยมองในภาพรวมของประเทศ ซึ่งท่านได้ค้นแนวคิดเรื่อง epistemology มาเสนอต่อที่ประชุม มีสาระโดยสรุปดังนี้

การจัดการภาคสังคม

๑. epistemology = a branch of philosophy that investigates the origin, nature, methods and limits of human knowledge.

ญาณวิทยา = ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ (theory of knowledge)

= วิชาการว่าด้วยเรื่องการแสวงหาความรู้

= ความรู้แต่ละชุดเกิดขึ้นได้อย่างไร ? อิงอยู่กับปรัชญา ความเชื่อ หรือโลกทัศน์แบบใด ?

ผู้สร้างความรู้ที่ยืนอยู่บนปรัชญาคนละชุดย่อมผลิตความรู้ในเรื่องเดียวกันออกมาแตกต่างกัน

= ชุมชนทั้งในฐานะทางกายภาพ และฐานะเครือข่ายกลุ่มคน มีการสร้างและใช้ความรู้ในบริบทเฉพาะของแต่ละชุมชน

๒. การจัดการความรู้ (implicit and explicit knowledge management)

๓. การจัดการภาคส่วนต่าง ๆ

๓.๑ ความรู้ในการจัดการภาครัฐ

๓.๒ ความรู้ในการจัดการภาคธุรกิจ

๓.๓ ความรู้ในการจัดการภาคสังคม

นอกจากนี้ท่านได้เคยให้ความเห็นกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระที่ทำงานในการพัฒนาชุมชนว่า การจัดการภาครัฐและการจัดการภาคธุรกิจมีการสอนอย่างเป็นระบบ โดยมีหลักสูตรสาขาวิชาต่าง ๆ ในสถาบันการศึกษา แต่ในส่วนการจัดการภาคสังคมซึ่งก็มีองค์ความรู้ทั้งในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท จึงควรจะมีการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อประมวลองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการจัดการสังคมแล้วพัฒนาเพื่อเปิดสอนเป็นหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษาต่อไป ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต ซึ่งโดยส่วนตัว

มีความเห็นว่า ในอนาคตบทบาทภาครัฐจะลดน้อยลง ภาครัฐทำหน้าที่เป็น ผู้กำกับดูแลในด้านนโยบาย การพัฒนาทรัพยากร และด้านความมั่นคงมากกว่า ดังนั้น บทบาทของการจัดการของภาคสังคมต้องเข้มแข็งมากขึ้น มิฉะนั้นแล้ว จะตกอยู่ภายใต้การครอบงำของภาคธุรกิจเอกชน เพราะขณะนี้ภาคธุรกิจเอกชน เข้มแข็งมาก ซึ่งที่จริงแล้วการที่ธุรกิจเอกชนมีความเข้มแข็งเป็นสิ่งที่ดี เพราะ จะได้นำพลังของภาคธุรกิจเอกชนมาพัฒนาภาคสังคมให้มีความเข้มแข็ง มากขึ้นด้วย จึงขอฝากเป็นข้อคิดให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้นำไปคิด ไตร่ตรอง แลกเปลี่ยนความเห็นซึ่งกันและกันเพื่อการเรียนรู้ในเรื่องนี้ให้มากขึ้น

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๗/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๔๗)

๒.๓ ผู้มีวิชาการ

ท่านได้น้อมนำพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ซึ่งพระราชทานแก่คณะครู อาจารย์ และนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๒ เรื่องผู้มีวิชาการ มาแจ้งที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย ความว่า “ผู้มีวิชาการแล้วจำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติในตัวเองนอกจากวิชาความรู้ด้วย จึงจะนำชาติให้รอดและเจริญได้

คุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับทุกคนนั้น ได้แก่

- ความละเอียดรอบคอบ
- ความซื่อสัตย์สุจริตทั้งในความคิดและการกระทำ
- ความกตัญญูรู้คุณชาติบ้านเมืองและผู้ที่อยู่ภาวะตัวมา
- ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น หากแต่มีความจริงใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน เอื้อเฟื้อกันตามฐานะและหน้าที่
- และที่สำคัญอย่างมากคือ ความขยันหมั่นเพียร...”

จึงขอฝากมหาวิทยาลัยและคณะให้นำไปพิจารณาถ่ายทอดเป็นพฤติกรรม ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมาก

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๗)

๒.๔ ข้อเสนอแนะในการจัดตั้งศูนย์วิจัยและนวัตกรรมการเรียนรู้

ท่านมีคำขอให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ดำเนินการจัดตั้งศูนย์วิจัยและศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน ดังนี้

วัตถุประสงค์

๑. รวบรวมและทำการวิจัยเรื่องการเรียนรู้ของมนุษย์
๒. นวัตกรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้ โดยมีการออกแบบและศึกษาให้คล้องจองกับวัฒนธรรมของล้านนา วัฒนธรรมภาคเหนือ รวมถึงวัฒนธรรมของอนุภูมิภาค ลุ่มน้ำโขง
๓. เผยแพร่ผลงานวิจัยและนวัตกรรมการเรียนรู้และฝึกอบรม

ขอบเขต

๑. การเรียนรู้ของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย (human life long learning)
๒. การเรียนรู้ในวัยเด็กและเยาวชน
๓. การเรียนรู้ของนักศึกษา (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)
๔. การเรียนรู้ของผู้อยู่ในวัยทำงาน
๕. การเรียนรู้ของผู้เกษียณงานแล้ว

เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ได้เปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง ในมหาวิทยาลัยชั้นนำต่างประเทศมีการจัดตั้งศูนย์วิจัยเพื่อการเรียนรู้เกิดขึ้นมากมายเพื่อปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนการสอนจากรูปแบบเดิมไปสู่รูปแบบใหม่ ทั้งนี้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีทรัพยากรอยู่พร้อมแล้ว และเป็นเรื่องเร่งด่วนที่คณะต่าง ๆ ควรมีส่วนร่วมด้วย

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๘/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๖)

๒.๕ บทบรรณาธิการเกี่ยวกับ Science Agenda

ท่านได้ขอให้กรรมการสภามหาวิทยาลัยทุกท่านไปพิจารณาบทบรรณาธิการ Science Agenda ใน Scientific American ฉบับประจำเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๕ ซึ่งได้กล่าวว่า หากประเทศสหรัฐอเมริกาจะยังคงความสามารถในการแข่งขันในโลกนี้ได้ ต้องวางอยู่บน Science - Based Economy เด็กนักเรียนชั้นมัธยมของประเทศสหรัฐอเมริกาในขณะนี้ คณะนักวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ของประเทศสหรัฐอเมริกา จะทำอย่างไรให้การสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในระดับล่างได้รับความสนใจมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สิ่งที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่ง คือ สภาวิจัยแห่งชาติของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดว่า หากสหรัฐอเมริกาจะยังคงเป็นผู้นำทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จะต้องปรับเพิ่มมาตรฐานเรื่องวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของประเทศตั้งแต่ระดับล่างจนถึงระดับบน ซึ่งได้เกิดความร่วมมือกันในกลุ่มนักวิชาการอย่างมากในประเทศ

ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า เมื่อเดือนที่ผ่านมาได้เดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกาภายใต้โครงการ Thai - US Education Round Table โดยได้ไปที่ University of Minnesota, Twin Cities และ University of Oklahoma ภาพออกมาตรงกันว่า มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาเห็นว่าคุณภาพการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของนักเรียนในสหรัฐอเมริกาลดลง จึงได้จัดให้มีโครงการที่พยายามให้มหาวิทยาลัยทำงานร่วมมือกับโรงเรียนในระดับมัธยม โดยมีโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับงบประมาณมาจาก Natural Science Foundation หรือ State Government เพื่อไปสร้างความเข้าใจกับบิดา มารดา ครู และเด็กว่าโลกข้างหน้าจะต้องใช้ Stem มากน้อยแค่ไหน และใช้กิจกรรมเสริมโดยผ่านวิทยาลัยชุมชนหรือวิทยาลัยอาชีวศึกษา เพราะอยู่ใกล้โรงเรียนและอุตสาหกรรมมากกว่ามหาวิทยาลัยค่อนข้างมาก การดำเนินงานจะเป็นความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ซึ่งจะมีกิจกรรมหลายอย่าง คือ

๑) การเข้าไปสอนวิชาคณิตศาสตร์กับวิชาฟิสิกส์ในโรงเรียนโดยใช้อาจารย์มหาวิทยาลัย ๒) นักเรียนที่มีความสามารถจะทำ advanced placement ๓) สอนและทำสื่อการเรียนการสอนให้ครูโรงเรียน แนวคิดจะเปลี่ยน จาก training เป็น coaching ๔) ดึงเด็กมาทำโครงการเพื่อให้สังเคราะห์ความคิดและทักษะ สิ่งที่น่าประทับใจคือ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกาที่มีความเป็นครู ค่อนข้างสูง เหตุที่อาจารย์เหล่านี้ไปสอนนักเรียนในชั้นมัธยม เนื่องจากหากอยู่ เฉยมหาวิทยาลัยก็จะได้นักเรียนที่ไม่เก่งมาเรียนในมหาวิทยาลัย เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปก็จะได้เทคโนโลยีที่ไม่มีคุณภาพสำหรับประเทศ ในประเทศไทย ก็ได้มีการหารือกันว่าจะจัดให้มีโครงการความร่วมมือโดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานวิจัยและบริการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สวท.) เป็นต้น และมหาวิทยาลัยร่วมกับภาคเอกชน ซึ่งต้องร่วมมือเพื่อให้ได้บุคลากร ที่มีความสามารถสำหรับประเทศ

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๕)

๒.๖ การประเมินผลการประชุม - ฝึกรอบรม - ศึกษาดูงาน

ท่านแจ้งว่า วิธีการประเมินผลการประชุม - ฝึกรอบรม - ศึกษาดูงาน สามารถ จำแนกได้เป็น ๕ ระดับ ดังนี้

ระดับที่ ๑ เป็นการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมประชุม หรือฝึกรอบรม หรือดูงาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทั่วไป เช่น การเดินทาง ห้องประชุม อาหาร วิทยากร เป็นต้น การประเมินระดับนี้อาจใช้วิธีถามความเห็นจากผู้เข้าร่วม ประชุมด้วยแบบสอบถามก็พอ

ระดับที่ ๒ เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่าหลังจากการประชุม ฝึกรอบรม หรือดูงานแล้ว ผู้เข้าร่วมประชุม ฝึกรอบรม หรือดูงาน มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นเท่าไร การประเมินในระดับนี้อาจมีการทำ pre-test และ post-test ด้วย

เพื่อเปรียบเทียบกัน

ระดับที่ ๓ เป็นการประเมินการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติและพฤติกรรม หลังจากผู้เข้าประชุม ฝึกอบรม หรือดูงาน กลับไปสู่งานแล้วระยะหนึ่ง เป็นการประเมินการเปลี่ยนแปลงเฉพาะตัวบุคคลว่า มีความรู้ความสามารถและเจตคติ เปลี่ยนไปอย่างไร การประเมินวิธีนี้ควรประเมินจากเพื่อนร่วมงานและลูกค้า

ระดับที่ ๔ เป็นการประเมินการเปลี่ยนแปลงในสถานที่ทำงาน อันเกิดจากความคิตรีเริ่มของผู้เข้าประชุม ฝึกอบรม หรือดูงาน หลังจากที่ได้กลับมาแล้วระยะหนึ่ง เป็นการประเมินความเปลี่ยนแปลงของงาน ระบบงาน และ/หรือสิ่งแวดล้อม องค์กร การประเมินโดยวิธีนี้จะต้องประเมินจากความเห็นของผู้บังคับบัญชา

ระดับที่ ๕ เป็นการประเมินผลจากการเข้าประชุม ฝึกอบรม หรือดูงานแล้ว ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายสู่องค์กร คนทำงาน และงาน โดยวัดจากผลลัพธ์ของงานจากองค์กรนั้นสู่ลูกค้าโดยตรง เช่น หากผู้เข้าประชุม ฝึกอบรม หรือดูงาน เป็นครูบาอาจารย์ การประเมินผลจะลงไปที่ผลผลิตของระบบคือนักเรียน นักศึกษา หากเป็นบริษัทผลิตสินค้า การประเมินจะมุ่งไปที่ผลิตภัณฑ์ เป็นสำคัญ

ในการประชุม ฝึกอบรม หรือดูงาน โดยทั่ว ๆ ไป สำหรับผู้บริหารระดับกลาง หรือผู้ปฏิบัติงาน ระดับการประเมินผลจะมีความลึก ๔ ระดับ ดังที่กล่าวแล้ว

แต่หากเป็นการประชุม ฝึกอบรม หรือดูงาน ระดับนโยบายสำหรับผู้บริหารระดับสูง จะต้องประเมินผลในระดับที่ ๕ คือ ดูผลสะท้อนมาที่การเปลี่ยนแปลงนโยบายขององค์กรทั้งหมด รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในบางกรณี

ทั้งนี้ ได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยโดยอธิการบดีพิจารณาจัดตั้งคณะทำงาน เพื่อศึกษาข้อมูลในระยะ ๓ ปี ที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้จัดประชุม ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ในเรื่องใดบ้าง รูปแบบใดบ้าง ใช้งบประมาณเท่าใด และได้ประโยชน์อย่างไร ซึ่งจะได้นำเสนอข้อมูลการศึกษาดังกล่าวต่อที่ประชุม สภามหาวิทยาลัยในโอกาสต่อไป

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๖/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๓)

๒.๗ ครู

ท่านได้เล่าเกร็ดความรู้เกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ครู” มาเสนอให้
ที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยได้รับทราบดังนี้

ครู คือ ผู้เปิดประตูให้แก่ศิษย์

* เปิดออกจากอบายมุขและกองกิเลสไปสู่ความดีงามทั้งปวงในชีวิต

* เปิดออกจากความไม่รู้ในสรรพวิชาไปสู่ความรู้แจ้งและปฏิบัติได้

ครู คือ ผู้แบกภาระหนัก

ครูจะต้องเป็นผู้ให้ทั้งความรู้ทางวิชาชีพและคุณความดีงามในชีวิตของ
ลูกศิษย์ นอกจากนี้คำว่าครูยังหมายถึงผู้แบกภาระหนักซึ่งนอกจากรับผิดชอบ
ในการสอนแล้วยังรวมไปถึงการอบรมให้ลูกศิษย์เป็นคนดีด้วย โดยคำว่า “ครูดี”
ของประเทศอินเดียนั้นจะต้องมีองค์ประกอบอยู่ ๓ ข้อด้วยกัน ดังนี้

๑. สุวิชาโน คือ มีวิชาและความรู้ที่ดี

๒. สุสาสนโน คือ สอนดี

๓. สุปฏิปันโน คือ ประพฤติดี

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๓๐
ตุลาคม ๒๕๖๔)

๓.

การบริหารหลักสูตรและอุดมศึกษา

๓. การบริหารหลักสูตรและอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นสถาบันหนึ่งที่จัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา จากการเปลี่ยนแปลงของสังคม กลุ่มนักศึกษาที่เป็นผู้เรียนในมหาวิทยาลัยก็มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะไปตามบริบทของสังคม ท่านได้สังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาโดยตลอด สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเหตุให้มหาวิทยาลัยต้องปรับตัวไม่ว่าจะเป็นหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน หรือแม้กระทั่งกระบวนการวิชา นอกจากนี้ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีการปรับเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีพระราชบัญญัติของตนเอง ซึ่งการปรับเปลี่ยนสถานภาพนี้ถูกสะท้อนในหลายวาระที่ถูกกล่าวถึงในการประชุมทั้งก่อนและหลังการเปลี่ยนสถานภาพ ดังสะท้อนให้เห็นในวาระต่าง ๆ

๓.๑ การปรับปรุงกระบวนการศึกษาทั่วไป

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาในระดับปริญญาตรี ทั้งหลักสูตร ๔ ปี และ ๕ ปี จะประกอบด้วยหมวดวิชาต่าง ๆ ดังนี้

๑. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง กระบวนการพื้นฐานที่สอนให้มีความเป็นคน

๒. หมวดวิชาเอก หมายถึง กระบวนการเฉพาะด้าน ทำให้เป็นนักวิชาการเฉพาะด้านและกว้างขวางขึ้น

๓. หมวดวิชาโท เป็นหมวดวิชาที่มาเสริมให้วิชาเอกและวิชาชีพมีความมั่นคง

๔. หมวดวิชาเลือกเสรี เป็นหมวดวิชาที่ให้นักศึกษาได้เลือกเรียนตามความสนใจ

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป

วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นสมรรถนะพื้นฐาน (generic competency) สำหรับการเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑

องค์ประกอบ

๑. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๒. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
๓. กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ - มนุษยศาสตร์

ตัวอย่างสมรรถนะ

- ภาษาต่างประเทศ
- การเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศโลก
- โครงสร้างการเมืองและเศรษฐกิจโลก/ไทย
- กฎหมายสำหรับความเป็นพลเมืองไทย
- เศรษฐศาสตร์และการบัญชีพื้นฐาน
- ทักษะการเรียนรู้และตรรกวิทยาพื้นฐาน

خورรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการไปพิจารณาปรับปรุงกระบวนวิชาในหมวด วิชาศึกษาทั่วไปใหม่ ซึ่งได้รับทราบว่า มหาวิทยาลัยกำลังดำเนินการอยู่แล้ว เมื่อปรับปรุงแล้วและมีตัวแบบแนวคิดแล้ว ให้นำเสนอสภามหาวิทยาลัยเพื่อ พิจารณาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะน่าจะเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัย และนักศึกษา

ท่านได้ให้ความเห็นว่าในศาสตร์ทุกสาขาวิชานอกจากจะเชื่อมโยงกันแล้ว จะมี core competency และ generic competency ซึ่งคนไทยทั่วไป ควรจะได้รับรู้ในเรื่อง generic competency เช่น การดูแลสุขภาพตัวเอง ในระดับหนึ่ง เป็นต้น ซึ่งควรจะต้องมาเป็น general education ให้กับทุกคน ได้รู้ ไม่ว่าจะเรียนอะไรก็ตามต้องมีความรู้พื้นฐาน

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๑)

๓.๒ การประเมินสถานภาพหลักสูตรและการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัย

ท่านได้เสนอว่ามหาวิทยาลัยควรดำเนินการประเมินสถานภาพหลักสูตรและการผลิตบัณฑิตโดยแบ่งออกได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ

- หลักสูตรที่ควรยกเลิก
- หลักสูตรที่ควรปรับปรุงทั้งเนื้อหา และ/หรือวิธีการบริหารหลักสูตร
- หลักสูตรที่มหาวิทยาลัยควรเปิดสอนแต่ยังไม่ได้เปิดสอน

มหาวิทยาลัยควรจะดำเนินการประเมินสถานภาพหลักสูตรอย่างเป็นระบบเพื่อที่จะได้ข้อมูล ที่เป็นรายละเอียดนำเสนอสภามหาวิทยาลัย เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการหลักสูตรของมหาวิทยาลัย จึงขอให้รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการรับไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๖)

๓.๓ การสร้างคนดีสู่สังคมไทย

ท่านได้เสนอข้อคิดในการสร้างคนดีสู่สังคมไทย ซึ่งมาจากพระราชกระแสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว "ให้สถานศึกษาสร้างสังคมดีสู่สังคมไทย" เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ จึงมีข้อเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่พัฒนาเป็น "มหาวิทยาลัยคุณธรรม" โดยการแปลง "คุณธรรมหลัก" ที่คัดสรรแล้ว เป็น "จริยธรรม - แผนปฏิบัติการความดี" ในทุกกิจกรรมของมหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง

	คุณธรรมหลัก	ตัวอย่าง จริยธรรม - แผนปฏิบัติการความดี
๑	ความซื่อสัตย์	๑.๑ การจัดซื้อจัดจ้างโปร่งใส ๑.๒ ๑.๓
๒	ความรับผิดชอบ	๑.๑ ความตรงต่อเวลา ๑.๒ ๑.๓
๓	จิตอาสา	๑.๑ อาสาสมัครเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ๑.๒ ๑.๓

ชุดคุณธรรมหลักและจริยธรรมต้องตกลงกันเองในกลุ่ม

- (๑) ผู้บริหาร
- (๒) คณาจารย์
- (๓) ผู้ปฏิบัติงาน
- (๔) นักศึกษา

ท่านได้ยกตัวอย่างการสร้างโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งใช้โรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง ในจังหวัดพิจิตรเป็นต้นแบบ โรงเรียนดังกล่าวเปิดสอนตั้งแต่ชั้น ม.๑ ถึง ม.๖ มีนักเรียนประมาณ ๒,๐๐๐ คน มีครูประมาณ ๘๐ คน ได้ทำโครงการนี้มา ประมาณ ๓ ปี หลังจากที่ได้เริ่มโครงการประมาณ ๔ - ๕ เดือน พฤติกรรม ทั้งของครูและพฤติกรรมของนักเรียนได้เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด หลักการดำเนินงานของโรงเรียนคุณธรรมแห่งนี้ โรงเรียนได้กำหนดคุณธรรมหลักของโรงเรียน ๓ ข้อ คือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และจิตอาสา โดยผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ

๑. กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ตั้งแต่ผู้อำนวยการโรงเรียนลงมา มาประชุมกัน และตั้งโจทย์ว่าผู้บริหารโรงเรียนจะอย่างไร เพื่อสะท้อนถึงคุณธรรมหลัก ทั้งสามข้อ ซึ่งในแต่ละหัวข้อก็ได้กำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นจริยธรรมขึ้นมาหลายข้อ ตัวอย่างเช่น เรื่องความซื่อสัตย์ กำหนดว่าการจัดซื้อจัดจ้างต้องโปร่งใส ส่วน คุณธรรมหลักข้อสอง ก็ตั้งโจทย์ว่า ผู้บริหารจะแสดงความรับผิดชอบต่อโรงเรียน อย่างไร คุณธรรมหลักข้อสาม ก็ตั้งโจทย์ว่า ผู้บริหารจะแสดงถึงจิตอาสา อย่างไร เป็นต้น

๒. กลุ่มครูผู้สอน ก็ระดมสมองกันและตั้งโจทย์ในลักษณะเดียวกันกับกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนว่าจะอย่างไรเพื่อแสดงถึงคุณธรรมหลักทั้งสามข้อ ตัวอย่าง เช่น ความซื่อสัตย์ ครูทั้งหลายตกลงว่าจะไม่เบียดเบียนเวลาราชการ ส่วนเรื่อง จิตอาสา ครูก็ตกลงกันว่าอาสาทำงานให้กับโรงเรียนนอกเวลาเรียน ครูบางคน ซึ่งเคยรับสอนกวดวิชาที่บ้านโดยเก็บค่าสอนจากผู้เรียน ก็ยกเลิกการสอน กวดวิชาที่บ้านแต่อาสาสอนกวดวิชาที่โรงเรียนในช่วงเย็นหลังเลิกเรียนโดยไม่คิดค่าสอน เป็นต้น

๓. กลุ่มนักเรียน ก็ระดมสมอง โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ ๒๕ คน ก็ตั้งโจทย์คำถามในลักษณะเดียวกัน เช่น ในเรื่องความซื่อสัตย์ นักเรียนตกลง กันว่าจะไม่ลอกการบ้านเพื่อน เมื่อนักเรียนทุกคนต้องทำการบ้านเองก็มีปัญหา สำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อน ปรากฏว่านักเรียนที่เรียนดีรับอาสาช่วยติวให้เพื่อน

เพื่อให้ทำการบ้านเองได้ เรื่องความรับผิดชอบนอกจากจะรับผิดชอบที่โรงเรียนแล้วต้องรับผิดชอบที่บ้านด้วย คือต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน และไม่เที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน ในเรื่องจิตอาสา นักเรียนตั้งกลุ่มจิตอาสาทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนกว่า ๑๐๐ กลุ่ม

ผลจากการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรมมาประมาณ ๒ ปีกว่า ปรากฏว่า ในปีการศึกษาที่ผ่านมา นักเรียนมีผลคะแนนการสอบ O-Net ที่สูงขึ้นและสอบเข้าในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้ ซึ่งนักเรียนโรงเรียนนี้ไม่เคยทำได้มาก่อน และผู้ปกครองก็รวมตัวกันเพื่อสนับสนุนกิจการของโรงเรียนทุกรูปแบบ ผลจากการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นนี้ ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องขอย้ายถอดบทเรียนจากโรงเรียนต้นแบบ เพื่อนำไปดำเนินการต่อในโรงเรียนในจังหวัดภาคกลางอีก ๑๘ โรงเรียน โดยส่วนตัวเชื่อมั่นว่าแนวทางการถอดหลักคุณธรรมที่มีลักษณะเป็นนามธรรมมาเป็นจริยธรรม ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรมโดยผู้ปฏิบัติร่วมมือกัน คิดเองน่าจะเป็นแนวทางที่ถูกต้องแนวทางหนึ่ง จึงขอเสนอเป็นข้อคิดสำหรับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ด้วย ถ้าคนบดี ผู้อำนวยการสถาบัน สำนัก รวมทั้งผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่สนใจ ก็สามารถมาปรึกษาหารือกันในรายละเอียดต่อไป และถ้าสามารถทำเรื่องนี้ได้ก็อาจจะเป็นพลังที่เปลี่ยนแปลงประเทศไทยได้

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๕)

๓.๔ ความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย

ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะเรื่องความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย

๑. ความเป็นเลิศทางวิชาการ

๒. ความเป็นเลิศทางคุณธรรม

๒.๑ ระดับหน่วยงานและระดับมหาวิทยาลัย

๒.๒ เลือंकคุณธรรมหลัก (เช่น ความซื่อสัตย์ - ความรับผิดชอบ - จิตอาสา) แล้วกำหนดจริยธรรม (นโยบาย - หลักปฏิบัติ - โครงการ/โครงการงาน)

เพื่อตอบโจทก์คุณธรรมหลักที่กำหนด

๒.๓ ปฏิบัติตามนโยบาย - หลักปฏิบัติ - โครงการ/โครงการงาน

๒.๔ ประเมินผลและปรับปรุง

๒.๕ เป้าหมาย “สร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง”

ท่านได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ตามที่ได้เคยเสนอให้กรรมการสภามหาวิทยาลัย รับผิดชอบต่อเรื่องมหาวิทยาลัยคุณธรรม นั้น ขณะนี้มีโรงพยาบาลหลายแห่ง ได้พยายามทำโรงพยาบาลคุณธรรม และเพื่อสนองพระบรมราโชวาทพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีพระราชประสงค์ให้สถานศึกษาสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง สำหรับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แนวคิดเรื่องมหาวิทยาลัยคุณธรรมได้อยู่ในแนวคิด ที่จะเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความเป็นเลิศ จึงขอเสนอว่า หากจะมองทั้งด้านวิชาการ และคุณธรรมด้วยน่าจะมีคามสมดุลมากกว่าและเป็นประโยชน์ต่อบัณฑิตและ ประชาชนมากกว่า จึงขอนำเรียนกรรมการสภามหาวิทยาลัย และขอเสนอแนะ ผู้บริหารทั้งระดับหน่วยงานและมหาวิทยาลัย หากจะช่วยกันเลือกคุณธรรมหลัก เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ จิตอาสา แล้วแปลใจถึ้นนั้นมาเป็นจริยธรรม หมายถึงแปลเป็นนโยบาย หลักปฏิบัติ โครงการหรือโครงการงาน ทั้งระดับผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติตามที่กล่าวข้างต้น ทำการประเมินและ ปรับปรุงโดยคำนึงถึงเป้าหมายว่า มหาวิทยาลัยต้องการสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง ส่วนเรื่องความเป็นเลิศทางวิชาการคือ การสร้างคนเก่งให้แก่บ้านเมือง หากได้ ทั้งคนดีและคนเก่งก็จะเป็นหลักประกันเรื่องความสมดุลในการพัฒนาบัณฑิตและ สังคมไทย จึงขอแจ้งเพื่อทราบ และขอฝากมหาวิทยาลัยไปคิดต่อไป

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๘/๒๕๕๖ วันเสาร์ที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๖)

๓.๕ มหาวิทยาลัยคุณธรรมคือมหาวิทยาลัยสร้างคนดี

ท่านได้กล่าวฝากพระวรคดิธรรมในสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชา และพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยคุณธรรมคือมหาวิทยาลัยสร้างคนดี ดังนี้

- พระวรคดิธรรมในสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชาฯ
“...สิ่งที่สำคัญที่สุดของความเป็นคนคือความดี
ไม่มีอะไรอื่นสำคัญกว่าความดี
ขอให้ทุกคนเชื่อมั่นในความจริงนี้...
...ให้ถือเอาง่าย ๆ ว่า ศีลคือความดี
คนดีคือคนมีศีล...”
- พระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (พระราชทาน
ให้คณะองคมนตรี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๕)
“ขอให้ช่วยกันสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง”

จึงขอฝากผู้บริหาร คณาจารย์ พนักงานและนักศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำไปใคร่ครวญพิจารณาและลงมือปฏิบัติเพื่อนำความดี และสร้างคนดีให้แก่มหาวิทยาลัย และแก่ประเทศชาติสืบ ๆ ไป

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๖)

๓.๖ แนวทางและขั้นตอนการพัฒนามหาวิทยาลัย

ในช่วงขั้นตอนของการเปลี่ยนผ่านจากมหาวิทยาลัยที่เป็นมหาวิทยาลัยในสังกัดของรัฐไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ท่านได้มองภาพรวมในการพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็ได้เตรียมการไว้แล้ว บางส่วน ส่วนที่นำเสนอนี้เป็นทัศนะของท่านที่มองจากภายนอกมหาวิทยาลัย โดยมีแนวทางดังนี้

๑. โครงสร้างการรับผิดชอบ (Responsibility) และความรับผิดชอบ (Accountability) ๔ ช่วงชั้น

๑.๑ เจ้าของ : รัฐ - ประชาชน

- (๑) แผนระยะยาว เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- (๒) แผนระยะยาว เพื่อพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
- (๓) แผน ๕ ปี เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- (๔) แผน ๕ ปี เพื่อพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
- (๕) แผนพัฒนาการอุดมศึกษาแห่งชาติ

๑.๒ สภามหาวิทยาลัย

- (๑) กำหนดนโยบายเชิงเป้าหมาย และให้ความเห็นชอบนโยบายเชิงบริหาร รวมทั้งแผนและยุทธศาสตร์การบริหารมหาวิทยาลัย
- (๒) กำกับดูแล-ติดตาม-ประเมินการบริหารมหาวิทยาลัย
- (๓) ให้การส่งเสริมและสนับสนุนคณะผู้บริหาร
- (๔) กำหนดมาตรฐานการบริหารงาน
- (๕) หน้าที่อื่นตามกฎหมาย

๑.๓ คณะผู้บริหาร : อธิการบดี และผู้บริหารทุกระดับ

- (๑) รับผิดชอบการบริหารงานตามนโยบายเชิงเป้าหมาย
- (๒) กำหนดนโยบายเชิงบริหาร รวมทั้งการเสนอแผนและยุทธศาสตร์การบริหารงาน
- (๓) ติดตาม-กำกับดูแล-ประเมินการปฏิบัติงาน

(๔) ให้การส่งเสริมสนับสนุนแก่ผู้ปฏิบัติงาน

(๕) หน้าที่อื่นตามกฎหมาย

๑.๔ ผู้ปฏิบัติงาน : ข้าราชการและพนักงานของมหาวิทยาลัย

(๑) รับผิดชอบและรับผิดชอบงานในหน้าที่

(๒) พัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่อง

๒. สถานภาพปัจจุบัน

๒.๑ ปัจจุบันเป็นมหาวิทยาลัยในสังกัดของรัฐ และกำลังเตรียมการเพื่อเปลี่ยนสถานะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (กำลังรอร่างกฎหมายผ่านรัฐสภา)

๒.๒ ปรับปรุงแผนแม่บท และระบบเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ

๒.๓ ปรับปรุงแผนแม่บท และระบบเกี่ยวกับการบริหารด้านกายภาพ

๒.๔ ปรับปรุงระบบและออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

๒.๕ ปรับปรุงระบบและออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการเงินและการคลัง

๒.๖ ปรับปรุงระบบและออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษา
(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๒/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๗)

๓.๗ การปรับเปลี่ยนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

การปรับเปลี่ยนมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้น จะดำเนินการผ่านการปรับเปลี่ยนในหลายส่วนด้วยกัน ได้แก่

๑. การปรับวิสัยทัศน์ - เป้าหมาย - ยุทธศาสตร์ - วิธีคิด - วิธีปฏิบัติทั้งระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ (มาตรา ๗, ๘)

๒. การปรับโครงสร้างและงาน

๒.๑ สำนักงานสภามหาวิทยาลัย

๒.๒ สำนักงานมหาวิทยาลัย

๒.๓ ส่วนงานวิชาการ

๒.๔ ส่วนงานอื่น

(มาตรา ๙, ๑๐)

๓. การปรับเปลี่ยนระบบต่าง ๆ

๓.๑ ระบบบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

๓.๒ ระบบบริหารและพัฒนาบุคคล

๓.๓ ระบบงบประมาณ - การคลัง - ทรัพย์สิน

๓.๔ ระบบกำกับ - ตรวจสอบ - ประเมินผล - และรายงานผล

๔. ข้อเสนอแนะ

๑. ขอให้กำหนดเป้าหมายแห่งความสมบูรณ์ของการปรับเปลี่ยนตามเจตนารมณ์ของฝ่ายบริหารโดยให้เสร็จก่อนหรืออยู่ในกรอบของกฎหมายดังกล่าว

๒. รายงานผลการปฏิบัติต่อสภามหาวิทยาลัยทุก ๓ เดือน จนกว่าระบบใหม่จะลงตัว

ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า มาตรา ๗ และมาตรา ๘ เป็นหลักสำคัญเรียกได้ว่าเป็น core value ในการปรับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ วิธิตดปฏิบัติ ทั้งระดับผู้บริหารและปฏิบัติ ขอฝากผู้บริหารในทุกระดับให้ไปหาวิธีว่าจะทำอะไรเมื่อเปลี่ยนโครงสร้าง เงินเดือน และตำแหน่งต่าง ๆ แล้ว และที่สำคัญคือการปรับเปลี่ยนวิธิตดและปฏิบัติซึ่งทราบว่ามหาวิทยาลัยกำลังดำเนินการอยู่ จึงขอแจ้งให้ทราบว่า สภามหาวิทยาลัยให้การสนับสนุนต่อการดำเนินงานดังกล่าว สำหรับเรื่องการปรับโครงสร้างและปรับงานตามมาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ ขณะนี้กำลังทยอยนำเสนอสภามหาวิทยาลัยพิจารณาเป็นระยะ ๆ จึงขอเสนอแนะให้อธิการบดีไปดำเนินการตามรายละเอียดข้างต้น ส่วนเรื่องการปรับเปลี่ยนระบบต่าง ๆ ทั้งระบบบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระบบบริหารบุคคล งบประมาณ การคลัง ทรัพย์สิน และระบบกำกับตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานผล มีข้อเสนอแนะว่า ขอให้รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี และผู้อำนวยการกองทุกกองมาร่วมประชุมกันพิจารณามาตราทุกมาตราของ

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๑ ว่า อะไรที่ได้มีการดำเนินการออกข้อบังคับ/ระเบียบ/ประกาศที่เกี่ยวข้องไปแล้ว หรือมีมาตราไหนที่ยังไม่ได้ทำ ซึ่งจากการที่ได้ตรวจสอบดูแล้วยังคงมีบางมาตราที่จะต้องดำเนินการในการออกข้อบังคับ เช่น เรื่องเครื่องแบบ ซึ่งในพระราชบัญญัติกำหนดว่าต้องออกเป็นข้อบังคับกำหนดเครื่องแบบของอาจารย์และนักศึกษา เป็นต้น เพื่อความสมบูรณ์ของการดำเนินงานจึงขอให้เสนอความคืบหน้าต่อสภามหาวิทยาลัยในทุก ๓ เดือน (การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๒/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑)

๓.๘ นโยบายหลักในการบริหารสถาบันอุดมศึกษา

ท่านได้บรรยายในที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยว่า มีข่าวที่สถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนสร้างปัญหาต่อสาธารณชน เช่น กรณีของการเปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ของวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น จึงได้ประมวลว่าเกิดจากอะไร และจะมีหลักอย่างไรในการบริหารมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะทำให้ข้อขัดข้องนั้นน้อยลง จึงขอเสนอนโยบายหลักในการบริหารสถาบันอุดมศึกษา ๔ ประการ ดังนี้

ประการที่ ๑ ต้องยึดมั่นในมาตรฐานสากลและตอบสนองนโยบายของชาติ ถึงแม้ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยของไทย แต่ความเป็นอุดมศึกษาเป็นเรื่องของสากล ซึ่งในแต่ละมหาวิทยาลัยอาจจะมี ความแตกต่าง แต่ก็มีหลักที่จะต้องยึดมั่นในระบบการบริหารตามมาตรฐานสากล และหลักอีกประการหนึ่งคือต้องตอบสนองนโยบายของชาติ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญโดยเฉพาะในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ยิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และถึงแม้จะเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนก็ต้องตอบสนองนโยบายของชาติในเรื่องของการผลิตหลักสูตรทั้งในด้านวิชาชีพและวิชาการ

ประการที่ ๒ ออกแบบการศึกษาที่มุ่งหวัง การออกแบบระบบการศึกษา ต้องมีเป้าหมายว่าจะบริหารมหาวิทยาลัยไปเพื่ออะไร

๒.๑ ให้นักวิจัยผลิตงานที่มีคุณค่าในตนเอง ให้คุณค่าของงานวิจัยสูงสุด เพราะมีความเชื่อว่า เมื่อเห็นเป้าหมายแล้วจึงเอางานวิจัยมาสอนมาให้บริการ

หรือเสนอทางเลือกให้กับสังคม จึงมีความคิดว่าจะต้องออกแบบการบริหารของมหาวิทยาลัยที่เอื้อให้นักวิจัยผลิตงานที่มีคุณค่าให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

๒.๒ ให้คณาจารย์ทุ่มเทกับการสอนสูงสุด ทำอย่างไรให้คณาจารย์ทุ่มเทกับการสอนสูงที่สุด และ

๒.๓ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาในทุกระดับให้ได้มีการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

หากมหาวิทยาลัยสามารถทำทั้ง ๓ ข้อที่กล่าวมาข้างต้นได้จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ซึ่งทั้ง ๓ ข้อจะเห็นว่า ได้นำเอาผู้ที่มีบทบาทสำคัญในด้านนั้น ๆ เป็นศูนย์กลางของการออกแบบการบริหารมหาวิทยาลัย และจะเห็นได้ว่าไม่มีเรื่องเกี่ยวข้องกับผู้บริหารมหาวิทยาลัย เพราะไม่ได้ตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นเกียรติยศแก่ผู้บริหาร แต่ผู้บริหารมีหน้าที่ต้องสนับสนุนให้นักวิจัย คณาจารย์ และนักศึกษาได้พัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นพันธะของนักบริหาร

ประการที่ ๓ หากจะทำในข้อที่ ๒ ได้ดีต้องมีระบบธรรมาภิบาล มหาวิทยาลัยซึ่งประกันประสิทธิภาพและประสิทธิผล และในกระบวนการต้องโปร่งใส ตรวจสอบได้ และให้ทุกระดับของระบบการจัดการต้องมีความรับผิดชอบ และความรับผิดชอบ ซึ่งความรับผิดชอบมาจากคำว่า “responsibility” หมายถึง พันธะหรือสัญญาที่จะปฏิบัติงานให้กับองค์กร เช่น สภามหาวิทยาลัย มีพันธะที่ปฏิบัติงานให้กับมหาวิทยาลัยอย่างไรบ้าง หรือตำแหน่งต่าง ๆ เช่น อธิการบดี คณบดี พนักงานขับรถมีพันธะสัญญาที่จะปฏิบัติงานให้กับองค์กรอย่างไรบ้าง ส่วนความรับผิดชอบมาจากคำว่า “accountability” หมายความว่า พันธะหรือสัญญาที่ทำเมื่อลงมือปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะงานจะสำเร็จหรือไม่ต้องรับผิดชอบและความเสียหายหรือกับความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับองค์กร ดังนั้น สภามหาวิทยาลัยก็ต้องรับผิดชอบด้วยในมติทุกมติที่สภามหาวิทยาลัยออกไป จึงต้องมีระบบธรรมาภิบาลที่บอกได้ชัดเจนในเชิงของความรับผิดชอบต่อเป็นอย่างไร และความรับผิดชอบจะเกิดอะไรขึ้น หากทำผิดจะได้อะไร หากทำไม่ดีจะได้รับอะไร

ประการที่ ๔ ซึ่งมีความสำคัญที่สุด เป็นเสมือนร่มใหญ่ที่ครอบคลุมทั้ง ๓ ข้อข้างต้น คือ มหาวิทยาลัยต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติการกิจ ในฐานะมหาวิทยาลัยของรัฐก็ต้องมีเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม (University Social Responsibility) ซึ่งต้องมีทุกขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย การปฏิบัติรวมทั้งผลิตผล ผลลัพธ์ และผลกระทบของการปฏิบัติด้วย

จึงขอฝากไว้เป็นความคิด หากมหาวิทยาลัยยึดหลักทั้ง ๔ ข้อ ปัญหาต่าง ๆ อาจจะลดลงไปได้ค่อนข้างมาก

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๓)

๓.๙ การกำหนดคุณค่าหลักของมหาวิทยาลัย (University Core Value – UCV)

ท่านได้นำเสนอตัวอย่างคุณค่าหลักของมหาวิทยาลัย ซึ่งหลายมหาวิทยาลัยได้กำหนดแล้ว เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นต้น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ต้องกำหนดคุณค่าหลักที่มาจากความเห็นร่วมกันของทุกภาคส่วนในมหาวิทยาลัย จากนั้นจึงกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตยุคใหม่ ซึ่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จะมีอายุครบ ๕๐ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ควรจะทบทวนพันธกิจของมหาวิทยาลัย รวมทั้งทบทวนเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่มีการเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมากในปัจจุบัน เมื่อได้คุณค่าหลักของมหาวิทยาลัยและคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์แล้วให้นำมากำหนดเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวทางการประเมินของ สมศ. ที่จะให้ทุกสถาบัน ได้กำหนดอัตลักษณ์ของตนเอง

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๔)

๓.๑๐ การทบทวนพันธกิจของมหาวิทยาลัย

ท่านได้เสนอให้มหาวิทยาลัยทบทวนพันธกิจของมหาวิทยาลัย เนื่องจากโลกปัจจุบันและประเทศไทยในขณะนี้กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และที่สำคัญ คือ สังคม (ค่านิยม + วิถีชีวิต) รวมทั้งภัยธรรมชาติและวิกฤตด้านอื่น ๆ ก็มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น มหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องทบทวนพันธกิจของตนเอง และกำหนดยุทธศาสตร์ใหม่เพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ โดยเสนอบันได ๓ ขั้น คือ

(๑) ตรวจสอบสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย

- โครงสร้างองค์กร (กฎ ระเบียบ การบริหารจัดการ) ต้องตอบคำถาม ๓ คำถาม คือ ทำอะไร ทำอย่างไร และทำเพื่อใคร
- โครงสร้างสังคม (โลก + ไทย) ที่เปลี่ยนแปลงไปมาก
- โครงสร้างและพฤติกรรมลูกค้า ของพันธกิจแต่ละพันธกิจ เช่น พันธกิจการผลิตบัณฑิต ลูกค้ายังมีโครงสร้างและพฤติกรรมเหมือนเดิมหรือไม่ ซึ่งจะนำไปสู่คำถามว่า โครงสร้างองค์กร กฎ ระเบียบ ระบบการบริหารจัดการที่ได้ออกแบบไว้เดิมนั้นเหมาะสมหรือไม่
- เทคโนโลยีใหม่ ๆ มหาวิทยาลัยได้เตรียมความรู้เพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือไม่

(๒) ตรวจสอบพันธกิจของมหาวิทยาลัย

- ค่านิยมหลักของมหาวิทยาลัย
- เป้าหมายในการบริหารมหาวิทยาลัย
- พันธกิจหลักและพันธกิจรอง

เพื่อรองรับกับสภาพแวดล้อมในข้อ (๑) และเมื่อตกลงในข้อ (๒) ได้แล้วก็จะนำไปสู่ข้อ (๓)

(๓) กำหนดยุทธศาสตร์ใหม่ เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถบริหารให้บรรลุเป้าหมายตามพันธกิจและเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำ

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา จึงเสนอเป็นโจทย์ให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัย

รับไปพิจารณาก่อนและเมื่อถึงเวลาอันสมควรจะได้นำมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อตอบโจทย์เหล่านี้ซึ่งเป็นโจทย์ที่สำคัญมากสำหรับมหาวิทยาลัย และมีใช้เฉพาะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เท่านั้น แต่รวมถึงทุกมหาวิทยาลัยของประเทศ (การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๒/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๔)

๓.๑๑ บทบาทของมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาประเทศ

ท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาประเทศ ดังนี้

ก. ปรากฏการณ์สากลที่มีผลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์

(๑) ปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์ (globalization)

(๒) การมาถึงของเทคโนโลยีดิจิทัล (digitalization)

(๓) การตัดคนกลางออกจากกิจกรรมต่าง ๆ (dis-intermediation)

๔) การเข้าสู่ความสุดโต่งและรุนแรง (radicalization)

ข. กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๗๗)

(๑) **ความมั่นคง** : หมายถึงการมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ

- ในทุกระดับ : ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล

- ในทุกมิติ : ทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง

(๒) **ความมั่งคั่ง** : ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และมีความยั่งยืนจนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง

- ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง

- ประชากรมีความอยู่ดีมีสุข ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเท่าเทียมกันมากขึ้น และมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน (inclusive growth)

(๓) **ความยั่งยืน** : การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของ

เศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้ การรักษา และการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติ
อย่างยั่งยืน

- ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี
- ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับ
และเยียวยาของระบบนิเวศ

- การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับ
เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development
Goals : SDG)

ท่านกล่าวว่า ภาพรวมของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันมีประมาณ
๒๐๐ แห่งนั้น แบ่งออกได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๑ มหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งส่วน
ใหญ่เปิดมานานแล้ว กลุ่มที่ ๒ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ และกลุ่มที่ ๓ มหาวิทยาลัยเอกชน ขณะนี้มหาวิทยาลัย
ของไทยไม่มีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน ต่างคนต่างกำหนดแผนและยุทธศาสตร์
ของตน ซึ่งไม่ประสานกัน ไม่เป็นประโยชน์ และไม่สอดคล้องกับแผนการพัฒนา
ประเทศ ถ้าจะเรียนรู้จากต่างประเทศที่สามารถใช้ประโยชน์จากตรงนี้ได้ ก็น่า
จะเป็นประโยชน์กับประเทศได้มาก หากจะเสนอแนวทางในการพัฒนาประเทศ
โดยเฉพะยุทธศาสตร์ของประเทศ แล้วให้มหาวิทยาลัยเข้ามามีส่วนในการช่วย
ผลักดันยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ถึงแม้ต่างคนต่างคิด หรือช่วยกันคิด ก็น่า
จะเป็นประโยชน์ อย่างไรก็ตามคงต้องให้เป็นนโยบายของรัฐบาลในการดำเนินการ
ในเรื่องนี้ โดยมีความเห็นว่า มหาวิทยาลัยควรต้องแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ มหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมทุกอย่าง ซึ่งมีประมาณ ๑๕ - ๒๐ แห่ง
ทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน โดยให้รัฐบาลเป็นผู้กำหนดทิศทาง
การวิจัยและการบริการวิชาการ ที่สอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาประเทศ
ให้กับมหาวิทยาลัยเหล่านี้ เช่น การพัฒนาระบบรางรถไฟของประเทศ ซึ่งอาจ
มีการมอบหมายให้มหาวิทยาลัยกลุ่มหนึ่ง ประมาณ ๕ - ๖ แห่ง ช่วยกันทำวิจัย
เพื่อเสริมการสร้างคน ความรู้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ระบบคอมพิวเตอร์ รวมทั้งระบบ

บริหารจัดการ และประสานงานกันออกมาจนกระทั่งใช้งานได้ ซึ่งมีตัวอย่างการทำแบบนี้ในประเทศจีนที่มีมหาวิทยาลัย ๔ แห่ง มาร่วมกันศึกษาวิจัยการทำรถไฟฟ้าความเร็วสูง โดยมหาวิทยาลัยแห่งแรกทำการศึกษาเรื่องระบบราง มหาวิทยาลัยแห่งที่สองศึกษาเรื่องการพัฒนาตัวรถไฟ มหาวิทยาลัยที่สามศึกษาเรื่องระบบไฟฟ้าและระบบคอมพิวเตอร์ และมหาวิทยาลัยสุดท้ายศึกษาเรื่องการบริหารจัดการ ปัจจุบันประเทศจีนจึงมีทางรถไฟความเร็วสูงที่ยาวที่สุดในโลก คือรวมกันทุกเส้นทางแล้วประมาณ ๑๐,๐๐๐ กิโลเมตร

ประเทศไทยมีแผนพัฒนาประเทศและมีมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ มีความพร้อมอยู่แล้ว รัฐบาลจึงควรตั้งเป้าหมายการพัฒนาประเทศในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า (กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๗๗) แล้วให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน

กลุ่มที่ ๒ มหาวิทยาลัยประจำจังหวัด เรื่องนี้ได้รับเสียงสะท้อนมาจากผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีวิสัยทัศน์หลาย ๆ คน ตัวอย่างเช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่ ซึ่งกระบี่เป็นจังหวัดเล็ก ๆ ที่เศรษฐกิจมาจากสองทาง คือ การเกษตรที่มีปาล์ม น้ำมันเป็นหลัก และการท่องเที่ยว จังหวัดกระบี่ไม่มีมหาวิทยาลัย นักเรียนระดับมัธยมศึกษาของกระบี่จึงต้องออกไปเรียนที่อื่นหากต้องการจะเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย แต่อัตราการกลับถิ่นฐานเมื่อจบการศึกษาน้อยมาก ดังนั้น จึงไม่มีใครมาทำการวิจัยต่อยอดปาล์ม น้ำมัน ในอดีตประเทศไทยเริ่มต้นเรื่องปาล์ม น้ำมันพร้อม ๆ กับประเทศมาเลเซีย แต่ตอนนี้ประเทศมาเลเซียก้าวหน้าไปไกลกว่ามาก เพราะให้มหาวิทยาลัยทำการวิจัยต่อยอด ขณะที่การวิจัยของประเทศไทยไม่มีทิศทาง ขึ้นกับนักวิจัยว่าสนใจทำเรื่องไหนก็จะขอทุนทำวิจัยเรื่องนั้น ซึ่งไม่ถูกต้องไม่เหมือนกับประเทศมาเลเซียหรือที่ประเทศอื่น ๆ ทำกัน

การท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ก็เช่นกัน เป็นเพียงจังหวัดเล็ก ๆ แต่มีรายได้ประมาณปีละ ๗ - ๘ หมื่นล้านบาท แต่คนที่ทำกลับกลายเป็นคนนอกจังหวัด ซึ่งดูจะไม่สอดคล้องจึงควรพัฒนาคนในจังหวัด ให้มีมหาวิทยาลัยประจำจังหวัด ในความเป็นจริงควรมีมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบ ๒ ประเภท คือ มหาวิทยาลัย

ที่รับผิดชอบในการพัฒนาประเทศ และมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบในการพัฒนาจังหวัดทั้ง ๗๗ จังหวัด มีการพัฒนาเด็กและเยาวชน แรงงานต้องเป็นแรงงานที่มีฝีมือและมีการพัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้นไป ซึ่งวิทยาลัยอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัยต้องมารับหน้าที่ตรงนี้ให้เต็มที่ ไม่เช่นนั้นก็จะมีคนตกงานหรือเด็กที่ไม่ได้เรียนต่อเพราะยากจนมากจนกระทั่งไม่สามารถเรียนต่อได้ ขาดแรงงานที่มีฝีมือ และไม่มีคนที่สามารถทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่ได้ เพราะไม่ได้เตรียมการไว้ ระบบการศึกษาและแผนการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมไม่สอดคล้องกัน ต้องนำมาเชื่อมโยงกันให้ได้

กลุ่มที่ ๓ มหาวิทยาลัยที่มีเสรีในการพัฒนา แต่ต้องมีการกำหนดภารกิจให้กับมหาวิทยาลัยที่เก่งมาก ๆ เนื่องจากประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยที่เป็นมหาวิทยาลัยระดับโลกมากถึง ๘ แห่ง ถ้าต่างคนต่างทำก็จะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

ท่านได้กล่าวเพิ่มเติมว่า จะนำแนวคิดนี้ไปเสนอสภามหาวิทยาลัยมหิดล อีกทั้งมีโครงการที่จะนำนายกสภามหาวิทยาลัย อธิการบดี และอาจารย์ที่รับผิดชอบด้านอุทยานวิทยาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไปศึกษาดูงานที่สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเอกอัครราชทูตไทยประจำสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ยกตัวอย่างการพัฒนาของเมืองเจียงซู ในสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีประชากรประมาณ ๑.๗ ล้านคน ได้มีการพัฒนาจากเดิมที่เป็นเกษตรอย่างสมบูรณ์แบบจนกลายเป็นอุตสาหกรรมเต็มรูปแบบภายในไม่กี่ปี ขณะนี้มีรายได้ต่อคนสูงที่สุด มีอุทยานวิทยาศาสตร์ของอำเภอมีอุตสาหกรรม รวมถึงระบบการศึกษาที่ดีที่สุด จึงประสงค์จะพาทีมงานทั้ง ๓ มหาวิทยาลัยไปศึกษา ดูงานการพัฒนาของที่นี่ว่าทำอย่างไรจากการเริ่มต้นจากศูนย์ จนกระทั่งมาถึงจุดที่เป็นอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเต็มรูปแบบ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจและท้าทายมาก

นอกจากนี้ ท่านยังได้ให้ความรู้ในเรื่องปรากฏการณ์สากลที่มีผลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(๑) ปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์ (globalization)

(๒) การมาถึงของเทคโนโลยีดิจิทัล (digitalization) ซึ่งประเทศไทยยังล่าช้าอยู่อีกมาก

(๓) การตัดคนกลางออกจากกิจกรรมต่าง ๆ (dis-intermediation) เป็นสิ่งที่รุนแรงที่สุด และเรามองไม่เห็น ตัวอย่างเช่น การเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เลือกจากคนที่พรรคการเมืองเลือกมาให้ และไปเป็นผู้แทนในการออกกฎหมาย ซึ่งคนไทยไม่ค่อยรู้เรื่องว่า ส.ส. ออกกฎหมายอะไรไปบ้างในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ขณะที่ถ้าเป็นต่างประเทศ เช่น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เวลามีการออกกฎหมายที่สำคัญ จะไม่ให้ ส.ส. ดำเนินการ แต่จะให้ประชาชนทุกคนออกเสียงเองโดยไม่มีคนกลาง มหาวิทยาลัยก็เช่นกัน ขณะนี้ถ้านักเรียนอยากมีความรู้ก็ต้องเข้ามาศึกษาเต็มเวลา ในอนาคตอาจเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยเพียงร้อยละ ๕๐ และศึกษาด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลอีกร้อยละ ๕๐ มหาวิทยาลัยเพียงแค่ว่าหลักสูตรว่าส่วนใดต้องศึกษาในมหาวิทยาลัยและส่วนใดที่สามารถศึกษาเอง ก็จะเป็นการตัดคนกลาง เช่น อาจารย์ และมหาวิทยาลัยออกไป และให้นักศึกษาสร้างความรู้เอง ขณะที่บางหลักสูตร เช่น การตลาด ก็จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพราะคนกลางระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคถูกตัดออกไปแล้ว คนกลางต้องเปลี่ยนบทบาทใหม่ ซึ่งเรื่องนี้จะเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนมากในอนาคต

(๔) การเข้าสู่ความสุดโต่งและรุนแรง (radicalization) เป็นเรื่องที่อันตรายมาก และมีได้ทั้งในความเชื่อ ศาสนา และอื่น ๆ มหาวิทยาลัยจะมีบทบาทอย่างไรในการจัดการกับเรื่องนี้

ท่านได้กล่าวสรุปว่าประเทศกำลังเผชิญหน้ากับทั้งสี่ปรากฏการณ์ บางปรากฏการณ์ก็เกิดมานานแล้ว เช่น ปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์ ขณะที่บางปรากฏการณ์อาจจะเพิ่งเกิด จึงขอเสนอให้ทุกท่านเป็นข้อคิดว่าจะมีวิธีรับมืออย่างไรกับปรากฏการณ์เหล่านี้

สำหรับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๗๓) ได้นำมาจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเน้นใน ๓ ด้าน

คือ ความมั่นคง ความมั่นคง และความยั่งยืน โดยด้านความยั่งยืน ได้มีการอ้างอิง เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ซึ่งสหประชาชาติได้ประกาศใช้เมื่อ เดือนธันวาคม ๒๕๕๘ โดยแนะนำไปทั่วโลกว่าให้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้ นอกจากนี้สหประชาชาติยังได้แนะนำว่า ในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ ไม่ควรกำหนดจากบนลงล่างเท่านั้น แต่ให้ รวมการกำหนดจากล่างขึ้นบนด้วย จึงได้นำเอาส่วนนี้มาทำอำเภอกุณธรรมโดย ความร่วมมือระหว่างกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กับสมาคมข้าราชการ พลเรือน และมูลนิธิยุวสถิรคุณ จัดการอบรมให้อำเภอต่าง ๆ ซึ่งขณะนี้อบรม ได้ ๙๙ อำเภอแล้ว ซึ่งได้ติดตามผลการทำที่อำเภอกุณธรรม เริ่มทำได้ ๓ - ๔ เดือนแล้ว พบว่าได้ผลดีมาก โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีบทบาทเป็นอย่างมากในการเข้าไปช่วยงานของโครงการดังกล่าว

จึงขอเสนอให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยนำกลับไปพิจารณา และสามารถนำไป กำหนดเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ได้ในทุกระดับ ทั้งระดับมหาวิทยาลัย คณะ สถาบัน สำนัก วิทยาลัย และอื่น ๆ

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๘/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๙)

นอกจากนี้แล้วท่านยังได้ฝากให้มหาวิทยาลัยนำเรื่องของเทคโนโลยีดิจิทัล ไปดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็น Digital University ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยมีเรื่องหลัก ๆ ที่ต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๑. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยและหน่วยงาน ต่าง ๆ ซึ่งอธิการบดีได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์เรื่อง Digital University แล้ว ขอเสนอให้นำยุทธศาสตร์ดังกล่าวมาจัดแบ่งตามลำดับเวลา เพื่อให้เห็นภาพ ความก้าวหน้าในแต่ละปี โดยควรดำเนินการทุกอย่างให้แล้วเสร็จภายในปีที่ ๓ และทำการทดสอบระบบในปีที่ ๔

๒. การปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนวิชาต่าง ๆ เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ เรื่องการใช้ข้อมูลสถิติ โดยขอให้รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและพัฒนาคุณภาพ

การศึกษาตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและดำเนินการในเรื่องนี้ และให้นำเสนอความก้าวหน้าต่อสภามหาวิทยาลัยในโอกาสต่อไป

๓. การพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัย ทั้งอาจารย์และเจ้าหน้าที่ เพื่อให้มีความรู้ทางเทคโนโลยีดิจิทัล ขอให้ฝ่ายบริหารงานบุคคลนำกลับไปพิจารณาเพื่อดำเนินการต่อไป

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๙/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๙)

๓.๑๒ แผนพัฒนากายภาพและสิ่งแวดล้อม

ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะแก่มหาวิทยาลัยในการจัดทำแผนพัฒนากายภาพและสิ่งแวดล้อมว่าในช่วงที่ผ่านมาได้เดินทางไปเยี่ยมชมมหาวิทยาลัยบางแห่งในต่างประเทศแล้วประทับใจสิ่งแวดล้อม ความสะอาดและความเป็นระเบียบ ซึ่งจะขอยกตัวอย่างมหาวิทยาลัยในไทย เช่น มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต หากเข้าไปเห็นแล้วจะต้องประทับใจมากในความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสิ่งก่อสร้าง การปลูกต้นไม้ สนามกีฬา หรือแม้แต่ขอบถนนก็ยังได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจของเจ้าหน้าที่และผู้บริหาร สำหรับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในอดีตเคยได้ชื่อว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่พิถีพิถันงดงามที่สุด หากมหาวิทยาลัยลงทุนทั้งในด้านความคิด งบประมาณในด้านนี้ก็จะมีความประโยชน์ ทั้งนี้ได้ขอให้ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยที่จะเดินทางไปดูงานทั้งในและต่างประเทศ ให้ดูด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมด้วย พร้อมทั้งขอเสนอแผนพัฒนากายภาพและสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดยสรุป ดังนี้

๑. ผู้รับผิดชอบ : คณะกรรมการพัฒนากายภาพและสิ่งแวดล้อม
๒. นโยบาย : Green University
Eco - friendly
Co2 reduction
Carbon credit

“ประหยัด - เรียบง่าย - ประโยชน์สูงสุด”

๓. แผนแม่บทด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งแนวทางปฏิบัติ
- ให้เสนอสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้การอนุมัติ/รับรอง

๔. แผนพัฒนากายภาพ

๔.๑ ถนนและผิวจราจร

- ถนนคนเดินในบางจุด

๔.๒ ทางเดินเท้า

- มีหลังคาในบางพื้นที่

๔.๓ ประตูและรั้ว

๕. แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม

๕.๑ การปลูกไม้ยืนต้น

- ไม้ดอก

๕.๒ สวนพฤกษศาสตร์

๕.๓ เส้นทางธรรมชาติของน้ำ สระน้ำ

ทั้งนี้ หากกรรมการสภามหาวิทยาลัยท่านใดมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
แจ้งได้ที่อธิการบดีในฐานะประธานคณะกรรมการได้โดยตรง

*(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๕
เมษายน ๒๕๕๒)*

๓.๑๓ การพบปะหัวหน้าส่วนงาน

ท่านได้แจ้งที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยทราบว่าได้มีการพบปะหัวหน้าส่วน
งานร่วมกับอธิการบดี รักษาการรองอธิการบดี และผู้ช่วยอธิการบดี โดยเมื่อวันที่
๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ เวลา ๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. ได้พบกับคณบดีบัณฑิต
วิทยาลัยและคณบดีวิทยาลัยนานาชาติ และในช่วงบ่ายเวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.
พบกับหัวหน้าส่วนงานในคณะกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้มี
การหารือร่วมกันอย่างเปิดเผย ซึ่งมีความประทับใจ และมีความคิดริเริ่มที่เกิดขึ้น
จากการปรึกษาหารือ ได้นำเอานโยบายของสภามหาวิทยาลัยไปแจ้งให้ผู้บริหาร
ส่วนงานรับทราบ คือ

๑. การกระจายอำนาจให้มากขึ้น ซึ่งหากให้คณบดีได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและหากกลไกรองรับในเรื่องความรับผิดชอบ (accountability) รวมทั้งเรื่องการประเมินผล ทั้งนี้ จะต้องให้คณบดีและผู้อำนวยการรับผิดชอบ และอธิการบดีกำกับอย่างใกล้ชิด

๒. โปรแกรมการพัฒนาบุคลากรในมหาวิทยาลัยอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาคณาจารย์ และแผนพัฒนานักศึกษา สำหรับทักษะที่จำเป็นในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ จากการที่ได้รับฟังคณบดีในหลายคณะก็ได้เริ่มดำเนินการในเรื่องนี้ค่อนข้างเข้มแข็ง แต่ก็มีความเห็นว่าหากส่วนกลางจะผ่อนปรนการกำกับให้น้อยลงบ้าง คณะจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓. งานวิจัยหากทำเป็นระบบ และมีความร่วมมือกันระหว่างสถาบันวิจัยกับคณะในการที่จะให้นักวิจัยสามารถทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนหนังสือได้ ทั้งนี้ ห้องปฏิบัติการในสถาบันวิจัยควรจัดให้เป็นห้องเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกด้วย หากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จะแข่งขันกับมหาวิทยาลัยอื่นได้ ระบบต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องเปิดกว้างให้มากขึ้น

๔. ต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง รวมทั้งระเบียบข้อบังคับ ซึ่งควรจะทำให้แล้วเสร็จใน ๖ เดือนแรกของปี พ.ศ. ๒๕๕๖

นอกจากนี้อธิการบดีก็ให้แนวคิดกับหัวหน้าส่วนงานว่า ขอให้ถือเป็นครอบครัวเดียวกัน ปัญหาของคณะ/หน่วยงาน ก็คือปัญหาของอธิการบดี ขอให้นำหารือร่วมกันซึ่งเป็นเจตนาคดีที่ดีมาก

นโยบายและมาตรการดังกล่าวจะเป็นปัจจัยสำคัญให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลดี โดยมีเป้าหมายให้เป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับภูมิภาคและสากล

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ และครั้งที่ ๑๒/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๕)

๓.๑๔ เงินรายได้มหาวิทยาลัย

ปัจจุบันเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยมีแนวโน้มที่จะลดลงอย่างต่อเนื่องอันมีเหตุปัจจัย ๔ ประการ ดังนี้

ประการที่ ๑ งบประมาณของรัฐบาลซึ่งได้จัดสรรไว้เพื่อเป็นเงินอุดหนุนในสถาบันการศึกษานั้นเมื่อได้มีการวิเคราะห์ทางการเงินย้อนหลังในช่วง ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - พ.ศ. ๒๕๖๓) พบว่างบประมาณเงินอุดหนุนจากภาครัฐมีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อย ๆ และภายหลังจากนี้ ๒ - ๓ ปี รัฐบาลมีความจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เพื่อนำไปกระตุ้นเศรษฐกิจที่ตกต่ำลง รวมทั้งแก้ไขปัญหาอันเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19)

ประการที่ ๒ ในอนาคตจำนวนนักศึกษาที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยมีแนวโน้มจะลดลงเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้รายได้ของมหาวิทยาลัยลดลง

ประการที่ ๓ เงินสนับสนุนที่มหาวิทยาลัยได้มาจากการบริจาคทั้งจากภาครัฐและเอกชนมีแนวโน้มที่จะลดลง

ประการที่ ๔ รายได้จากการบริการวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยก็มีแนวโน้มจะลดลงเช่นกัน

เมื่อแหล่งรายได้ทั้ง ๔ แหล่งดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นอันเป็นแหล่งรายได้หลักของมหาวิทยาลัย มีแนวโน้มจะลดลง ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรทำการวิเคราะห์โครงสร้างทางการเงินของมหาวิทยาลัยโดยนำตัวเลขงบประมาณย้อนหลัง ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - พ.ศ. ๒๕๖๒) เปรียบเทียบกับตัวเลขทางการเงิน ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ โดยเมื่อได้ผลการวิเคราะห์ทางการเงินแล้ว ให้มหาวิทยาลัยดำเนินการปรับแผนการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในระยะ ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๔ - พ.ศ. ๒๕๖๖) จัดลำดับความสำคัญของโครงการต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยจะดำเนินการในอนาคตให้มีความสอดคล้องกับงบประมาณของมหาวิทยาลัยที่คาดการณ์

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยต้องเร่งพิจารณาช่องทางหารายได้เพิ่มเติม และ

พิจารณาแนวทางในการลดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัย เมื่อได้ข้อสรุป
แล้วให้นำเสนอที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยพิจารณาต่อไป
(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๓
มกราคม ๒๕๖๔)

การพัฒนานักศึกษา

๔. การพัฒนานักศึกษา

นักศึกษานับเป็นผลผลิตของการศึกษาที่สถาบันได้สร้างขึ้น หากสถาบันใดสามารถสร้างบัณฑิตที่สามารถพัฒนาประเทศชาติและรับใช้สังคมได้เป็นอย่างดีก็นับได้ว่าขบวนการพัฒนานักศึกษานั้นสามารถตอบโจทย์การจัดการอุดมศึกษาได้ดี หากแต่วิธีการพัฒนานักศึกษานั้นสามารถผ่านขบวนการต่าง ๆ ทั้งหลักสูตรการเรียนการสอน และกิจกรรมอื่นใดที่จะเสริมให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่หลายต่อหลายครั้ง ได้มีการบรรจวาระที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา รวมถึงได้ข้อคิดเห็นที่ดีจากโต๊ะประชุมในการวางแผนการพัฒนานักศึกษา ดังจะเห็นจากตัวอย่างที่ท่านได้สรุปดังต่อไปนี้

๔.๑ เนื้อหาสาระในการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่

ท่านได้มีข้อเสนอแนะมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในการจัดปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ของมหาวิทยาลัย ควรมีเนื้อหาในเรื่องดังต่อไปนี้

๑. เป้าหมายชีวิต/เป้าหมายการศึกษา
 ๒. รู้จักภาคเหนือ-เชียงใหม่/รู้จักมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 ๓. รู้จักคณะวิชา
 ๔. เข้าใจหลักสูตร/ระบบการเรียนการสอน
 ๕. ตัวอย่างศิษย์เก่าที่สำเร็จและล้มเหลวในการเรียน
 ๖. ตัวอย่างศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน-อาชีพ
 ๗. การดำเนินชีวิตขณะที่เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เรื่องนี้ได้รวบรวมจากความเห็นในที่ต่าง ๆ เนื่องจากเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ได้รู้เห็นสิ่งต่าง ๆ ผ่านสื่อมากขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองและครูอาจารย์ที่จะต้องใช้ความพยายามให้เด็กและเยาวชนได้รับสิ่งที่ดีงาม

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๔ เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔)

๔.๒ คุณลักษณะของบัณฑิต

การรับนักศึกษาใหม่ระดับปริญญาตรีในภาพรวมทั้งประเทศปีการศึกษา ๒๕๔๙ จะมากกว่าปีการศึกษาที่ผ่านมา มีคำถามว่า บัณฑิตที่สำเร็จไปแล้วจะสามารถทำงานได้หรือไม่ ดังนั้น คณะ/สาขาวิชา จะต้องประเมินหลักสูตรทุกหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการสอบถามความเห็นจากผู้ใช้บัณฑิตหรือผู้รับบริการจากบัณฑิต เพื่อจะได้นำข้อมูลมาใช้ในการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่บัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งจะประกอบด้วยคุณลักษณะ ๒ ส่วน คือ

คุณลักษณะทางวิชาการ (academic character) ตามที่กำหนดในวัตถุประสงค์

ของหลักสูตร ส่วนคุณลักษณะอีกประการหนึ่งอยู่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แต่เป็นค่านิยมหรือความเชื่อของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าเป็นสิ่งที่ดีซึ่งบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ควรมีคุณลักษณะเหล่านั้น ซึ่งเป็น non-academic character เช่น ความมีวินัย การตรงต่อเวลา การสู้งาน เป็นต้น

ในเรื่องคุณธรรมกับความรู้มีแนวคิด ๓ แนวคิด คือ

๑. ให้ความรู้ทางวิชาการเป็นเรื่องหลัก ส่วนคุณธรรมเป็นเรื่องรอง

๒. ความรู้คู่คุณธรรม มีความสำคัญเท่าเทียมกัน

๓. คุณธรรมนำความรู้ คือ เน้นการมีคุณธรรมเป็นหลักสำคัญ

จึงขอให้ผู้ที่มีหน้าที่ในการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาได้นำเรื่องนี้เป็นไปพิจารณาไตร่ตรองว่าควรจะต้องจัดสิ่งแวดล้อม กิจกรรม และส่งเสริมพัฒนาการของนักศึกษาเพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะตามหลักสูตรและนอกหลักสูตร จึงจะได้บัณฑิตที่เป็นคนดีของสังคมได้อย่างไร

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๒/๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๙)

๔.๓ การให้นักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจะต้องทำโครงการ

ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการให้นักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี จะต้องทำโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาอย่างมาก มีตัวอย่างกรณีนักศึกษาแพทยมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้กำหนดแนวทางให้นักศึกษาเลือกหัวข้อโครงการภายใต้หัวข้อใหญ่ห้าหัวข้อ ที่สำคัญโครงการจะต้องมีพี่เลี้ยงหรือ MENTOR เพื่อให้ได้คุณภาพและนักศึกษาจะได้เรียนรู้ไปด้วย และกระบวนการต้องเป็นกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

๑. Scientific investigation
๒. Medical education
๓. Quality and safety
๔. Community health
๕. Global health

ในการกำหนดแนวทางที่จะให้นักศึกษาทำโครงการเหล่านี้ จะทำให้นักศึกษามีจุดเน้นมากขึ้น ซึ่งบางสาขาวิชาอาจมีอยู่แล้ว จึงขอให้ฝ่ายวิชาการไปพิจารณาการทำโครงการประกอบการเรียน มีความประสงค์จะให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น มองประเด็นต่าง ๆ ได้ชัดเจนและทุกมิติ มีการหาข้อมูลและข้อเท็จจริง ไม่หลงเชื่อตามกระแสสังคม ไม่เชื่ออำนาจ เป็นต้น

ที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยมีความเห็นว่า

๑. เห็นด้วยกับแนวคิดนี้เป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จะให้นักศึกษาชั้นปีที่ ๒ และชั้นปีที่ ๓ ทำโครงการ fifty for science นักศึกษาจะต้องทำโครงการเสนอให้อาจารย์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาดูแล นักศึกษาให้ความสนใจมาก ส่วนใหญ่จะทำทางด้าน Community health ในบางครั้งก็ส่งโครงการเข้าไปประกวดและได้รับรางวัลด้วย

๒. ปัจจุบันอาจารย์ไม่มีเวลาให้คำปรึกษากับนักศึกษา ทำให้ความผูกพัน

ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ลดลง หากมีการทำโครงการนี้จะเป็นโอกาสให้อาจารย์กับนักศึกษาได้ปรึกษาร่วมกัน จะทำให้นักศึกษามีความคิดเห็นและรู้จักกระบวนการวิชาชีพของตนเอง ซึ่งในประเทศไทยยังขาดอยู่ค่อนข้างมาก วิธีการสอนไม่สำคัญเท่ากับอาจารย์มีเวลาให้กับนักศึกษา

๓. ปัจจุบันภาพการทำงานร่วมกันในกลุ่มนักศึกษาของสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกำลังเป็นปัญหาสำคัญของนักศึกษาในกลุ่มนี้

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและคุณภาพการศึกษาชี้แจงว่า ในภาพรวมของมหาวิทยาลัย หลักสูตรในคณะต่าง ๆ ที่เสนอขอปรับปรุงหรือเปิดใหม่ก็บรรจุกระบวนการวิชาโครงการหรือการค้นคว้าอิสระ กำหนดให้นักศึกษาฝึกงานโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาดูแล ซึ่งก็จะมี ความแตกต่างกันในแต่ละสาขา อย่างไรก็ตาม จะได้นั่งย่ำในทุกคณะต่อไป

ท่านได้มอบหมายให้รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและคุณภาพการศึกษาเชิญรองคณบดีฝ่ายวิชาการในทุกคณะมาร่วมหารือกำหนด core concept ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีแนวคิดว่าจะต้องเป็นโครงการที่มีคุณภาพ และในบางสาขาวิชาอาจทำกลุ่มได้

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๘/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๕)

๔.๔ การใช้ระบบหอพักในการพัฒนานักศึกษา

ตามที่เกิดเหตุการณ์นักศึกษาของมหาวิทยาลัยเวอร์จิเนียเทคในสหรัฐอเมริกา ใช้ปืนยิงอาจารย์และนักศึกษาในสถาบันเดียวกันเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดคำถามหลายคำถามซึ่งมีได้หมายความว่าเหตุการณ์เช่นนี้จะเกิดขึ้นในประเทศไทย แต่ใครขอให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทบทวนถึงนโยบายของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษา ประกอบกับการที่มหาวิทยาลัยได้ให้คณาจารย์และนักศึกษาพักอาศัยอยู่ในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีฐานความคิดเดิมที่ประสงค์จะให้อาจารย์และนักศึกษาได้มีโอกาสใกล้ชิดกัน เพื่อจะได้อบรมในเรื่องกิริยามารยาท การวางตัวในสังคม ศีลธรรมจรรยา โดยใช้ระบบหอพักในมหาวิทยาลัยเป็นเครื่อง

มือในการสร้างนักศึกษาของมหาวิทยาลัยให้เป็นผู้ที่มีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน ซึ่งแนวความคิดเดิมเป็นแนวความคิดที่ดีมาก และการจัดระบบหอพักแบบเดิมให้ผลดีมากในระยะ ๑๐ ปีแรกของการก่อตั้งมหาวิทยาลัย แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปมีจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้คุณภาพในการให้การอบรมโดยใช้ระบบหอพักเปลี่ยนแปลงไป อาจจะตั้งเป็นโจทย์ให้ฝ่ายกิจการนักศึกษาไปศึกษาข้อมูลในเรื่องนี้แล้วนำมาหารือสภามหาวิทยาลัยในเชิงนโยบาย

ในอีกด้านหนึ่งคือการพัฒนาอาจารย์ ซึ่งจะเห็นประเด็นในการสัมมนาผู้บริหารมหาวิทยาลัยประจำปี ๒๕๕๐ ที่จังหวัดเชียงราย การพัฒนาทักษะของอาจารย์นอกเหนือจากการพัฒนาทักษะความเป็นครู ทักษะการเป็นนักวิจัยแล้ว การพัฒนาทักษะที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การพัฒนาทักษะในการเป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่นักศึกษา มหาวิทยาลัยมีระบบการพัฒนาทักษะที่จำเป็นเหล่านี้แก่อาจารย์อย่างไรบ้าง ซึ่งเดิมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เคยมีฐานความคิดว่าอาจารย์จะต้องมีความพร้อมพอที่จะเป็นที่ปรึกษาให้กับนักศึกษาที่มีภูมิปัญญาอยู่ห่างไกลมหาวิทยาลัย เพื่อให้การอบรมนอกหลักสูตรที่จะให้นักศึกษามีความเจริญงอกงามในทุกด้านได้ จึงขอให้มหาวิทยาลัยได้ไปพิจารณาทบทวนและนำเรื่องนี้มาหารือกันอีกครั้งหนึ่ง

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๐)

๔.๕ การสอนให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความยึดมั่นในความถูกต้องเที่ยงธรรมหรือซื่อตรงต่อหลักการ (Integrity)

ท่านได้ให้ข้อคิดเห็นโดยอ้างอิงจากกรณีที่นายธานินทร์ กรัยวิเชียร รองคณบดี ได้เคยบรรยาย ที่สำนักงาน ก.พ. ว่า ระบบการศึกษาของประเทศอังกฤษ เน้นเรื่อง “ความยึดมั่นในความถูกต้องเที่ยงธรรม (Integrity)” ให้กับนักเรียน และนักศึกษา โดยมีองค์ประกอบดังนี้

- (๑) รู้จักแยกแยะว่าอะไรถูก - อะไรผิด
- (๒) ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องเที่ยงธรรม แม้ตนจะเสียประโยชน์

(๓) กล้าหาญในการปฏิเสธสิ่งที่ผิดที่ชั่วแม้ตนจะได้ประโยชน์

ได้มีการกล่าวถึงระบบการศึกษาว่า ต้องเป็นระบบที่ช่วยสร้างอุปนิสัย “การศึกษาเพื่อสร้างอุปนิสัย” (Character Education) เช่น มั่นคงในความจริง มีจิตใจซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตามกฎหมาย - กติกา ให้ความเที่ยงธรรมแก่ทุกฝ่าย ใจเขาใจเรา มีเมตตาต่อสรรพสิ่ง ส่วนหนึ่งมาจากระบบการศึกษาของประเทศ อังกฤษที่เน้นเรื่อง Truth, Honesty, Kindness, Fair Play, Consideration for Others ซึ่งเป็นความเชื่อของประเทศอังกฤษ แต่ละสังคมจะมีความเชื่อแตกต่างกันไม่ใช่เรื่องสำคัญ สิ่งสำคัญคือ ระบบการศึกษาต้องให้สิ่งเหล่านี้ แก่เด็ก ไม่ใช่สอนหนังสือให้อ่านออกเขียนได้แต่อย่างเดียว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เคยรับสั่งว่า ผู้ใหญ่ควรจะสอนเด็กใน ๓ เรื่อง คือ ความรู้ ความดี และทำงานเป็น จึงได้แปลงมาให้ฝ่ายจัดการเรียนการสอนว่า ในระบบการศึกษา ต้องมีองค์ประกอบทั้ง ๓ เรื่องนี้เข้าไปด้วย แต่ส่วนใหญ่จะเน้นเฉพาะเรื่อง สอนความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ในเรื่องการสอนความดีและทำงานเป็นยังไม่ค่อย ได้เน้นในเรื่องนี้ ซึ่งทั้ง ๓ องค์ประกอบนี้ประเทศชาติมีความต้องการมากที่สุด ในขณะนี้ จึงขอฝากอธิการบดีและผู้บริหารมหาวิทยาลัยช่วยกันเผยแพร่หาก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สามารถทำเรื่อง integrity ให้เป็นที่ปรากฏ อาจจะเป็น คุณลักษณะหนึ่งของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หากมหาวิทยาลัยสามารถ ทำได้จะเป็นการสร้างคุณูปการให้แก่บ้านเมืองอย่างมหาศาล

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๒ เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒)

๔.๖ อุปนิสัยศึกษา (Character education)

ท่านได้ให้ข้อคิด เรื่อง อุปนิสัยศึกษา ซึ่งได้ข้อคิดจากที่ศาสตราจารย์ วิจารณ์ พานิช ได้กล่าวไว้ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยครั้งก่อน จึงได้รวบรวม ความคิดเพื่อให้เป็นชุดความคิดเกี่ยวกับการศึกษาชุดหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า อุปนิสัยศึกษา (Character education) ซึ่งได้รวบรวมจากของเก่าที่มีมานานกว่าหนึ่งร้อยปีแล้ว แต่สังคมหันมาให้ความสนใจในเรื่องนี้มากขึ้น มีผู้เรียกเรื่องนี้ว่า “คุณลักษณะที่

พึงประสงค์” แต่ในที่นี้ขอใช้ว่า อุดมศึกษา ยกตัวอย่างในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เป็นเรื่องการสร้างอุปนิสัยทั่วไปเพื่อให้เป็นพลเมืองดี แต่ในระดับ อุดมศึกษาเป็นการสร้างนักวิชาการและวิชาชีพ ถ้าจะพูดถึงเรื่องนี้ควรแบ่งเป็น ๒ ระดับ คือ อุปนิสัยทั่วไป (มหาวิทยาลัยต่าง ๆ สามารถออกแบบอุปนิสัยทั่วไป ที่พึงประสงค์ได้) และอุปนิสัยเฉพาะวิชาชีพ (เรื่องนี้เข้าใจง่ายเพราะมีกรอบ จริยธรรมของวิชาชีพอยู่แล้ว) ที่นำเสนอในเอกสารเป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น

ก. ความหมาย : อุดมศึกษา คือ การจัดการศึกษาโดยมีเป้าหมายที่จะสร้างอุปนิสัยอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนอุปนิสัยชุดนี้จักเป็นประโยชน์ ทั้งต่อผู้เรียนและต่อส่วนรวม

ข. ประเภท : อุปนิสัยที่พึงประสงค์ในระดับอุดมศึกษาประกอบด้วย (๑) อุปนิสัยทั่วไป และ (๒) อุปนิสัยเฉพาะวิชาชีพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(๑) อุปนิสัยทั่วไปสำหรับนักศึกษาทุกหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประกอบด้วย

๑. เป็นผู้จงรักภักดีต่อแผ่นดินถือประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติเป็นสำคัญ

๒. เป็นพลเมืองดียึดมั่นในหลักการและคุณค่าของประชาธิปไตย ปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎกติกาสังคม

๓. เป็นคนมีคุณธรรมมีความสุจริตใจ ยึดถือความสัตย์ความจริง

๔. เป็นผู้รักงาน รับผิดชอบงาน และทำงานเป็น

(๒) อุปนิสัยเฉพาะวิชาชีพ ซึ่งกำหนดโดยกรอบแห่งจริยธรรมของ วิชาชีพ นั้น ๆ

ค. กลไกการพัฒนาอุปนิสัย ซึ่งต้องกำหนดเป็นนโยบายของมหาวิทยาลัย และของคณะวิชา

(๑) ผ่านกิจกรรมในหลักสูตร

(๒) ผ่านกิจกรรมนอกหลักสูตร

(๓) เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและตัวอย่างอันดีงามของครูบาอาจารย์

และของสังคม

ท่านแนะนำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยนำไปพิจารณาด้วย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาจออกแบบโดยคิดว่าในยุคนี้ประสงค์ให้บัณฑิตที่จบไปมีอุปนิสัยประจำตัวอย่างไรบ้างที่จะเป็นประโยชน์ต่อตัวบัณฑิตและส่วนรวม ซึ่งแนวทางในการพัฒนาต้องตกลงกันและกำหนดเป็นนโยบาย ทั้งในระดับมหาวิทยาลัย (General character) และระดับคณะ (Professional character) โดยผ่านกลไกการพัฒนาารูปแบบต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๖/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๓)

นอกจากนี้แล้วท่านยังได้อธิบายความเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างอุปนิสัยเด็กจากการสืบค้นพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ รัชกาลที่ ๙ และรัชกาลที่ ๑๐ การสร้างอุปนิสัยให้แก่เด็ก พบว่ามีความเชื่อมโยงกัน ดังนี้

๑. ความรู้กับคุณธรรมจะต้องเป็นเรื่องเดียวกัน จากพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เนื่องจากในเวลานั้นมีแรงกดดันจากลัทธิล่าอาณานิคมของประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส พระองค์จึงทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่สำคัญ ได้แก่ ๑) การเลิกทาส ๒) การให้การศึกษา และ ๓) ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดิน (จัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม) สำหรับด้านการศึกษา รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงสร้างโรงเรียนหลายแห่งทั่วทั้งประเทศ ดังพระราชดำริที่ปรากฏในพระราชหัตถเลขา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๑ ความว่า “ให้มี ความวิตกไปว่าเด็กชั้นหลังจะห่างเหินจากศาสนาจนเลยกลายเป็นคนไม่มีธรรม ในใจมากขึ้น...คนไม่มีธรรมเป็นเครื่องดำเนินตาม คงจะหันไปทางทุจริตโดยมาก ถ้ารู้บ่อยก็โกงใคร่คดโกง ฤโกงไม่สนิท ถ้ารู้มากก็โกงคดโกงขึ้นและโกงพิสดารมากขึ้น การที่หัดให้รู้อ่านอักษรวิธี ไม่เป็นเครื่องฝึกหัดให้คนดีแลคนชั่ว เป็นแต่ได้วิธีสำหรับจะเรียนความดีความชั่วได้คดโกงขึ้น”

๒. พระบรมราชาวาท รัชกาลที่ ๙

๒.๑ พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๐๕ ความว่า “ประเทศชาติของเราจะเจริญหรือเสื่อมลงนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชนแต่ละคนเป็นสำคัญ ผลการศึกษาอบรมในวันนี้จะเป็นเครื่องกำหนดอนาคตของชาติในวันข้างหน้า...” ข้อที่น่าสังเกตคือพระองค์ทรงเน้นย้ำการศึกษาของประชาชนแต่ละคนไม่ได้จำกัดเฉพาะการศึกษาของเยาวชนเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากโครงการพระราชดำริด้านการศึกษา อาทิ โรงเรียนพระดาบส ซึ่งเริ่มดำเนินโครงการก่อนที่กระทรวงศึกษาธิการจะเข้ามาดำเนินการในระยะหลัง เนื่องจากทรงเห็นว่าการศึกษาอบรมเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะกำหนดอนาคตของชาติในวันข้างหน้าได้

๒.๒ พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๐๓ วิทยาลัยวิชาการศึกษาในขณะนั้นเป็นแม่แบบของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในปัจจุบัน ซึ่งเป็นวิทยาลัยที่ผลิตบุคลากรทางการศึกษาหรือครู อาจารย์ โดยสรุปความได้ว่า “ผู้ที่เป็นครูอาจารย์นั้น ใ้ว่าจะมีแต่ความรู้ในทางวิชาการและในทางการสอนเท่านั้นก็ทำไม่จะต้องรู้จักอบรมเด็กทั้งในด้านศีลธรรมจรรยาและวัฒนธรรม รวมทั้งให้มีความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ และในฐานะที่จะเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไปข้างหน้า... การสอนคือทำให้ความรู้แก่ผู้เรียน ส่วนการอบรมเป็นการฝึกจิตใจของผู้เรียนให้ซื่อสัตย์เป็นนิสัย...” ดังนั้น หากเปรียบเทียบนักเรียนหรือนักศึกษาเป็นต้นไม้ และเชื่อมโยงเข้ากับการสอนการอบรมดังกล่าวข้างต้น จะเป็นลักษณะดังนี้ คือ ส่วนที่เป็นดอกผลของต้นไม้เปรียบได้กับการสอน (ทักษะชีวิต ทักษะงาน ความรู้พื้นฐาน ความรู้เฉพาะทาง) และส่วนที่เป็นรากแก้วที่มั่นคงเปรียบได้กับการอบรม (มีคุณธรรมจริยธรรม มีวัฒนธรรม รับผิดชอบในหน้าที่ และเป็นพลเมืองดี) แต่เป็นที่น่าเสียดายที่กระทรวงศึกษาธิการไม่ได้นำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ

๒.๓ พระราชกระแสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๙) สรุปความได้ดังนี้

๑) พระเจ้าอยู่หัวทรงยึดมั่นในหน้าที่

๒) หน้าที่ของพระเจ้าอยู่หัว ประกอบด้วย ๑) หน้าที่ในฐานะพระเจ้าแผ่นดิน (ต้องดูแลราษฎร) และ ๒) หน้าที่ในฐานะทรงเป็นพลเมืองดี (เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ควรทำ)

๓) สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ในวโรกาสทรงตอบรับเป็นพระมหากษัตริย์ (รัชกาลที่ ๑๐) เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ ทรงรับสั่งว่า “เพื่อสืบสานพระราชปณิธาน (รัชกาลที่ ๙) และเพื่อประโยชน์ของประชาชนชาวไทยทั้งปวง” และเมื่อครั้งที่องค์มนตรีได้เข้าเฝ้าฯ ทรงมีพระบรมราโชบายด้านการศึกษาไว้ว่า การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ประกอบด้วย ๑) ทักษะชีวิตที่ถูกต้อง และ ๒) พื้นฐานชีวิต (อุปนิสัย) ที่มั่นคงเข้มแข็ง ทั้งนี้ มีตัวอย่างของวิธีการพัฒนาคนจนเป็นนิสัยของประเทศต่าง ๆ ดังนี้

ญี่ปุ่น	มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ รับผิดชอบต่อส่วนรวม
สิงคโปร์	ซื่อสัตย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้
เกาหลีใต้	มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ สู้งานหนัก
ไทย	ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีน้ำใจ

จึงขอให้มหาวิทยาลัยโดยเฉพาะฝ่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาพิจารณาว่าจะมีวิธีการในการพัฒนาพื้นฐานชีวิต (อุปนิสัย) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่อย่างไร จึงจะเป็นอัตลักษณ์ของการเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในอนาคตต่อไป โดยน้อมนำพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ และพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ ๑๐ มาพิจารณาดำเนินการให้บังเกิดผลต่อไป

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๒/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๙)

“...การปลูกพืชทดแทนในเขตภาคเหนือเป็น
 หนึ่งทางเลือกที่ดีในการพัฒนาพื้นที่
 ควบคู่ไปกับการปลูกพืชเศรษฐกิจ และ
 อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเขตภาคเหนือ
 ภาครัฐได้ส่งเสริมและสนับสนุน
 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา
 และส่งเสริมให้เกษตรกร
 ปลูกพืชทดแทนในเขตภาคเหนือ...”

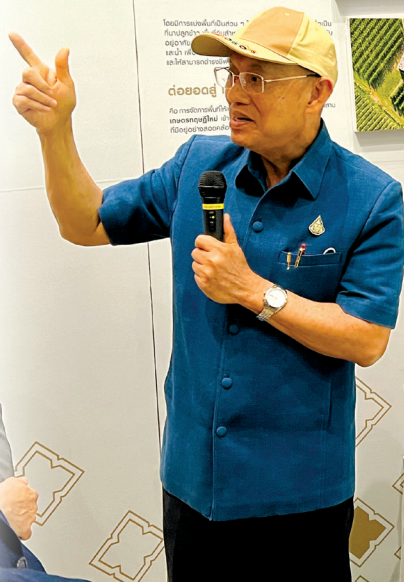

เกษตรทฤษฎีใหม่

เป็นแนวทางที่วางรากฐานเกษตรกรรม
 บนพื้นฐานของความเป็นอยู่ที่ดีของเกษตรกร
 และชุมชนในท้องถิ่น

โดยมีการแบ่งพื้นที่เป็น 3 ส่วน
 1. ปลูกพืชเศรษฐกิจ
 2. ปลูกพืชอาหารสัตว์
 3. ปลูกพืชปลูก

ด้วยเหตุนี้
 การเกษตรทฤษฎีใหม่
 เป็นแนวทางที่วางรากฐาน
 เกษตรกรรมบนพื้นฐาน
 ของความเป็นอยู่ที่ดีของเกษตรกร
 และชุมชนในท้องถิ่น

การวิจัยและการพัฒนาชุมชน

๕. การวิจัยและการพัฒนาชุมชน

ท่านได้กล่าวในตอนหนึ่งว่าการออกแบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้นจะต้องมีเป้าหมายว่าจะบริหารมหาวิทยาลัยไปเพื่ออะไร ซึ่งอาจารย์ นักวิจัยนั้นจะต้องผลิตงานที่มีคุณค่าในตนเอง และเมื่อเห็นเป้าหมายแล้วจึงเอางานวิจัยมาสอนมาให้บริการ หรือเสนอทางเลือกให้กับสังคม จากความข้างต้นนี้ท่านจึงได้ยกเรื่องของการพัฒนาชุมชนทั้งที่อยู่ใกล้พื้นที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และที่อยู่ห่างออกไปเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่ควรจะทำเพื่อส่งเสริมการทำวิจัยให้นำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและคุ้มค่า ทั้งนี้ยังได้ยกตัวอย่างมหาวิทยาลัย หรือประเทศที่มีการนำงานวิจัยมาพัฒนาเข้าสู่การพัฒนาชุมชนให้เห็นได้จริงในการประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในหลายครั้ง ดังปรากฏให้เห็นในบันทึกรายงานการประชุมหลายครั้งด้วยกัน

๕.๑ ยุทธศาสตร์ด้านวิจัยของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ท่านได้เสนอว่าถ้าต้องการพัฒนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้เป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นการวิจัย มหาวิทยาลัยควรจะดำเนินการโดยตั้งเป้าหมายที่จะพัฒนาให้เป็นมหาวิทยาลัยวิจัย ซึ่งควรดำเนินการโดยเร็ว ในที่นี้ขอเสนอเป้าหมายว่า จะพัฒนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้เป็นมหาวิทยาลัยวิจัยภายในปี ๒๕๔๙ โดยมีการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยกระดับและปรับเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัย

จากการที่ได้มีโอกาสร่วมเป็นกรรมการประเมินงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเมื่อหลายปีมาแล้ว ทราบว่ามีความสูญเสียจากการจัดการงานวิจัยค่อนข้างมาก เนื่องจากได้ใช้งบประมาณเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัยค่อนข้างมาก เหลืองบประมาณที่จะเป็นงบบุคลากรวิจัยจริง ๆ จำนวนไม่มากนัก ดังนั้น จึงต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานการวิจัย ซึ่งทำใน ๒ ระดับ คือ

แผนปฏิบัติ ๑.๑ โครงสร้างพื้นฐานระดับมหาวิทยาลัย

แผนปฏิบัติ ๑.๒ โครงสร้างพื้นฐานระดับคณะและหน่วยงานเทียบเท่า
คณะ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาความพร้อมของปัจจัยด้านต่าง ๆ เพื่อสนับสนุน
งานวิจัย ประกอบด้วย

แผนปฏิบัติ ๒.๑ ระบบงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัย
และเพื่อทำวิจัย

แผนปฏิบัติ ๒.๒ พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานนอกมหาวิทยาลัย
ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ขณะนี้ผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยบางสาขาอยู่ในระดับนานาชาติ บางสาขา
อยู่ในระดับชาติ แต่บางสาขายังไม่ได้เริ่มดำเนินการ การพัฒนาความร่วมมือตามแผน
ข้อ ๒.๒ เพื่อให้สาขาที่ยังไม่ได้เริ่มได้เริ่มดำเนินการ สาขาที่เริ่มทำแล้วก็ควร
จะพัฒนาคุณภาพให้อยู่ในระดับชาติและนานาชาติต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สนับสนุนให้อาจารย์ทุกคนทำวิจัย

แผนปฏิบัติ ๓.๑ พัฒนาทักษะวิจัยสำหรับอาจารย์ที่ยังไม่เคยทำวิจัย

แผนปฏิบัติ ๓.๒ สนับสนุนอาจารย์ที่เคยทำวิจัยแล้ว เพื่อหาแหล่งทุน
วิจัย โดยเฉพาะแหล่งทุนภายในประเทศ

แผนปฏิบัติ ๓.๓ สนับสนุนอาจารย์ที่พร้อมจะขอแหล่งทุนวิจัยจาก
ต่างประเทศ

ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยอาจจำเป็นต้องกำหนดเงื่อนไขบางประการเพื่อกระตุ้น
ให้อาจารย์ทำงานวิจัย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ กำหนดให้นักศึกษาทุกหลักสูตรทำการศึกษา/วิจัย โดยให้
เป็นเงื่อนไขสำหรับการสำเร็จการศึกษา

แผนปฏิบัติ ๔.๑ พัฒนาทักษะเพื่อการศึกษา/วิจัย สำหรับนักศึกษา
หลักสูตรปริญญาตรี

แผนปฏิบัติ ๔.๒ พัฒนาทักษะเพื่อการศึกษา/วิจัยสำหรับนักศึกษาหลักสูตร บัณฑิตศึกษา

การดำเนินการตามแผนดังกล่าวเพื่อให้ นักศึกษารู้จักหาความรู้ ตั้งโจทย์และ
ตอบคำถามทางวิชาการ

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ส่งเสริมให้ข้าราชการ/พนักงาน (ที่มีชื่ออาจารย์) ทำการศึกษา/
วิจัยเพื่อพัฒนางาน

แผนปฏิบัติ ๕.๑ กำหนดให้มหาวิทยาลัยและหน่วยงานระดับคณะหรือ
เทียบเท่า มีการวิจัยสถาบัน เพื่อพัฒนาระบบงานโครงสร้าง
และนโยบายอย่างต่อเนื่อง

แผนปฏิบัติ ๕.๒ พัฒนาทักษะเพื่อการศึกษา/วิจัยสำหรับข้าราชการ/
พนักงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพงานหรือเพื่อแก้ไข
ปัญหางาน

ทั้งนี้ แผนตามข้อ ๕.๑ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารในการปรับปรุง
โครงสร้างการบริหาร หรือการปรับปรุงระบบงาน หรือการกำหนดนโยบาย ส่วนแผน
ตามข้อ ๕.๒ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ปฏิบัติงาน

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ กลไกความรับผิดชอบ (responsibility) และรับผิดชอบ
(accountability)

แผนปฏิบัติ ๖.๑ ให้อธิการบดีรับผิดชอบให้มีระบบบริหารงานวิจัยระดับ
มหาวิทยาลัยเพื่อสั่งการ กำกับติดตาม ประเมินผลและ
รายงานผลต่อสภามหาวิทยาลัยทุก ๖ เดือน

แผนปฏิบัติ ๖.๒ ให้คณบดีหรือผู้อำนวยการรับผิดชอบให้มีการปฏิบัติ
ตามแผนยุทธศาสตร์ด้านวิจัยของคณะ/หน่วยงาน และ
รับผิดชอบต่ออธิการบดี

การที่ได้เสนอยุทธศาสตร์ด้านวิจัยของมหาวิทยาลัยก็เนื่องจากว่า มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่มีวิสัยทัศน์ที่จะพัฒนาให้เป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นการวิจัยและประกอบกับ
มหาวิทยาลัยจะต้องเป็นตัวอย่างในการสร้างสังคมแห่งความรู้ จึงขอให้ผู้บริหาร

ทั้งในระดับมหาวิทยาลัย และคณะ สถาบัน สำนัก นำเอาข้อเสนอนี้ไปพิจารณา และนำเรื่องนี้มาเสนอสภามหาวิทยาลัยเป็นเรื่องนโยบายในการประชุมสภามหาวิทยาลัยครั้งต่อไป

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๖/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๖)

๕.๒ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาชุมชน

ท่านได้เสนอแนะว่า ประสงค์ให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่พิจารณาในเรื่องการพัฒนาชุมชนเป็นรูปธรรม มหาวิทยาลัยควรดูแลชุมชนเนื่องจากมหาวิทยาลัยมีพลังที่จะสร้างรูปแบบในการพัฒนาชุมชน จึงได้แบ่งชุมชนออกเป็น ๒ ส่วน คือ

๑. ชุมชนรอบมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เช่น ตำบลแม่เหียะ เชียงดอยสุเทพ เป็นต้น กิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนอาจจะเป็นกิจกรรมเฉพาะด้าน เช่น ด้านการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์อาจจะไปสอบถามเพื่อให้ความช่วยเหลือโรงเรียนที่ตั้งอยู่บริเวณรอบ ๆ มหาวิทยาลัยทางด้านวิชาการ หรือต้องการกำหนดทิศทางในการพัฒนาโรงเรียน ด้านการพระศาสนา คณะมนุษยศาสตร์อาจจะลงไปช่วยทางด้านใดด้านหนึ่ง ด้านเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนเป็นเรื่องใหญ่ที่ทุกคณะสามารถลงไปช่วยได้ การรักษาสีงแวดล้อม การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

๒. การกำหนดพื้นที่ชุมชนห่างไกลจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อการพัฒนารอบด้าน ซึ่งอาจจะทำได้ทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและระดับคณะ หลายมหาวิทยาลัยในต่างประเทศจะทำเรื่องนี้อย่างจริงจัง และถือเป็นหน้าที่ที่จะทำให้ระบบการศึกษาบริเวณรอบ ๆ มหาวิทยาลัยมีความมั่นคง ซึ่งจะเป็นหลักประกันการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วย จึงขอฝากอธิการบดีนำเรื่องนี้ไปหารือในคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย มีตัวอย่าง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้เข้าไปช่วยหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีการปลูกข้าวหอมมะลิ แต่ชาวบ้านยากจนและมีหนี้สิน มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยเข้าไปพลิกฟื้นโดยชุมชนทำเองโดยการนำความรู้ด้านวิชาการ ด้านการบริหาร และเทคโนโลยีเข้าไปช่วยจนประชากรทั้งหมู่บ้านไม่มีหนี้สินและสามารถพึ่งตนเองได้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มี

ศักยภาพค่อนข้างสูงหากจะร่วมกันทำเป็นโครงการระยะยาว สามารถดำเนินการไปได้ตลอดเวลาจะเป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้รากฐานของชุมชนให้กับอาจารย์และนักศึกษาด้วย การเรียนรู้จากรากฐานของชุมชนจะเป็นการต่อยอดความรู้ทางสากลได้ดีที่สุด จึงขอเสนอเป็นแนวความคิดไว้

นอกจากที่ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องดังกล่าวแล้ว ต่อมาท่านได้นำผลงานวิจัยเรื่อง เส้นทางการขยายตัวของมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืน : ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อลดผลกระทบจากการขยายตัวของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ต่อสุขภาวะของผู้อยู่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลสุเทพ ซึ่งนักวิจัยของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นผู้ดำเนินการวิจัยเสนอต่อที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย ซึ่งวัตถุประสงค์งานวิจัยเรื่องนี้เพื่อศึกษาศักยภาพและประเมินผลดีผลเสียต่อเทศบาลตำบลสุเทพ ในการรองรับการขยายตัวของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อนำไปสู่การวางแผนการแก้ไขปัญหาเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาสุขภาวะของผู้คนในพื้นที่ ทั้งปัญหาเร่งด่วนและแนวทางในระยะยาว พื้นที่ศึกษาวิจัยคือ หมู่ ๘, ๑๐ และ ๑๔ และพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลตำบลสุเทพ โดยใช้เครื่องมือสำรวจทางกายภาพ และสัมภาษณ์ประชาชนที่เข้ามาในพื้นที่ เพื่อทำการศึกษากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ที่เกิดจากการขยายตัวของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยเฉพาะการเพิ่มจำนวนนักศึกษาทั้งข้อดีและข้อด้อยของพื้นที่ศึกษา ผลการวิจัยพบว่า เกิดความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนจากการที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีการขยายตัวในหลาย ๆ ส่วน โดยเห็นว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าในอดีต แต่มีผลต่อเศรษฐกิจในเชิงบวก และต้องการให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เข้ามามีบทบาทในการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัญหาด้านกายภาพและด้านการจราจร และเห็นว่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ยังมีบทบาทค่อนข้างน้อยต่อชุมชนข้างเคียง ทั้งที่ปัญหาและศักยภาพส่วนใหญ่ของพื้นที่เกิดขึ้นจากนักศึกษาที่เข้ามาอาศัยในพื้นที่เป็นหลัก โดยมีข้อเสนอในการแก้ปัญหาเชิงนโยบายอย่างเร่งด่วนของพื้นที่ของทั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และของเทศบาลตำบลสุเทพ โดยแยกเป็น ๔ ส่วน คือ ๑) การวิจัยและ

การบริการวิชาการ ๒) ด้านสังคม - เศรษฐกิจ ๓) ด้านสิ่งแวดล้อม และ ๔) ด้านการมีส่วนร่วม

ท่านได้มอบหมายให้ฝ่ายบริหารจัดการตั้งกลไกและผู้รับผิดชอบในฝ่ายบริการวิชาการแก่สังคม โดยทำเป็น “โครงการพัฒนาชุมชนเขตเทศบาลตำบลสุเทพ” โดยร่วมมือกับเทศบาลตำบลสุเทพและประชาชนในเขตเป็นหลัก เป้าหมายคือ แผนพัฒนาชุมชนเมืองมหาวิทยาลัยอย่างยั่งยืน โดยได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า จากงานวิจัยนี้ทำให้ได้คำนึงถึงมหาวิทยาลัยชิคาโกที่ตนเองได้เคยศึกษาอยู่ ซึ่งก็เคยประสบปัญหาเช่นเดียวกันนี้ มหาวิทยาลัยชิคาโกเป็นมหาวิทยาลัยที่อยู่ใน ๑๐ อันดับแรกของประเทศสหรัฐอเมริกา มองไกลแต่ไม่มองใกล้ จึงมีปัญหาชุมชนค่อนข้างมาก ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายว่า มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงควรจะนำเอาความรู้ในด้านต่าง ๆ ไปช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตกับชุมชนของตนเองก่อน จึงได้เริ่มมีความร่วมมือกับโรงเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งได้ผลดีมาก จากนั้นจึงได้ดำเนินการในเรื่องสุขภาพและด้านอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งเป็นรูปแบบที่กล่าวถึงภายใน ๓๐ - ๔๐ ปีที่ผ่านมาว่า มหาวิทยาลัยที่ดีจริงต้องดีทั้งใกล้และไกล ซึ่งเรื่องนี้อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็ได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การดำเนินงานภายใน ๔ ปีที่นำเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย และได้มอบหมายให้รองอธิการบดีคนหนึ่งรับผิดชอบด้านนี้ จึงขอมอบหมายให้ฝ่ายบริหารรับไปดำเนินการโดยนำอาจารย์และนักศึกษาจัดทำเป็นโครงการพัฒนาชุมชนเขตเทศบาลตำบลสุเทพในหลายระดับ โดยร่วมมือกับเทศบาลตำบลสุเทพและประชาชนในเขตหลัก เป้าหมายคือ แผนพัฒนาชุมชนเมืองมหาวิทยาลัยอย่างยั่งยืน โดยไม่ต้องการให้มหาวิทยาลัยลงไปทำเป็นงานประจำแทนผู้ที่มีหน้าที่โดยตรง มหาวิทยาลัยควรจะเป็นผู้ออกแบบรูปแบบการดำเนินงาน ทำอย่างไรให้มีประสิทธิภาพที่สุด เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ชุมชนอื่นได้ เมื่อดำเนินการไปในระยะ ๑ - ๒ ปี ควรจัดทำสรุปเป็นรูปแบบการบริหารเทศบาลตำบลสุเทพ เช่น หากจะทำให้มีคุณภาพโดยเฉพาะไปกระทบกับคุณภาพชีวิตของคนในเขตเทศบาลตำบลให้มาดูตัวอย่างได้ที่เขตเทศบาลตำบลสุเทพ เป็นต้น จึงขอฝาก

เป็นแนวคิดให้กับฝ่ายบริหาร

กรรมการสภามหาวิทยาลัยได้มีข้อคิดเห็นสรุปได้ดังนี้

๑. ขึ้นชมที่มีงานวิจัยในเรื่องนี้ออกมา จึงขอเสนอว่า อธิการบดีควรจะทำเรื่องนี้ให้เป็นงานของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) เพราะมหาวิทยาลัยจำนวนมากมีลักษณะคล้ายกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชนรอบมหาวิทยาลัยอย่างมาก

๒. สิ่งที่มาวิทยาลัยได้ทำอยู่แล้วในเชิงพื้นที่ซึ่งอยู่ค่อนข้างไกลจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือ ที่อำเภอพร้าว หรือเรียกว่า “พร้าวโมเดล” ซึ่งหากทำที่ตำบลสุเทพก็จะเป็นการทำงานเชิงพื้นที่ที่อยู่ใกล้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การดำเนินงานก็จะเป็นลักษณะเดียวกัน คือ วิเคราะห์สถานการณ์รอบ ๆ มหาวิทยาลัยก่อน แล้วเชิญคณะต่าง ๆ เข้ามาพิจารณาว่ามีประเด็นใดที่ตรงกับความถนัดของแต่ละคณะบ้าง

๓. การที่มาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งอยู่ในบริเวณนี้ผลกระทบในเชิงลบก็ยังมีบ้างแต่ผลกระทบในเชิงบวกน่าจะมากกว่า เพราะทำให้ประชาชนบริเวณรอบ ๆ สามารถสร้างรายได้จากการทำธุรกิจ ซึ่งการทำโครงการของมหาวิทยาลัยควรเชิญผู้ประกอบการโดยรอบมหาวิทยาลัยมาร่วมกันพิจารณาว่าจะทำอะไรให้สังคมบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยดีขึ้น

๔. ข้อเสนอเชิงนโยบายของผู้ทำวิจัยควรจะแจ้งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบ ทั้งข้อเสนอทางด้านวิจัย และด้านวิชาการ เพื่อผนวกเข้ากับแผนงานฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งจะมีรองอธิการบดีในแต่ละด้านรับผิดชอบอยู่แล้ว

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๕ และครั้งที่ ๓/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๖)

๕.๒ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาชุมชน

ท่านได้แจ้งว่า จากการที่ได้ไปศึกษาดูงานมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่ามหาวิทยาลัยมีบทบาทในการพัฒนาประเทศ และแก้ไขปัญหาความยากจนของประชากรอย่างเข้มแข็ง เช่น มหาวิทยาลัยเจ้อเจียง และมหาวิทยาลัยเซี่ยงไฮ้เจียวตง ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับหน่วยงานที่มีการจัดตั้งขึ้นใหม่ในมหาวิทยาลัย เช่น โรงเรียน และวิทยาลัย ในรูปแบบของสหวิทยา เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาตามยุทธศาสตร์ของประเทศ มหาวิทยาลัยเหล่านี้จึงต้องเปิดตัวเอง (Open University system) โดยการแสวงหาผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ระดับโลก ทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น ด้านการออกแบบอุตสาหกรรม กระบวนการที่ช่วยส่งเสริมการดำเนินงาน คือ

๑. เชิญผู้ที่ได้รับรางวัลโนเบลในสาขาที่เกี่ยวข้อง มาเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ ที่จะให้คำวิจารณ์และแนะนำในการทำวิจัยต่าง ๆ

๒. ทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย ๑๐ ลำดับขั้นนำของโลกด้านการออกแบบอุตสาหกรรม

๓. นำมหาวิทยาลัย ๑๕ แห่งของประเทศที่มีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบอุตสาหกรรม มาเป็นที่ปรึกษาของมหาวิทยาลัย

๔. บริษัทเอกชนให้ทุนสนับสนุนการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้น โดยเป็นการออกแบบนวัตกรรมร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับบริษัทเอกชน และทำวิจัยในสิ่งที่เกิดจากความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ และอีกหนึ่งตัวอย่าง คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซี่ยงไฮ้ มีความเข้มแข็งด้านเครื่องทำความเย็นและเครื่องทำความร้อน ได้แสดงผลงานวิจัยจำนวน ๓๐ โครงการ ซึ่งเป็นการทำวิจัยร่วมกับบริษัทภาคเอกชน เริ่มตั้งแต่กระบวนการออกแบบโครงการจนนำผลงานวิจัยดังกล่าวไปสร้างเป็นนวัตกรรม และสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งมีรูปแบบที่คล้ายกันกับกรณีที่คณะรัฐมนตรี มีมติอนุมัติให้มีการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยีควบคู่กับการพัฒนาคนที่มีคุณภาพ เพิ่มความสามารถการแข่งขันของประเทศ เตรียมความพร้อมเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญที่จะยกระดับเศรษฐกิจไทยให้เป็นเศรษฐกิจที่สร้างนวัตกรรมเองและต่อยอดเป็นสินค้าเชิงพาณิชย์ลดการนำเข้า สามารถพึ่งพาตนเองได้

การแก้ไขปัญหาความยากจนของประชากร ซึ่งรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน ดำเนินการอยู่ ในปัจจุบันได้ผลลัพธ์ที่ค่อนข้างดีมาก สามารถทำให้จำนวนคนยากจนลดลงจาก ๖๐ ล้านคน เหลือเพียง ๒๐ ล้านคน ซึ่งเป็นการดำเนินงานในลักษณะ smart village โดยการคัดสรรหมู่บ้านยากจนที่สุด แล้วนำนักวิทยาศาสตร์ไปศึกษาทำงานร่วมกับชาวบ้านแก้ปัญหาเพื่อให้พ้นจากความยากจน

มหาวิทยาลัยหูหนาน ดำเนินงานโดยให้คณะต่าง ๆ เข้าไปคลุกคลีกับชาวบ้าน ในช่วงระยะเวลา ๒ - ๓ ปี จัดตั้งสถานที่ทำงานเพื่อแก้ปัญหาความยากจนให้กับหมู่บ้าน เช่น ๑) คณะเกษตรศาสตร์ได้เข้าไปช่วยเหลือหมู่บ้านหนึ่งที่มีอาชีพกสิกรรมปลูกข้าวแบบขั้นบันได ซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ โดยการเข้าไปตรวจสอบและให้คำปรึกษา พบว่าความสมบูรณ์ของดินเสื่อมสภาพ จึงดำเนินการปรับปรุงสภาพดิน สภาพน้ำ และนำพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพดินมาให้ชาวบ้านทำการเพาะปลูก จนกระทั่งสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านพ้นจากความยากจนได้ ๒) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ได้ดำเนินการออกแบบบ้านสำหรับชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สูงหรือชาวเขา ในรูปทรงแบบเดิมแต่ใช้แนวคิดทางสถาปัตยกรรม มาช่วยให้มีการถ่ายเทอากาศที่ดีขึ้น ทำให้สภาพความเป็นอยู่ภายในอาคารบ้านเรือนดีขึ้นมาก ผู้อยู่อาศัยก็มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ๓) คณะวิศวกรรมศาสตร์ นำเทคโนโลยีในรูปแบบดิจิทัล เข้าไปช่วยเหลือชาวบ้านในเรื่องของการถักลายผ้า โดยร่วมกับอาจารย์ทางด้านศิลปะของประเทศออสเตรเลีย และประเทศอิตาลี สร้างแบบลายถักทอใหม่ ๆ เกิดเป็นนวัตกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน และสามารถส่งออกไปจำหน่ายได้ทั่วโลก ซึ่งหาก

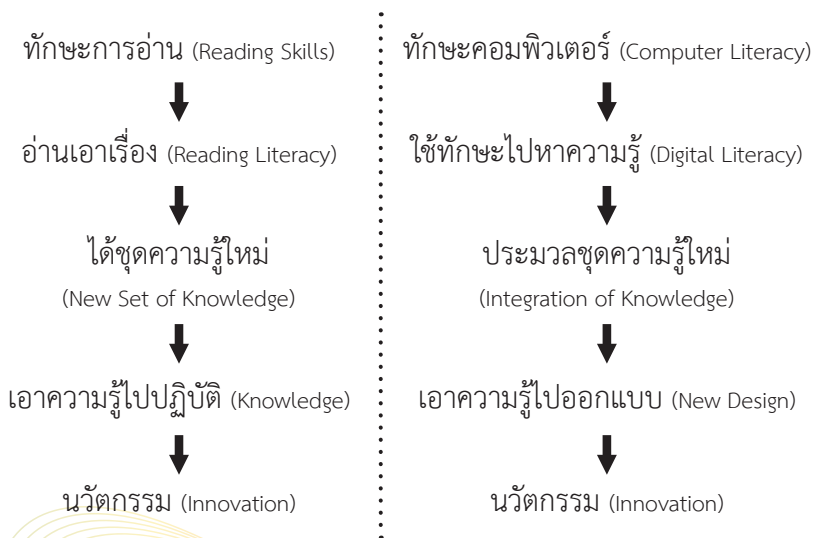
ทุกคณะของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่กำหนดเป้าหมายสำคัญ ที่จะยกระดับเศรษฐกิจ ให้เป็นเศรษฐกิจที่สร้างนวัตกรรมเอง และต่อยอดเป็นสินค้าเชิงพาณิชย์ได้ จะเป็นสิ่งที่ดีมาก โดยคำนึงถึงความไม่เท่าเทียม ความล้าหลังของประเทศ ที่ยังคงมีอยู่ เพื่อให้สามารถตอบโจทย์การแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนไทย ท่านได้กล่าวเพิ่มเติมว่า จากนโยบายการดำเนินงานข้างต้นของรัฐบาลจีน จึงขอฝากแนวคิดที่มหาวิทยาลัยจะเข้าไปช่วยในการพัฒนาประเทศ และแก้ไขปัญหาความยากจนให้กรรมการสภามหาวิทยาลัยได้รับทราบ ดังนี้

๑. สิ่งที่ทำนายต่อมนุษยชาติ

- ๑.๑ อวิชชา (Illiteracy)
- ๑.๒ โรคภัย (Diseases)
- ๑.๓ ความยากจน (Poverty)

๒. จากอวิชชาไปสู่ปัญญา

รู้อักษรวิธี คือ อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ทำให้เกิดการจัดการ ความรู้ใหม่ และนำไปสู่นวัตกรรม

๓. การประยุกต์ใช้ความรู้ต้องควบคุมด้วยคุณธรรม (Knowledge application within moral framework)

KA - คุณธรรม	KA - สามานย์
<ul style="list-style-type: none"> - กรอบนิติธรรม - กรอบคุณธรรม - เกื้อกูลสังคม - รักษาธรรมชาติ <p style="text-align: center;">↓</p> <p>ประโยชน์ต่อตนและส่วนรวม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เลี่ยงกฎหมาย - ผิดศีลธรรม - ทำลายสังคมและวัฒนธรรม - ทำลายสิ่งแวดล้อม <p style="text-align: center;">↓</p> <p>มุ่งประโยชน์ต่อตนและพวกพ้อง</p>

๔. นำปัญญาพร้อมกับคุณธรรม เพื่อปลดปล่อยโรคภัย

๑. การวิจัยและออกแบบวิธีรักษาใหม่
๒. การบริการสุขภาพที่มีประสิทธิผล
๓. การออกแบบการบริการสุขภาพเพื่อคนยากจน คนพิการ เด็ก และผู้สูงอายุ

๕. นำปัญญาไปแก้ไขและขจัดความยากจน

๑. ศึกษาเพื่อให้มีข้อมูล รู้เหตุปัจจัย และรู้วิธีแก้ความยากจน
๒. การแก้ความยากจนระดับครอบครัว
๓. การแก้ความยากจนระดับชุมชน
๔. การแก้ความยากจนระดับประเทศ

ดังนั้น การจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่ประกอบด้วย การอุดมศึกษา การวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรม โดยกระทรวงฯ จะดำเนินการจัดระบบ กระบวนการ และเป้าหมายที่ชัดเจน ในการช่วยยกระดับเศรษฐกิจไทยให้เป็นเศรษฐกิจที่สร้างนวัตกรรมเองและต่อยอดเป็นสินค้าเชิงพาณิชย์ ซึ่งจะกลายเป็นพลังของประเทศไทย ทั้งนี้ บุคลากรที่ทำงานกระทรวงฯ ดังกล่าวควรจะต้องประกอบด้วยบุคคลรุ่นใหม่

มหาวิทยาลัยมีหน้าที่สร้างระบบและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับนักเรียนและ
นักศึกษาของประเทศไทย

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๗
ตุลาคม ๒๕๖๑)

๕.๔ ระบบสุขภาพชุมชน

ท่านแจ้งว่า ระบบสุขภาพชุมชน เป็นประเด็นที่เคยขอให้อาจารย์ใน
คณะกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ศึกษาและ
ทำเรื่องนี้ ซึ่งอาจารย์สาขาเวชศาสตร์ชุมชนได้มารายงานพร้อมหารือการ
ดำเนินการต่อไป จึงได้เชิญหัวหน้าส่วนงานและคณาจารย์ในกลุ่มสาขาวิชา
วิทยาศาสตร์สุขภาพมาร่วมหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เมื่อวันที่ ๑๗
กรกฎาคม ๒๕๖๓ เพื่อคิด Platform ที่จะทำงานต่อไปอย่างเป็นระบบ โดยมี
หลักคิด คือ ดำเนินการตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในมิติของสุขภาพ
ด้านต่าง ๆ คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และ
การฟื้นฟู โดยอาจดำเนินการกับองค์กรในชุมชน หรือดำเนินการกับกลุ่มบุคคล
ในชุมชนก็ได้ ดังตารางนี้

ระบบสุขภาพชุมชน (องค์กร)

มิติสุขภาพ	บ้าน	วัด	โรงเรียน	อปท./อื่น ๆ
๑. ส่งเสริมสุขภาพ				
๒. ป้องกันโรค				
๓. รักษาพยาบาล				
๔. ฟื้นฟู				

ตัวอย่างเช่น ในระดับบ้านหรือครอบครัว ถ้าสามารถออกแบบระบบสุขภาพ
ของบ้านหรือครัวเรือนได้จะดีมาก สำหรับวัดพบว่าพระสงฆ์มีปัญหาสุขภาพ
อนามัยเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป เช่น ไขมันและน้ำตาลในเลือด นอกจากนี้
ชุมชน โรงเรียนซึ่งยังไม่มีระบบสุขภาพที่เป็นการบูรณาการ จึงเสนอแนะ

ให้คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทำการศึกษา เพื่อสร้างระบบสุขภาพโรงเรียนที่มีลักษณะบูรณาการซึ่งหน่วยงานใดก็สามารถนำไปใช้ได้ สำหรับงานด้านสุขภาพของชุมชนสามารถนำมาใช้กับกลุ่มบุคคลได้เช่นกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มบุคคลก็มีองค์ความรู้อยู่แล้วแต่ยังไม่ได้จัดการอย่างเป็นระบบ

ระบบสุขภาพชุมชน (กลุ่มบุคคล)

มิติสุขภาพ	เด็ก + เยาวชน	ผู้ใหญ่	ผู้สูงอายุ
๑. ส่งเสริมสุขภาพ			
๒. ป้องกันโรค			
๓. รักษาพยาบาล			
๔. ฟื้นฟู			

สำหรับการทำงานในระดับอำเภอ มีคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภอ (พชอ.) ซึ่งมีนายอำเภอเป็นประธานกรรมการ และกรรมการประกอบด้วย สาธารณสุขอำเภอ เกษตรอำเภอ ครู ตำรวจ ผู้นำชุมชน ในการทำงานจะกำหนดร่วมกันว่าในแต่ละปีจะดำเนินการเรื่องใดเป็นเรื่องหลัก ซึ่งในอนาคตเมื่อโรงพยาบาลของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ศูนย์การศึกษาสิริภุญไชยแล้วเสร็จก็จะสามารถใช้เป็นฐานในการปฏิบัติการกิจด้านนี้ได้ ทั้งนี้ การทำงานในเรื่องของชุมชนมีได้จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพเท่านั้น แต่กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ยังสามารถมีส่วนร่วมได้ด้วย เช่น เศรษฐกิจชุมชน เป็นต้น

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๗/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓)

การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

๒. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

องค์ความรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรมล้านนาเป็นส่วนหนึ่งที่ท่านได้ให้ความสนใจในการอนุรักษ์รักษาไว้ เพราะนับวันจะมีแต่การสูญหายไป ทั้งสถาปัตยกรรม ศิลปกรรมในท้องถิ่นที่แก่ตัวขึ้น และไม่มีทายาทหรือเยาวชนรุ่นหลังที่สนใจ จึงนับว่ามหาวิทยาลัยที่เป็นผู้สร้างองค์ความรู้จะมีส่วนในการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้คงอยู่ไว้ได้ การกำหนดแนวทางและนโยบายผ่านสภามหาวิทยาลัยจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้การบริหารมหาวิทยาลัยสามารถบรรลุพันธกิจนี้ได้

๒.๑ พันธกิจด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย

ท่านได้ปรารถนาว่างานด้านศิลปะและวัฒนธรรมโดยเฉพาะด้านล้านนาศึกษา งานวิจัยเป็นเรื่องที่ใหญ่มาก ซึ่งนักวิจัยที่สังกัดสถาบันวิจัยสังคมทำวิจัยเรื่องนี้ มีเนื้อหาต่าง ๆ มากมาย ส่วนเรื่องของหลักสูตรมหาวิทยาลัยต้องยกฐานะขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง ซึ่งจะเป็นการดึงดูดให้นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่อยู่ทั้งในและต่างประเทศให้มาร่วมมือกันเพื่อสร้างหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา การดำเนินงานของสถาบันวิจัยสังคม ที่ในช่วง ๔๐ - ๕๐ ปีที่ผ่านมา จะเน้นด้านล้านนา คติศึกษา ทำให้นักวิชาการในคณะทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เกือบไม่มีบทบาทในเรื่องนี้ แต่หลังจากที่ศาสตราจารย์ ดร. มิ่งสรรพ ขาวสอาด มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสังคมได้มีการทำวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มากขึ้น เนื่องจากบทบาทของเมืองเชียงใหม่ ความเป็นล้านนา และในฐานะอาเซียน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ควรจะมีสถาบันวิจัยสังคมที่เน้นงานวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ให้เข้มแข็งสำหรับเรื่องของล้านนา คติศึกษาให้หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนี้ไปดำเนินการให้เข้มแข็งเพียงแห่งเดียว ปัจจุบันมาถึงทางตันทั้งสองเรื่อง จึงขอเสนอมหาวิทยาลัยว่าสถาบันวิจัยสังคมต้องดำเนินงานในลักษณะสหวิทยาการทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แล้วทำโครงการวิจัยขนาดใหญ่ หากมหาวิทยาลัย

จะจัดตั้งเป็นวิทยาลัยล้านนาศึกษาเพื่อมุ่งเน้นงานทางด้านล้านนาคดีศึกษา ทำวิจัย เป็นที่รวมนักวิชาการทั่วโลก สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ขึ้นมา และเปิดหลักสูตร บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยจึงต้องสนับสนุนให้ทุน เพื่อให้ได้มาซึ่งคนเก่ง ทางด้านล้านนาคดีศึกษาให้คงอยู่สืบต่อไป จึงขอเสนอเป็นแนวคิดนี้ไว้ ทั้งนี้ ที่ผ่านมามีการได้ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเป็นการวางพื้นฐานไว้ ส่วนหนึ่งเพื่อต่อยอดต่อไป มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องนี้ แต่ต้องมีการ กำหนดขอบเขตที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๘/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๗)

๖.๒ การจัดตั้งวิทยาลัยล้านนาศึกษา

ท่านได้เสนอแนวคิดการจัดตั้งวิทยาลัยล้านนาศึกษาดังนี้

ก. ยุคล้านนาคดีศึกษา : ศึกษา - วิจัย - รวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิภาค ล้านนาในทุกแง่มุม เช่น ประวัติศาสตร์และโบราณคดี, ภาษาและวรรณกรรม, วัฒนธรรม, ศาสนา, การเกษตร, ภูมิปัญญา ฯลฯ

ข. ยุคจัดตั้งวิทยาลัยล้านนาศึกษา : เป็นหน่วยงานวิชาการที่เน้นการวิจัย และการผลิตบัณฑิตในกระบวนวิชาและหลักสูตรที่เกี่ยวกับล้านนาเพื่อเชื่อมโยง อดีตมาสู่ปัจจุบัน และเพื่อวางแนวทางสำหรับอนาคต

ลักษณะของหลักสูตร

(๑) ครอบคลุมสหวิทยาการ

(๒) เชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน, ภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง และภูมิภาคอาเซียน

(๓) ค้นหาคุณค่าของอดีตเพื่อจรรโลงความเป็นล้านนาสืบต่อไป

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๒/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๗)

พระบรมราชาบาทและพระราชดำรัส

๗. พระบรมราชาวาทและพระราชดำรัส

ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่หลายต่อหลายครั้ง ที่ท่านนายกสภาฯ ได้อัญเชิญพระบรมราชาวาทที่เป็นสิ่งที่ให้แง่คิดในการทำงานที่ดี รวมทั้งพระราชดำรัสที่ได้ตรัสไว้ในที่ต่าง ๆ เพื่อประกอบการประชุม อันนำไปสู่หลักในการทำงานหรือการแก้ไขปัญหาที่กำลังประสบอยู่จนสามารถลุล่วงไปได้

๗.๑ พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับความเป็นครู

ท่านได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ได้พระราชทานพระราชดำรัสให้โรงเรียนหรือสถานศึกษา สร้างคนดีสู่สังคม ประธานองคมนตรีและรองคมนตรีได้เข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หลายครั้ง เพื่อขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตและพระเมตตา ในระหว่างที่เข้าเฝ้าฯ ทั้งสองพระองค์ก็ได้รับพระราชดำรัสและพระราชโอบายที่ดี ๆ หลายเรื่อง เช่น ทรงรับสั่งให้ทำงานแบบปิดทองหลังพระ ไม่ไปรบกวมนกระหวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติไว้ว่าจะไม่ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นเชิงนโยบาย แต่จะช่วยกระทรวงศึกษาธิการ สนับสนุนให้โรงเรียนทำงานได้เต็มที่ เพื่อเป้าหมายให้สถานศึกษาผลิตคนดีสู่สังคม จึงได้ไปเยี่ยมโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่จัดหาให้ ส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนที่อยู่ตามแนวชายแดนและขาดแคลนทรัพยากร ซึ่งในการทำงานมีหลักการอยู่ ๒ ข้อ คือ

๑. ช่วยโรงเรียนและครูให้มีความสุขและสอนหนังสือเต็มที่

๒. ทำอย่างไรให้นักเรียนสามารถเรียนได้สูงสุดตามศักยภาพของตนเอง และเป็นคนดี

ทั้ง ๒ ข้อนี้เป็นโจทย์ใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาโรงเรียนทางกายภาพ ระบบบริหาร อาจารย์ นักเรียน และอื่น ๆ มีอยู่สองเรื่องที่ทรงมีพระราชกระแส คือ “ความเป็นครูที่แท้จริงคือ มีความรักและเมตตาต่อเด็ก” ซึ่งเป็นหัวใจของ

ความเป็นครู ผู้ที่ผ่านความเป็นครู - อาจารย์คงจะเข้าใจประโยชน์นี้ได้อย่างลึกซึ้ง แต่จะให้ครูและอาจารย์ตระหนักตรงนี้อย่างไร เนื่องจากยังมีครู - อาจารย์ บางท่านยังไม่มีความรู้ลึกตรงนี้อย่างแท้จริง แต่หากมีครูที่มีความรักและเมตตา ต่อเด็กการดำเนินการทุกอย่างจะง่าย การสอนหนังสือก็จะมีแต่ความสุข แต่ถ้าขาดซึ่งความรักและเมตตา การสอนหนังสือจะเป็นทุกข์

อีกประเด็นหนึ่งเป็นเรื่องสำคัญสำหรับประเทศไทยในปัจจุบันนี้ มีพระราชกระแสว่า “ครูต้องสอนให้เด็กนักเรียนมีน้ำใจ” และทรงยกตัวอย่างหนึ่งกรณี เช่น “คนเรียนเก่งช่วยติวเพื่อนที่เรียนล้าหลัง มิใช่สอนให้เด็กคิดแต่จะแข่งขันกับเพื่อนเพื่อให้ตนเองได้ลำดับดี ๆ เช่น สอบได้ที่หนึ่งของชั้น แต่ต้องสอนให้เด็กแข่งขันกับตนเอง” ถ้ามหาก่อนนำเอาพระราชกระแสไปใช้จริง ๆ หวังว่าเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่จะแข่งขันกับตนเองและช่วยเพื่อนให้เก่งขึ้นด้วย ความหวังของประเทศชาติในเรื่องความสามัคคี ความมีน้ำใจ การเอื้ออาทร น่าจะทำได้ง่ายขึ้นหากมีพื้นฐานตามที่กล่าวมาแล้วตั้งแต่เด็ก จึงขอฝากว่า ถึงแม้จะรับสั่งถึงครูและนักเรียนแต่ก็ควรจะใช้กับทุกระดับการศึกษารวมถึงมหาวิทยาลัยด้วย ส่วนที่องคมนตรีดำเนินการอยู่ในขณะนี้เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการอาชีวศึกษา ซึ่งก็ได้เลือกวิทยาลัยที่มีปัญหาด้านความรุนแรง การตีกัน โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจะเลือกโรงเรียนที่อยู่ไกลและขาดแคลนทุกอย่างภายในระยะ ๑ - ๒ ปี อาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้บ้าง ในระหว่างนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็พระราชทานหลักในการทำงานให้สถานศึกษาผลิตคนดีออกสู่สังคม ซึ่งเป็นโจทย์ที่ใหญ่มาก จึงขอฝากกรมการศึกษามหาวิทยาลัยทุกท่านอาจจะนำเอาไปใช้กับองค์กรของท่านได้ สิ่งที่พระองค์พระราชทานมาถึงแม้ว่าจะเป็นพื้นฐาน แต่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในยุคปัจจุบัน หากสามารถทำได้ก็จะมีผลกระทบทางบวกกับระบบการศึกษาไทย

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๖/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๕)

๗.๒ พระบรมราโชวาทสำหรับการทำงานในการสร้างระบบมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ท่านได้อัญเชิญพระบรมราโชวาทสำหรับการทำงานมาปรับใช้ในการสร้างระบบมหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐ คือ รู้ รัก สามัคคี ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

๑. รู้ : ศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า มหาวิทยาลัยในกำกับควรมีอุดมคติ - ระบบ - โครงสร้าง อย่างไร

- เราจะปรับเปลี่ยนจากระบบปัจจุบันไปเป็นระบบใหม่ที่พึงปรารถนาได้อย่างไร

- ผลลัพธ์ - ผลกระทบ คืออะไร

- จะป้องกันผลเสียได้อย่างไร

๒. รัก : ขอให้เห็นประโยชน์ที่จะเกิดแก่มหาวิทยาลัย แก่ประชาชน และแก่ประเทศชาติ เกิดศรัทธา มุ่งมั่น

๓. สามัคคี : การปฏิบัติเพื่อการปรับเปลี่ยนครั้งนี้ต้องอาศัยการร่วมคิดร่วมทำจากทุกฝ่ายต้องรับฟังความคิดเห็นและข้อมูลที่หลากหลาย ระดมสรรพกำลังมาร่วมงานกัน

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๑)

๗.๓ การเผยแพร่แนวทางในการปฏิบัติงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๙)

ท่านได้นำแนวทางการปฏิบัติงานซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่ผู้ที่ปฏิบัติงานมูลนิธิโครงการหลวง มาแจ้งที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย ซึ่งมีสาระสำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. ตัดขั้นตอน เพื่อให้มีขั้นตอนน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

๒. เร็ว ๆ เข้า เนื่องจากเป็นปัญหาเร่งด่วนจะรอช้าไม่ได้

๓. ช่วยเขาช่วยตนเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งหลักการนี้สามารถนำมาใช้ในการผลิตบัณฑิตได้ นั่นคือ การผลิต

บัณฑิตของมหาวิทยาลัยต้องสร้างให้บัณฑิตมีความเข้มแข็ง อดทนต่อการปฏิบัติงานในภารกิจต่าง ๆ

๔. ปิดทองหลังพระ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสว่าในบ้านเมืองเรามีคนปิดทองหน้าพระกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งก็ได้รับรางวัลไปแล้วจงมาปิดทองหลังพระกันเถิด รางวัลที่ได้คือความสุขทางใจ ซึ่งคติข้อนี้ควรจะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย เพราะอาชีพของการเป็นครูบาอาจารย์ต้องการปิดทองหลังพระ

แนวปฏิบัติในข้อ ๑ และข้อ ๒ สามารถนำมาใช้ได้ในการปฏิบัติงานของทุกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน เพื่อทำให้งานขององค์กรดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใครขอให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยทุกท่านได้เผยแพร่แนวปฏิบัตินี้ให้คณาจารย์ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยได้ทราบและนำไปปฏิบัติด้วย

๕. การจะทำอะไรขอให้คิดถึงการประหยัด เรียบง่าย และประโยชน์สูงสุด จึงได้โยงให้เข้ากับระบบพื้นฐานในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยประหยัดก็คือการประหยัดในส่วนของ input ซึ่งท่านพุทธทาสหมายถึงไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป การบริหารจัดการทรัพยากรหากดำเนินการให้เป็นไปอย่างประหยัด พอดี ก็จะเป็นการลดค่าใช้จ่าย ส่วนเรื่องกระบวนการหรือขั้นตอนการทำงาน (process) สำคัญมาก ความเรียบง่าย ทรงมีรับสั่งกับผู้ถวายงานในโครงการหลวงว่าเร็ว ๆ เข้า และลดขั้นตอน จึงขอฝากชุดความรู้และความคิดนี้ให้กับผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายบริหารจัดการทุกส่วนงานของมหาวิทยาลัยช่วยกันพัฒนา โดยจัดทำเป็นโปรแกรมในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของมหาวิทยาลัย เนื่องจากปัจจุบันขั้นตอนการทำงานในแต่ละเรื่องมีการออกแบบฟอร์มให้กรอกหลายรูปแบบ ซึ่งแตกต่างไปจากเดิมที่เคยปฏิบัติกันมา ควรมีการทบทวนกระบวนการทำงานเพื่อปรับลด หรือตัดทอนขั้นตอนที่ไม่จำเป็นออกให้มากที่สุด

เป้าหมายของการบริหารจัดการอยู่ที่ประโยชน์สูงสุดเพื่อผลผลิต (output) ผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (impact) ซึ่งหากสามารถดำเนินการ

ได้ทั้งหมด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็จะเข้มแข็งและมีขั้นตอนการดำเนินงาน
ที่กระชับมากขึ้น

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๔/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๑๔
มิถุนายน ๒๕๕๖ และครั้งที่ ๗/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๔)

๗.๔ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ท่านได้นำบทสรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (The Philosophy of
Sufficiency Economy) แจงให้กรรมการสภามหาวิทยาลัยทุกท่านทราบเพื่อเป็น
แนวทางปฏิบัติต่อไป เอกสารดังกล่าวได้สรุปจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ซึ่งประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง พระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัส
อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

แนวคิดหลัก

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ (To be) และ
ปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึง
ระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดย
เฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

เป้าประสงค์

มุ่งให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่าง
รวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลก
ภายนอกได้เป็นอย่างดี

หลักการ

ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้าง
ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง
ทั้งภายนอกและภายใน

เงื่อนไขพื้นฐาน (ความรู้คู่คุณธรรม)

- จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง

ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

- การเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และ นักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

ท่านแจ้งว่าเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ขอแจ้งไว้เพื่อเป็นแนวคิด ก่อน ปีนี้ (๒๕๔๘) เป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ครบ ๖๐ ปี พระราชกรณียกิจต่าง ๆ ในรอบ ๖๐ ปีที่ผ่านมา มีมากมายหลายด้าน ในกลุ่ม พระราชกรณียกิจต่าง ๆ อาจแบ่งได้เป็นกลุ่ม ๆ ดังนี้

กลุ่มแรก ได้แก่ โครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวนกว่า ๒,๐๐๐ โครงการ สำนักงานคณะกรรมการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (คปร.) เป็นผู้ดูแล

กลุ่มที่สอง ได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนา มีจำนวนทั้งหมด ๖ แห่ง ภาคละ ๑ แห่ง ในภาคเหนือได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้ปัญหาท้องถิ่นเป็นฐานศึกษาวิจัย ขอเชิญชวนไปเยี่ยมชมเพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน

กลุ่มที่สาม ได้แก่ มูลนิธิต่าง ๆ ที่ทรงก่อตั้งขึ้นเพื่อทรงช่วยเหลือพสกนิกร แต่ละกลุ่ม เช่น มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยพิบัติ มูลนิธิราชประชาสมาสัย ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือลูกหลานของคนโรคเรื้อน มูลนิธิอานันทมหิดล มูลนิธิพระดาบส เป็นต้น และมีอีกหลายมูลนิธิซึ่งก่อตั้งขึ้น โดยมีเป้าหมายเป็นการเฉพาะ

กลุ่มที่สี่ ได้แก่ พระบรมราโชวาท พระราชดำรัส ในด้านต่าง ๆ และในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งมีผู้รวบรวมไว้ เอกสารเหล่านี้มีคุณค่ามาก ควรแก่การวิจัยและวิเคราะห์

กลุ่มที่ห้า ได้แก่ โครงการวิจัยส่วนพระองค์ในพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ซึ่งมีโครงการวิจัยอีกหลายโครงการ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดอันหนึ่งที่ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ ๙ และขณะนี้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ตั้งหน่วยงานถาวรที่ดูแลในเรื่องนี้เป็นการเฉพาะร่วมกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มีคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะทำงานดำเนินการในเรื่องเหล่านี้ ได้แก่

๑. รวบรวมพระราชดำรัสที่เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในช่วง ๒๕ ปี ที่ผ่านมา และประมวลเป็นความรู้

๒. ศึกษาว่านักเศรษฐศาสตร์ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมีข้อวิจารณ์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง แล้วประมวลเป็นความรู้

๓. ประมวลความรู้ในข้อ ๑ และข้อ ๒ เผยแพร่แก่ประชาชน

ขณะนี้คณะทำงานได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าภายใน ๓ ปี จะประมวลสิ่งที่เรียนรู้ได้ออกมาเผยแพร่เป็นระยะ ๆ บางมหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ดำเนินการจัดทำเป็นหลักสูตรโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแกน บางมหาวิทยาลัยจัดทำเป็นรายวิชาในหมวดการศึกษาทั่วไป เนื่องจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ได้แทบทุกเรื่อง สำหรับแนวคิดที่นำมาเผยแพร่นี้เป็นข้อสรุปจากคณะทำงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อความทั้งหมดนี้ได้นำมาจากข้อความที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ตีกรอบไว้ และทูลเกล้าฯ ถวายให้ทอดพระเนตรและทรงเห็นชอบแล้วในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ ๙ และนำมาตีความ ซึ่งท่านได้หารือกับอธิการบดีแล้วเห็นว่าในช่วง ๔๐ ปีแห่งการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ได้มีพระมหากรุณาธิคุณแก่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม จึงประสงค์จะตั้งศูนย์ศึกษาและเผยแพร่เศรษฐกิจพอเพียง โดยอาจให้มีสำนักงานอยู่ที่ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ก็ได้ ซึ่งทุกคณะสามารถนำไปใช้ได้ และเผยแพร่ความรู้ให้แก่ นักศึกษาและประชาชนทั่วไป

อธิการบดีรับไปดำเนินการตามที่ท่านเสนอ ซึ่งได้มีการดำเนินการในเรื่องที่

เกี่ยวข้องบ้างแล้ว โดยได้จัดทำเป็นร่างกระบวนวิชาหนึ่งของหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๒/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๘)

๗.๕ เกิดความรู้พระราชทาน

ท่านได้นำเกิดความรู้พระราชทานมามอบให้กรรมการสภามหาวิทยาลัย เพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งเกิดความรู้ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของ พระราชดำรัสพระราชทานแก่บุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องใน โอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑ และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้อัญเชิญมาพิมพ์ในวารสารของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีสาระสำคัญตอนหนึ่งว่า “การที่ได้ทำความเจริญหรือความสุขแก่ประเทศชาติและ ประชาชนนั้น มิได้เป็นงานของผู้หนึ่งผู้ใดที่จะปฏิบัติได้ ต้องร่วมมือกัน ผู้ใด มีความรู้ทางใดก็ควรจะใช้ความรู้ความสามารถนั้นเพื่อสร้างความมั่นคง ถ้ามีหลายคนที่มีความรู้อย่างเดียวกันก็ต้องร่วมมือกัน บางคนมีความรู้ เหมือนกันแต่ความเห็นต่างกัน ดังนี้ ก็จะต้องปรึกษากันมากกว่าที่จะเถียงกัน คำว่าปรึกษากับคำว่าเถียงนี้ต่างกัน คำว่าเถียงใช้แต่อารมณ์ คำว่าปรึกษา ใช้ปัญญา ถ้าสามารถที่จะใช้ปัญญาปรึกษากันจะได้คำตอบ เพราะว่าการจริงนั้นมีอันเดียว ความเท็จมีหลาย หรือทางที่ผิดมีมากมาย แต่ความจริง ทางที่ดีส่วนมากเป็นทางเดียวที่จะสามารถนำพาสู่ความสำเร็จ”

ท่านได้กล่าวต่อไปว่า ในการทรงงานของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลนำวิชาชีพมาสอน นักเรียนด้วย แม้จะเป็นนักเรียนในชั้นประถมศึกษาตอนต้นเพราะทรงเล็งเห็นว่า นักเรียนเหล่านั้นมิได้มีโอกาสศึกษาต่อทุกคน ดังนั้น การที่ได้มีโอกาสฝึกทักษะ วิชาชีพในชั้นต้น เช่น ในเรื่องภูมิปัญญาพื้นบ้านจะเป็นสิ่งที่ดี จึงได้มีพระราชดำริ ให้ดำเนินการในลักษณะนี้ในโรงเรียนทั่วประเทศ โดยเฉพาะในโรงเรียนตำรวจ

ตระเวนขายแดน โรงเรียนในสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนที่อยู่ชายแดน มีปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงอุปถัมภ์โรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดน่านไว้ประมาณ ๑๐ กว่าแห่ง มีการนำช่างฝีมือที่เป็นช่างภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนวิชาช่าง ให้สามเณร ซึ่งได้ผลดีมากในจังหวัดน่าน สำหรับวัดที่อยู่นอกจังหวัดน่านที่ดำเนินการได้ผลดีคือ วัดศรีสุพรรณ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณถนนวัวลาย เนื่องจากเจ้าอาวาสวัดศรีสุพรรณได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ ที่จังหวัดน่าน และนำเอาแนวความคิดในการจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่จังหวัดน่านมาใช้ที่วัดศรีสุพรรณ ถนนวัวลายมีช่างเงินที่เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้าน ช่างเหล่านี้เป็นคนไทยแถบสิบสองปันนา ที่ถูกกวาดต้อนมาอยู่ที่เชียงใหม่เมื่อ ๒๐๐ กว่าปีก่อน ในระยะหลังช่างภูมิปัญญาพื้นบ้านลดน้อยลงมาก วัดศรีสุพรรณจึงได้นำวิชาชีพช่างเงินมาฟื้นฟู โดยจัดทำเป็นเฟิงเล็ก ๆ ภายในวัด แล้วเชิญชวนช่างที่เป็นผู้สูงอายุมาเป็นครูสอน ซึ่งมีทั้งสามเณร นักเรียน และประชาชนที่อยู่ในละแวกนั้นมารับการถ่ายทอดความรู้ช่างเงิน ปัจจุบันมีช่างเฉพาะในเรื่องชั้นเงิน แต่ทำในเรื่องอื่นด้วย สำหรับพระอุโบสถหลังเก่ามีอายุเกือบ ๖๐๐ ปี (จากข้อมูลในศิลาจารึกที่เก็บไว้ที่วัด) ชาวบ้านกำลังทำเพดานพระอุโบสถโดยใช้วัสดุเงินซึ่งจะเป็นหลังเดียวในโลก พระประธานในพระอุโบสถวัดศรีสุพรรณมีพุทธลักษณะเช่นเดียวกับพระเจ้าแก้วต้อ พระประธานในวัดสวนดอก ซึ่งจากศิลาจารึกที่ ดร.ฮันส์ เพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาล้านนา ได้อ่านและแปลเป็นภาษาไทยไว้ ในการก่อสร้างพระอุโบสถวัดศรีสุพรรณ ข้อความในศิลาจารึกระบุว่า กษัตริย์ผู้ครองนครเชียงใหม่ได้ทรงผูกพัทธสีมาวัดศรีสุพรรณ และได้อัญเชิญพระพุทธรูปมาประดิษฐานไว้ที่วัดศรีสุพรรณองค์หนึ่ง ช่วงเวลาดังกล่าวใกล้เคียงกับช่วงเวลาการสร้างพระเจ้าแก้วต้อที่วัดสวนดอก ซึ่งท่านได้ขอให้คณะวิจิตรศิลป์ศึกษาศิลปะของเมืองเชียงใหม่ในอดีต เพื่อแสวงหาและสร้างองค์ความรู้ในเรื่องนี้ให้ได้ และเพื่อเป็นการสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานของวัดศรีสุพรรณ จะได้จัดให้มีการทอดกฐิน ณ วัดศรีสุพรรณ จึงขอเชิญชวนผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ร่วมในงาน

ทอดกฐินในวันเสาร์ที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ช่วงเวลา ๐๙.๓๐ - ๑๓.๐๐ น.
ณ วัดศรีสุพรรณ เพื่อเป็นการเปิดตัวกิจกรรมต่าง ๆ ในวัดให้สังคมภายนอกได้
รับรู้ เนื่องจากมีคุณค่าควรแก่การเรียนรู้

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๙/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๐
ตุลาคม ๒๕๕๐)

๗.๖ พระบรมราโชวาทปิดทองหลังพระ

ท่านแจ้งที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรง
รับสั่งหลายครั้ง แต่ครั้งที่ชัดเจนมากที่สุดคือ เมื่อคราวเสด็จฯ พระราชทานปริญญา
บัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๐๖ มีความดังนี้

“...การปิดทองหลังพระนั้น เมื่อถึงคราวจำเป็นก็ต้องปิด ว่าที่จริงแล้วคน
โดยมากไม่ค่อยชอบปิดทองหลังพระกันนัก เพราะนึกว่าไม่มีใครเห็น แต่ถ้า
ทุกคนพากันปิดทองแต่ข้างหน้า ไม่มีใครปิดทองหลังพระเลย พระจะเป็นพระ
ที่งามบริบูรณ์ไม่ได้...”

พระบรมราโชวาทดังกล่าวทรงคุณค่ามาก ต่อมาได้พระราชทานเป็นแนว
ปฏิบัติให้กับเจ้าหน้าที่ของโครงการหลวง โดยทรงรับสั่งไว้ว่า

๑. เร็ว ๆ เข้า (ให้โครงการหลวงทำงานเร็ว ๆ เข้า เนื่องจากชาวบ้านเดือดร้อน
อย่าทำงานชักช้า)

๒. ลดขั้นตอน

๓. ช่วยให้เราช่วยตนเอง

๔. ปิดทองหลังพระ ขอให้มีความสุข

ทั้ง ๔ ข้อ จะเป็นแนวปฏิบัติที่ปรากฏในเอกสารของโครงการหลวงมาโดย
ตลอดระยะเวลา ๔๐ ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะการปิดทองหลังพระหมายถึง ขอให้มีความสุข
ในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นโดยไม่มีรางวัลซึ่งทรงมีรับสั่งกับบุคคลใกล้
ชิดที่ถวายงานว่า “ทำงานกับฉันฉันไม่มีอะไรให้นอกจากการมีความสุขร่วมกัน
ในการทำประโยชน์แก่ผู้อื่น” ซึ่งเป็นวิธีคิดเบื้องหลังของการปิดทองหลังพระ
ในระยะหลังจะมีโครงการปิดทองหลังพระซึ่งมีแนวคิดว่าพระราชกรณียกิจ

ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในระยะเวลา ๖๐ กว่าปี กระจายไปทั่วประเทศ มีผลสัมฤทธิ์เพื่อประโยชน์ของประชาชนในทุกภาคพื้นที่ อยากรให้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่หรือแม้แต่ชาวต่างประเทศได้ศึกษาว่าแนวคิดของโครงการตามพระราชดำริแต่ละโครงการมีพื้นฐานมาจากอะไร เช่น ใช้พื้นที่เป็นฐาน (area based) หรือใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem based) พระองค์ท่านเริ่มจากสิ่งเหล่านี้ จึงขอฝากทุกท่านไปคิดว่าหลังพระมีคุณค่าอะไรบ้าง จึงได้ตั้งโครงการปิดทองหลังพระ ซึ่งรัฐบาลก็ให้การสนับสนุนมาโดยตลอด และกำลังอยู่ในระหว่างการจัดตั้งเป็นมูลนิธิปิดทองหลังพระ

กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิได้มีข้อเสนอเพิ่มเติมว่า เรื่องปิดทองหลังพระมองจากมุมด้านวิชาการทางด้านการพัฒนาชนบท ซึ่งมีนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ชื่อ Lawrence Kohlberg เขียนไว้นานแล้วเกี่ยวกับลำดับขั้นการพัฒนาทางจริยธรรมของมนุษย์ (stages of moral development) ตรงกับลำดับที่หก Universal ethical principles ซึ่งหมายถึง “ทำดีโดยไม่หวังให้ใครชม ไม่หวังผลตอบแทน ทำดีเพื่อความดี”

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๒)

การสัมมนาประเด็นความคิดเห็นเชิงนโยบาย (Retreat) ระหว่างกรรมการสภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี 2566

"World changes and University"

กระแสโลกและการเปลี่ยนแปลง

๘. กระแสโลกและการเปลี่ยนแปลง

กว่า ๒๐ ปีของการดำรงตำแหน่งนายกสมาคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ของท่าน นับเป็นช่วงที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สภาพสังคมที่นับวันยังมีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงจากเทคโนโลยีหรือ digital disruption หรือแม้กระทั่งวิกฤตการณ์โรคระบาดร้ายแรง COVID-19 ที่ได้หมุนโลกให้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วและเกิดสภาพ new normal ในหลายประการ การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกเหล่านั้นไม่ได้ถูกมองข้าม แต่กลับเปิดบทเรียนในเรื่องต่าง ๆ ผ่านการประชุมสภาฯ อยู่หลายต่อหลายครั้ง และรวมถึงนำข้อมูลจากการประชุมสำคัญระดับโลกมาเผยแพร่ให้ทราบ เพื่อวางแผนจัดการในมหาวิทยาลัยให้พร้อมรับได้ทันต่อเหตุการณ์เหล่านั้นที่จะส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในทุกด้าน ทั้ง ด้านการศึกษา ด้านการผลิต ด้านสังคม และด้านการเมืองระหว่างประเทศ

๘.๑ นโยบายอุดมศึกษาของจีน

จากการที่ท่านได้เดินทางไปประเทศจีน เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๒ โดยไปศึกษาดูงานที่ Zhejiang University ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยอันดับ ๓ รองจาก Peking University และ Tsinghua University จากการพบปะกันได้รับทราบว่า นโยบายอุดมศึกษาของประเทศจีนตั้งแต่สมัยรัฐบาลนายเติ้งเสี่ยวผิงที่เปิดประเทศ โดยเฉพาะหลังปี ค.ศ. ๑๙๙๒ จะเน้นให้ความสำคัญกับการใช้การศึกษาและเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ นโยบายในทางปฏิบัติมี ๒ นโยบาย คือ

๑. “นโยบาย ๙๘๕” เมื่อเดือนพฤษภาคม (เดือน ๕) ค.ศ. ๑๙๙๘ ประธานาธิบดีเจียงเจ๋อ หมิน ได้ประกาศที่มหาวิทยาลัยปักกิ่งว่า “รัฐบาลจะจัดสรร ๑% ของงบประมาณรัฐบาลกลางเพื่อพัฒนาความเป็นเลิศของอุดมศึกษาจีน” ซึ่งในปี ๑๙๙๘ งบประมาณ ๑% เป็นเงิน ๑๕๐,๐๐๐ ล้านหยวน ซึ่งจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แล้วแต่วงเงินงบประมาณรัฐบาลกลาง นอกเหนือจากงบประมาณปกติ
๒. “นโยบาย ๒๑๑” ภายในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ จีนจะเร่งพัฒนาสถาบัน

อุดมศึกษา ๑๐๐ แห่ง ให้อยู่ในระดับโลก ขณะนี้ประเทศจีนมีมหาวิทยาลัย
ประมาณ ๑,๗๐๐ กว่าแห่ง หากได้ไปเยี่ยมชมมหาวิทยาลัยในประเทศจีน
ปัจจุบันจะพบว่า มีการลงทุนจำนวนมาก ทั้งด้านงานวิจัย การเรียนการสอน
ซึ่งเป็นอีกเรื่องหนึ่งของจีนที่มีความเคลื่อนไหวค่อนข้างมาก

*(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๗
มิถุนายน ๒๕๕๒)*

๘.๒ แนวทางการแก้ปัญหาในกรณีที่ประเทศกำลังเผชิญวิกฤติ

ท่านได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหากรณีประเทศกำลัง
เกิดวิกฤติในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งแม้ว่าองค์กรและหน่วยงานทุกภาคส่วนต่างมี
พันธกิจและภารกิจที่แตกต่างกันออกไปตามที่กฎหมายหรือระเบียบบังคับ
กำหนด แต่ในที่สุดแล้วทุกองค์กรและหน่วยงานต้องมุ่งเป้าไปสู่จุดหมายสูงสุด
เดียวกัน คือ ความมั่นคงของประเทศชาติและความอยู่ดีกินดีของประชาชน

ขณะนี้ประเทศไทยกำลังเผชิญวิกฤติในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะวิกฤติ
คุณธรรม และกำลังตกอยู่ในกับดักที่สำคัญคือ

๑. ความน่าเชื่อถือภาครัฐ

ประเด็น ๑.๑ การปฏิบัติต่อกฎหมายอย่างเคร่งครัด

๑.๒ กำจัดการฉ้อราษฎร์บังหลวงอย่างเด็ดขาด

๒. ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของประชาชน

ประเด็น ๒.๑ ต้องจัดความยากจนอย่างเร่งด่วน

๒.๒ ต้องลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจของคนจน

๓. การปรับตัวของภาคเอกชนในบริบทใหม่ของการแข่งขัน ทั้งในกลุ่มประเทศ อาเซียนและระดับสากล

มหาวิทยาลัยกอบประด้วยผู้มีวิชาการและมีปัญญา ภายใต้หน้าที่ ๔ ข้อของ
มหาวิทยาลัย คือ (๑) สร้างองค์ความรู้ใหม่ (๒) ผลิตภัณฑ์ (๓) บริการวิชาการแก่
สังคม (๔) ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ จึงควรนำเอาประเด็น
สำคัญของชาติดังกล่าวข้างต้นมาเป็นโจทย์ในการทำหน้าที่ทั้ง ๔ ประการนั้น

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๗)
มีนาคม ๒๕๕๗)

๘.๓ นโยบายและโครงการสำหรับผู้สูงอายุ

ท่านได้ให้ข้อคิดแก่มหาวิทยาลัยว่าเป็นที่ทราบกันดีว่าโครงสร้างประชากรไทยเปลี่ยนแปลงไปในประเด็นสำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. เด็กเกิดน้อยลง ยังผลให้สัดส่วนและจำนวนเด็กและเยาวชนลดลง
๒. สัดส่วนของวัยทำงาน (อายุ ๑๕ - ๖๐ ปี) ค่อนข้างคงที่ และมีแนวโน้มลดลงในอนาคต

๓. สัดส่วนและจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในชนบทและเมือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ดำเนินโครงการเพื่อผู้สูงอายุโดยคณะวิชาและหน่วยงานต่าง ๆ มาพอสมควร ทำให้ได้ความรู้และประสบการณ์เพื่อเป็นต้นทุนในการศึกษาวิจัย และกำหนดนโยบายและโครงการเชิงบูรณาการในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้คณะวิชาและหน่วยงานได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ขอบเขต และหลักการดำเนินงานร่วมกัน ทั้งในงานสอนและฝึกอบรม งานวิจัย งานบริการวิชาการ งานพัฒนานักศึกษา และงานทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ขอแนะนำให้ตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในระดับมหาวิทยาลัย และรายงานผลการดำเนินงานแก่สภามหาวิทยาลัยเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม

มีตัวอย่างโครงการการใช้สมาร์ตโฟนอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับผู้สูงอายุ จัดโดยสำนักบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นโครงการที่ดีมากและมีแนวโน้มที่จะต้องจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เมื่อมหาวิทยาลัยจะกำหนดนโยบายต่าง ๆ ควรคำนึงถึงการแบ่งสัดส่วนช่วงวัยของประชากรในสังคมด้วย คือ ๑) ช่วงวัยเด็ก ๒) ช่วงวัยทำงาน และ ๓) ช่วงวัยผู้สูงอายุ

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๘)

๘.๔ การติดตามกระแสโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา

ท่านเป็นตัวอย่างของผู้ที่ใฝ่รู้และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะ การติดตามความเคลื่อนไหวกระแสหลักของโลกที่จะมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของประเทศทุกระดับ และต่ออนาคตของประเทศชาติและของโลก ตัวอย่างของกระแสโลกและการเปลี่ยนแปลงที่ท่านได้นำมาเสนอให้ที่ประชุม สภามหาวิทยาลัยทราบ ได้แก่

๑. **World Happiness Report 2015** โดยศาสตราจารย์เจฟฟรีย์ แซคส์ (Jeffrey Sachs) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้รวบรวมนักวิชาการทั่วโลก เพื่อจัดทำนโยบายใหม่ของสหประชาชาติ สำหรับใช้ใน ปี ค.ศ. 2015 - 2030 ซึ่งพยายามพูดถึงความเจริญเติบโตที่เป็นเป้าหมายใหม่ที่ไม่ได้หมายความถึงมิติ เรื่องความมั่งคั่งร่ำรวย แต่เป็นเป้าหมายเรื่องความสุขของคน โดยศาสตราจารย์ เจฟฟรีย์ แซคส์ ได้จัดสัมมนาในเมืองต่าง ๆ ทั่วโลก และรวบรวมความคิดเห็น พร้อมทำการวิจัย ข้อมูลในระยะปีบวาระนี้เป็นองค์ประกอบที่จะใช้ในการนำเสนอ ที่ประชุมใหญ่ของสหประชาชาติในเดือนตุลาคมที่จะถึงนี้ ประกอบกับเลขาธิการ สหประชาชาติได้เคยเน้นย้ำไว้เมื่อต้นปีนี้ว่า การพัฒนาของโลกในปี ค.ศ. 2015 - 2030 จะเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงประเด็นเรื่องความสุขของประชากร คักดีศรีของความเป็นมนุษย์ เป็นต้น ที่ผ่านมากำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ ของประเทศต่าง ๆ มีลักษณะแนวคิดจากผู้นำลงสู่ผู้ปฏิบัติ และประชาชน ทำให้ เกิดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมโลกมากมาย จึงอยากเปลี่ยนลักษณะการกำหนด นโยบายโดยรับฟังความเห็นจากประชาชนและผู้ปฏิบัติให้มากขึ้น จะช่วยให้ เกิดการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ในประชาคมโลก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีความ สอดคล้องและช่วยสนับสนุนเป้าหมายของสหประชาชาติ เพราะจะเน้นการมี ความสุขของประชากร และในมหาวิทยาลัยบางแห่งได้จัดทำหลักสูตรระดับ ปริญญาเอกด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีกระบวนวิชาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง บรรจุไว้ในหลักสูตรด้วย

๒. Household debt keeps Thailand Southeast Asia's sick man

ซึ่ง Marion Thibaut ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับประเทศไทย โดยกล่าวถึงประเทศไทยว่าเป็นประเทศที่เหมือนคนป่วยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันเนื่องมาจากภาวะหนี้สินครัวเรือน ทำให้ประชาชนไทยส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายประจำเดือน ซึ่งความเห็นเหล่านี้้อาจจะถูกหรือไม่ถูกก็ได้ แต่กรรมการสภามหาวิทยาลัยทุกท่านควรได้ศึกษาเพื่อให้เข้าใจสาเหตุที่แท้จริง และอาจเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาของประเทศต่อไป

๓. สรุปสาระสำคัญจากการเสวนา “ทางออกของเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน” สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้เชิญนายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี ดร.สมชาย ภาคภาสน์วิวัฒน์ นักวิชาการกลุ่มธนาคารระหว่างประเทศที่ประจำอยู่ในประเทศไทย และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ที่สนใจร่วมเสวนาในเรื่องนี้ และได้มีการศึกษาเชิงวิชาการเปรียบเทียบเศรษฐกิจไทยว่าจะสามารถหาทางออกของเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันได้หรือไม่ ซึ่งมีข้อสรุปที่น่าสนใจและที่เป็นจุดสำคัญคือ คนไทยต้องลุกขึ้นสู้ จะปล่อยให้ปัญหาสะสมต่อไปอีกไม่ได้ ต้องพยายามเปลี่ยนรูปแบบการรับมือกับปัญหาเป็นเชิงรุกมากกว่าการตั้งรับแบบเดิม เพื่อให้ประเทศไทยก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคง และต้องริบศึกษาและยอมรับความจริงเกี่ยวกับปัญหาของประเทศไทย และศักยภาพเฉพาะด้านของประเทศ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมต่อไป

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๔/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๘)

๔. บทความเรื่อง “THIRSTY PLANET”

เป็นบทความจากหนังสือ The University of Chicogo ซึ่งมีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีความเป็นสหวิทยาการจำนวนหลายหน่วยงาน เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาของสังคมโลกหรือปัญหาระดับนานาชาติ ซึ่งในบทความได้กล่าวถึงเรื่องน้ำจืด ขณะนี้มหาวิทยาลัยชิคาโกได้ร่วมมือกับนักวิจัยจากอิสราเอล เพื่อวิจัยว่าจะมีวิธีการใช้น้ำจืดที่เหลือน้อยให้เพียงพอต่อการใช้งานในโลกได้อย่างไร

และยังคงกล่าวถึง แหล่งข้อมูลพื้นฐานของน้ำจืดโลก และสามารถนำน้ำจากแหล่งใด มาใช้ได้บ้าง รวมทั้งเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะนำมาแก้ไขปัญหาดังกล่าว

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๘)

๕. ข้อเสนอ : พันธกิจใหม่ของอุดมศึกษา

พันธกิจหลัก

(๑) ค้นคว้าและวิจัยเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ เทคโนโลยีใหม่ และ นวัตกรรมด้านต่าง ๆ

(๒) สร้างบัณฑิตเพื่อออกไปรับใช้สังคม

(๓) บริการวิชาการแก่สังคม

(๔) ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบัน เรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควรจะยกมาเป็นประเด็นที่มหาวิทยาลัยจะ ดำเนินการให้ชัดเจน โดยเฉพาะประเทศไทย

พันธกิจเสริม ซึ่งเป็นแนวคิดขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เมื่อประมาณ ๑๕ ปีที่แล้ว ได้แก่

(๑) ศึกษาและเสนอทางเลือกในประเด็นสังคมให้แก่ประชาชนด้วยความรู้จริงและเป็นกลาง

(๒) ส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนทุกภาคส่วน โดยเฉพาะเด็กและ เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้มีสัมมาชีพและมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีพอสมควร

(๓) สนับสนุนทางวิชาการแก่ระบบการศึกษาในระดับอื่น เช่น ปฐมวัย ประถมศึกษามัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา เป็นอาทิ

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๙/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๘)

๖. พฤติกรรมการใช้ internet

ตามเอกสารที่อ้างอิงข้อมูลจากวารสารการค้ำระหว่างประเทศ ฉบับเดือน เมษายน - มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐ หน้าที่ ๒๘ ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ internet จากทั้งทั่วโลก และของประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

พฤติกรรมการใช้ internet ทั่วโลก พ.ศ. ๒๕๖๐ (ค.ศ. 2017) จาก ๒๓๘ ประเทศทั่วโลก

(๑) ประชากรทั้งโลกมีจำนวนประมาณ ๗,๔๗๖ ล้านคน สามารถเข้าถึง internet ได้ประมาณ ๓,๗๗๓ ล้านคน

(๒) โดยแบ่งเป็นการใช้ internet ผ่านสมาร์ทโฟน คิดเป็นร้อยละ ๕๐ รองลงมาเป็นการใช้งานผ่านแล็ปท็อป - เดสก์ท็อป คิดเป็นร้อยละ ๔๕ และใช้งานผ่านแท็บเล็ตร้อยละ ๕

พฤติกรรมการใช้ internet ของไทย

(๑) ร้อยละ ๖๗ ของประชากรไทยเข้าถึงสามารถเข้าถึง internet (อันดับที่ ๑๘ ของโลก)

(๒) ร้อยละ ๖๖ ใช้สมาร์ทโฟน (อันดับที่ ๕ ของโลก)

(๓) คนไทยใช้เวลากับ Social Media เฉลี่ยวันละ ๒.๔๘ ชั่วโมง (อันดับที่ ๑๒ ของโลก)

เนื่องจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีแผนยุทธศาสตร์ที่จะเป็น Digital University ซึ่งการจะพัฒนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้เป็น Digital University ได้นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย จึงควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเพื่อดำเนินการตามยุทธศาสตร์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็น Digital University โดยให้มีการวางกรอบเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีการติดตามผลการดำเนินงานในแต่ละหน่วยงานอย่างทั่วถึง เพื่อให้มีการนำ Digital Technology มาใช้งานอย่างทั่วถึงในทุก ๆ หน่วยงานและเป็นไปอย่างพร้อมเพรียงกัน ไม่ว่าจะเป็นการในด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การวิจัย การบริหารและการบริการ

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๙/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๐)

๘.๕ ปฏิวัติอุตสาหกรรม

ท่านน่าจะประเด็นการปฏิวัติอุตสาหกรรม จากการประชุม World Economic Forum ณ เมือง Davos สมาพันธรัฐสวิส ปี ค.ศ. 2017 มาเผยแพร่ในที่ประชุม สภามหาวิทยาลัย ซึ่งสามารถแบ่งยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรมได้ ดังนี้

ก. ยุค ๑.๐ : ประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำ (๒๐๐ ปีก่อน)

ยุค ๒.๐ : ประดิษฐ์ไฟฟ้า (๑๐๐ ปีก่อน)

ยุค ๓.๐ : ประดิษฐ์คอมพิวเตอร์ (๕๐ ปีก่อน)

ยุค ๔.๐ : การบรรจบกัน (convergence) ของ ๓ ระบบ

คือ ระบบฟิสิกส์ ระบบดิจิทัล และระบบเทคโนโลยีชีวภาพ

ข. ยุค ๔.๐ :

- Artificial intelligence
- Autonomous vehicles
- Robotics
- 3-D printing
- Material science
- Fintech

คำถามที่เกิดขึ้นคือ สาขาวิชาและหลักสูตรที่อยู่ในมหาวิทยาลัยของไทย ในปัจจุบันครอบคลุมองค์ความรู้ในยุค ๔.๐ หรือไม่ ซึ่งการคิดหาคำตอบนี้ไม่ใช่หน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยแห่งนี้ที่จะต้องพิจารณา แต่เป็นหน้าที่หลักของ สภาการศึกษาแห่งชาติ หากท่านผู้ทรงคุณวุฒิมีโอกาสไปดำรงตำแหน่งสำคัญใน ระดับประเทศ ขอให้โปรดพิจารณาถึงวิธีการหรือระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ของไทยที่ต้องก้าวให้ทันยุค ๔.๐ ดังกล่าว

กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่า ประเด็นนี้เกี่ยวข้องกับ โดยตรงกับการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย คือ หลักสูตรและกระบวนวิชา ของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ซึ่งมหาวิทยาลัยควรจะต้องทบทวนและปรับปรุง เพื่อให้ สอดคล้องกับแนวโน้มองค์ความรู้ในยุค ๔.๐

ท่านเห็นด้วยกับความเห็นของกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ
ดังกล่าว และขอให้ฝ่ายวิชาการของมหาวิทยาลัยพิจารณาทบทุนกระบวนวิชา
พื้นฐานที่นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ต้องเข้าเรียน โดยเฉพาะกระบวนวิชาเลือก ซึ่งอาจ
จะต้องมีมุมมองใหม่ในการจัดทำหลักสูตรหรือกระบวนวิชา โดยมุมมองดังกล่าว
อาจจะไม่ตรงตามเกณฑ์ขององค์กรที่กำกับดูแลด้านการศึกษา แต่ก็ยังมีมาตรฐาน
ตามเกณฑ์ที่กำหนด

*(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๘
มกราคม ๒๕๖๐)*

๘.๖ นวัตกรรมการจัดการอุดมศึกษาในประเทศจีน

จากการที่ท่านไปเจรจาความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัย
เชียงใหม่กับมหาวิทยาลัยชั้นนำในนครเซี่ยงไฮ้และเมืองหางโจว เมื่อวันที่ ๓๐
พฤษภาคม ถึงวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๖๑ ได้พบนวัตกรรมการจัดการอุดมศึกษา
รูปแบบหนึ่งซึ่งจีนเรียกว่า Open University System (China) เป็นการจัดการ
ศึกษาระดับอุดมศึกษาในรูปแบบมหาวิทยาลัยเปิดของประเทศจีน ที่มีความ
แตกต่างจากมหาวิทยาลัยเปิดในประเทศไทย กล่าวคือ เป็นมหาวิทยาลัยที่
เปิดออกสู่ภายนอกอย่างจริงจังกรณีตัวอย่าง คือ รัฐบาลจีนมีนโยบายที่จะจัดการ
ศึกษาเพื่อความเป็นเลิศด้านการออกแบบทางอุตสาหกรรม (Industrial Design)
จึงได้จัดตั้งองค์กรขึ้นมาองค์กรหนึ่ง คือ College of Industrial Design เป็น
ระบบการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกันโดยจะแสวงหาคู่ความร่วมมืออีกจำนวน
๔ แห่ง ประกอบด้วย ๑) ผู้ที่เคยได้รับรางวัลโนเบล ในสาขาวิชานั้น ๆ ซึ่งบุคคล
กลุ่มนี้จะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับองค์กร ๒) มหาวิทยาลัยที่อยู่ใน ๑๐ อันดับ
แรกของโลกในสาขาวิชานั้น ๓) มหาวิทยาลัยที่อยู่ในอันดับ ๑ - ๑๕ แรก
ของประเทศจีน และ ๔) ภาคธุรกิจที่จะมีส่วนประยุกต์ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จาก
College of Industrial Design ให้การสนับสนุนเงินทุนการวิจัย สนับสนุน
การจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ทั้งนี้ College of Industrial Design ได้ให้ข้อ
เสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) การสร้างนวัตกรรมโดยคนรุ่นใหม่จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้รวดเร็ว
- ๒) การจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาโทและปริญญาเอกเกิดขึ้นจากความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพของคู่ความร่วมมือ
- ๓) ผลงานที่ผลิตออกมาสามารถนำไปจำหน่ายได้ทันที เนื่องจากมีภาคธุรกิจมาให้การสนับสนุนตั้งแต่เริ่มต้น

College of Industrial Design เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในรูปแบบมหาวิทยาลัยเปิดของประเทศจีนในสาขาวิชาหนึ่ง และยังมีอีกหลากหลายสาขาวิชาที่ประเทศจีนดำเนินการอยู่

นอกจากนี้ ได้รับทราบเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การดำเนินธุรกิจของบริษัท e-commerce ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศจีน คือบริษัท ALIBABA ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานสำคัญสามประการ ได้แก่ ๑) ความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหวของข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เช่น เมื่อมีลูกค้าสั่งซื้อสินค้า บริษัทจะรู้ข้อมูลของลูกค้าเกี่ยวกับที่อยู่ พฤติกรรมการซื้อสินค้าของลูกค้า และจะนำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดนโยบายการดำเนินธุรกิจทันที ๒) ความสามารถในการควบคุมการไหลเวียนของสินค้า (Flow of Merchandise) บริษัทจะควบคุมการขนถ่ายสินค้าจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งได้ทั่วโลกจะต้องบริหารจัดการอย่างไรกับสินค้าแต่ละประเภท และ ๓) ความสามารถในการควบคุมการหมุนเวียนของเงิน ทั้งนี้เมื่อบริษัทสามารถดำเนินตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะทำให้การดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จอย่างมาก

สำหรับประเทศไทยได้รับทราบจากนักธุรกิจบางรายว่า ประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะวิศวกรซอฟต์แวร์และนักวิเคราะห์ข้อมูล (Big Data) เนื่องจากมีอัตราค่าจ้างที่ค่อนข้างสูง ซึ่งส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศและจะเข้าทำงานกับบริษัทที่ปรึกษาการวางระบบขนาดใหญ่ ดังนั้น มหาวิทยาลัยของไทยควรปรับเปลี่ยนการวางแผนการผลิตกำลังคนของประเทศใหม่ เพื่อรองรับบริบทการใช้งานของภาคธุรกิจในอนาคต (การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๖/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๑)

๘.๗ ดิจิทัลเทคโนโลยีเพื่อเศรษฐกิจและเพื่อสังคม

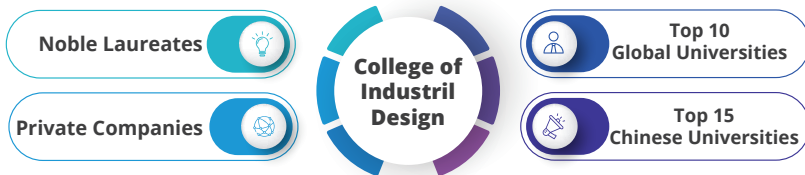
สืบเนื่องจากการประชุมสภามหาวิทยาลัย ในคราวประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๑ ได้แจ้งเกี่ยวกับนวัตกรรมการจัดการอุดมศึกษา ในประเทศจีนที่ได้รับทราบจากการเดินทางไปเจรจาความร่วมมือทางวิชาการ ระหว่างมหาวิทยาลัยเซี่ยงไฮ้ใหม่กับมหาวิทยาลัยชั้นนำในนครเซี่ยงไฮ้และเมืองหางโจว ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยครั้งต่อมาท่านได้เสนอรายละเอียดเกี่ยวกับดิจิทัลเทคโนโลยีเพื่อเศรษฐกิจและเพื่อสังคมต่อที่ประชุมเพื่อทราบ ดังนี้

๑) แนวโน้มของเทคโนโลยีในโลกลอนาคต (Technology Megatrends) ซึ่งมหาวิทยาลัยในประเทศต่าง ๆ จะต้องรองรับการเปลี่ยนแปลงให้ได้ ได้แก่

- ๑.๑) เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology)
- ๑.๒) หุ่นยนต์ (Robotics)
- ๑.๓) เทคโนโลยีแบบสามมิติ (3-D Technology)
- ๑.๔) เทคโนโลยีเสมือนจริง (AR-VR Technology)
- ๑.๕) ปัญญาประดิษฐ์ (AI : Artificial Intelligence)
- ๑.๖) สิ่งที่เกี่ยวข้องกับพันธุศาสตร์ (Genomics)

๒) การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในรูปแบบมหาวิทยาลัยเปิดของมหาวิทยาลัยเจ้อเจียง ประเทศจีน (Open University System : Zhejiang University) ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

Open University System (Zhejiang University)

เชื่อมโยงกันโดยจะแสวงหาคู่ความร่วมมืออีกจำนวน ๔ แห่ง ประกอบด้วย

๑) ผู้ที่เคยได้รับรางวัลโนเบล ในสาขาวิชานั้น ๆ ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้จะทำหน้าที่เป็น

ที่ปรึกษาให้กับองค์กร ๒) มหาวิทยาลัยที่อยู่ใน ๑๐ อันดับแรกของโลกในสาขาวิชานั้น ๓) มหาวิทยาลัยที่อยู่ในอันดับ ๑ - ๑๕ แรกของประเทศจีน และ ๔) ภาคธุรกิจที่จะมีส่วนประยุกต์ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จาก College of Industrial Design ให้การสนับสนุนเงินทุนการวิจัย สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ทั้งนี้ College of Industrial Design ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ ซึ่งมหาวิทยาลัยในประเทศไทยจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานใหม่คือไม่ดำเนินการแบบแยกส่วนของศาสตร์หรือองค์ความรู้ต่าง ๆ แต่ต้องดำเนินการแบบบูรณาการร่วมกันทั้งหมด ทั้งระหว่างหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยเดียวกัน ระหว่างมหาวิทยาลัย หรือระหว่างประเทศ

๓) ระบบธุรกิจแบบเปิด (Open Business System (Proposed)) ซึ่งเป็นตัวอย่างของบริษัท อะลีบาบา (ALIBABA) ดังนี้

Open University System (Zhejiang University)

โดยเป็นบริษัทที่มีลักษณะการขายหลายรูปแบบ เช่น การขายแบบออนไลน์ การขายแบบออฟไลน์ อีกทั้งมีบริษัทในเครือจำนวนมาก อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสนใจคือระบบธุรกิจก็ยังเป็นระบบธุรกิจแบบเปิด คือ ธุรกิจที่อยู่บนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมีการออกแบบโครงสร้างบริษัทที่จะต้องควบคุมและดำเนินการในสามเรื่อง ดังนี้ ๑) การเคลื่อนไหวของข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เช่น เมื่อมีลูกค้าสั่งซื้อสินค้า บริษัทจะรู้ข้อมูลของลูกค้าเกี่ยวกับที่อยู่ พฤติกรรมการซื้อสินค้าของลูกค้า ๒) ความสามารถในการควบคุมการไหลเวียนของสินค้า (Flow of Merchandise) บริษัทจะควบคุมการขนถ่ายสินค้าจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งได้ทั่วโลก และ ๓) การควบคุมการหมุนเวียนของเงิน ซึ่งการ

ดำเนินการใน ๓ เรื่องดังกล่าวสามารถปรับเข้ากับการดำเนินธุรกิจในทุกรูปแบบ
๔) เทคโนโลยีดิจิทัลเกี่ยวกับการศึกษา (Digital Technology Education)
จะต้องเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล ดังต่อไปนี้

๔.๑) โครงสร้างด้านดิจิทัล (Digital Infrastructure)

๔.๒) ทักษะด้านดิจิทัล (Digital Skills)

๔.๓) ทักษะในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันทั้งโครงสร้างและ
ทักษะด้านดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ (Digital Literacy) โดยเฉพาะทำให้เกิด

(๑) การได้มาซึ่งความรู้ต่าง ๆ (Knowledge Acquisition)

(๒) การประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Application)

(๓) นวัตกรรม (Innovations) ประกอบด้วย นวัตกรรมในกระบวนการ
นวัตกรรมในการให้บริการ และนวัตกรรมที่เป็นผลิตภัณฑ์

๕) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล จะต้องพัฒนาเพื่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

๕.๑) เพื่อผลกำไรทางธุรกิจ (For Business Profit)

๕.๒) เพื่อประโยชน์ต่อสังคม (For Social Benefit) ได้แก่

(๑) พัฒนาการไม่รู้หนังสือ (Illiteracy)

(๒) การป้องกันรักษาโรค/การสาธารณสุข (Diseases)

(๓) ขจัดความยากจน (Poverty)

๕.๓) เพื่อประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (For Environmental Benefit)

ได้แก่

(๑) เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly)

(๒) การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม (Eco-restoration)

ทั้งนี้ College of Industrial Design เป็นตัวอย่างการพัฒนาเทคโนโลยี
ดิจิทัลเพื่อประโยชน์ต่อสังคม คือ มีวัตถุประสงค์หนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน
ของประชาชนในประเทศจีนด้วย

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๗/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๑
กรกฎาคม ๒๕๖๑)

๘.๘ หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง

ท่านแจ้งว่า ได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมวิชาการนานาชาติ เรื่อง "หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง" กลไกความร่วมมือแม่น้ำล้านช้างแม่น้ำโขง International Conference Belt and Road Initiative Lancang-Mekong Cooperation : New Era and New Start ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๙ - ๒๑ กันยายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรมดิเอ็มเพรส จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้ความร่วมมือระหว่างสถานกงสุลใหญ่แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำเชียงใหม่ร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง การประชุมในครั้งนี้ยังได้รับเกียรติจาก H.E. Mr.Zhang Jihuan กรรมการที่ปรึกษานโยบายต่างประเทศแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (อดีตเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทย) และ Dr.Li Yuee รองประธานสภาประชาชนแห่งมณฑลส่านซีเข้าร่วมประชุมด้วย โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลด้านต่าง ๆ ของยุทธศาสตร์ "หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง" (One Belt One Road) หรือ Belt and Road Initiative (BRI) กล่าวถึงเส้นทางที่สาธารณรัฐประชาชนจีนต้องติดต่อกับประเทศในอาเซียนจะต้องผ่านมายังประเทศไทยทั้งสองเส้นทาง คือ เส้นทางที่ผ่านสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และอีกเส้นทางหนึ่งจะเป็นเส้นทางที่ผ่านมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนั้นสาธารณรัฐประชาชนจีนจึงให้ความสำคัญกับประเทศไทยค่อนข้างมากในการประชุมครั้งนี้ไม่เพียงแต่จะมีนักวิชาการที่สนใจเข้าร่วมเท่านั้น ยังมีกลุ่มบุคคล/หน่วยงานที่สนใจเข้าร่วม เช่น นักธุรกิจชาวจีน นักธุรกิจชาวไทย หอการค้าจังหวัดเชียงราย หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

ซึ่งการประชุมในครั้งนั้น ท่านได้เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ซึ่งนอกจากจะสร้างประโยชน์ให้แก่บริษัทข้ามชาติและวิสาหกิจข้ามชาติแล้ว belt and road initiative เป็นความร่วมมือที่กว้างมากในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ขอให้คำนึงถึงปัญหาหลักสำคัญ ๔ ข้อดังต่อไปนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่มนุษยชาติได้เผชิญมามากกว่าห้าพันปี

๑. เรื่องความไม่รู้ (ไม่รู้หนังสือหรือ ดิจิทัลเทคโนโลยี) (Illiteracy)

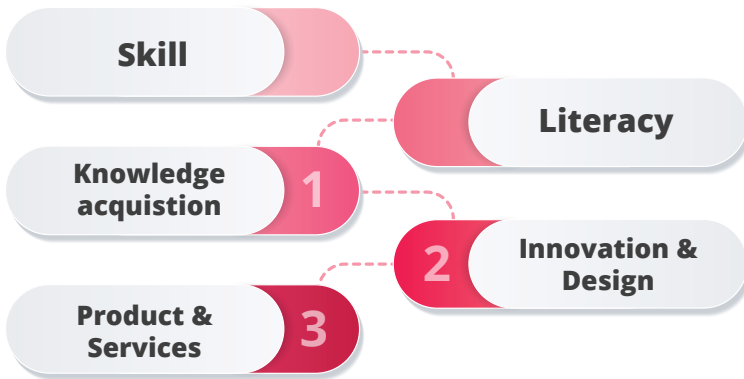

๒. เรื่องความยากจน (Poverty)

๓. เรื่องโรคภัยไข้เจ็บ (Diseases) และ

๔. เรื่องความรุนแรงและสงคราม (Violences & Wars)

ซึ่งการบรรยายในครั้งนี้ได้กล่าวถึง การอ่านออกเขียนได้และความรู้เทคโนโลยี ดิจิทัลเป็นทักษะที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และการนำความรู้ใหม่ ๆ เหล่านี้ มาสร้างนวัตกรรม เพื่อให้มีการตกผลึกได้ความรู้ใหม่ จากนั้นมีการนำความรู้ใหม่ (Knowledge acquisition) มาต่อยอดให้เกิด Innovation & Designs ใหม่ เพื่อเข้าสู่กระบวนการสร้าง Products & Services ใหม่ ๆ รายละเอียดตาม แผนภาพดังนี้

ปัจจุบันในสาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสนใจในเรื่องนวัตกรรม เป็นอย่างยิ่ง ทั้งในระดับวิชาการศึกษาระดับภูมิภาคพบว่า ชาวบ้านใน หมู่บ้านต่างก็มีนวัตกรรมของตนเองมาเป็นเวลานานแล้ว ดังนั้น ประเทศไทย ก็ควรที่จะศึกษาและติดตามเรื่องราวเหล่านี้ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้ได้ผลลัพธ์ ที่ดีกว่าวิธีเดิม ๆ ซึ่งหากมีการระบุดำเนินการดำเนินงานเข้าไปในกระบวนการ ของ belt and road initiative นี้ได้จะทำให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง นอกจากนี้ ยังมีประเด็นสำคัญ ๆ อาทิเช่น เรื่องการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชากร ซึ่งรัฐบาลของสาธารณรัฐประชาชนจีนทำไว้แล้ว และได้ผลลัพธ์ที่ค่อนข้างดีมาก เรื่อง Medical Technology and Excellent Health Care ควรให้การดูแล

รักษาประชาชนที่ยากจน นอกจากจะให้ผู้ป่วยมาพบแพทย์แล้ว แพทย์ควรไปหาผู้ป่วยเองด้วย เพราะผู้ป่วยที่ยากจนเข้าถึงแพทย์ได้ค่อนข้างยาก สำหรับเรื่องความรุนแรงและการทำสงคราม ควรที่จะหาวิธีการและแนวทางที่จะปลุกฝังอบรมให้เป็นพลเมืองที่รักสันติตั้งแต่ยังเป็นเด็กและเยาวชน เป็นต้น ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นถึงแนวความคิดใหม่ ๆ ที่จากเดิมเน้นเรื่องการทำ belt and road initiative เพื่อสร้างรายได้เพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีอยู่แล้ว หากเพียงแต่มีการเพิ่มการแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ดังกล่าวแล้ว ยิ่งเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมมากขึ้นอีก

ก่อนหน้านี้รัฐบาลจีนได้เชิญท่านและผู้ติดตามเดินทางไปศึกษาดูงานเรื่องวิธีการแก้ไขปัญหาความยากจนของสาธารณรัฐประชาชนจีน ท่านได้นำขานาจากจังหวัดนครสวรรค์ติดตามไปด้วย ขานาผู้นี้สำเร็จการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยทำเกษตรแบบพอเพียง และได้เปิดสอนการทำเกษตรแบบพอเพียงให้แก่ผู้ที่มีความสนใจ ซึ่งได้เปิดสอนเป็นระยะเวลากว่า ๑๐ ปีมาแล้ว ใช้ระยะเวลาการอบรมประมาณ ๔ วัน โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ปัจจุบันมีผู้สนใจเข้าร่วมการทำเกษตรดังกล่าวจำนวนมากกว่า ๘,๐๐๐ ราย การเดินทางไปครั้งนี้ท่านและคณะได้ขอความอนุเคราะห์จากรัฐบาลจีน เพื่อไปพบผู้บริหารระดับมณฑล เพื่อขอทราบนโยบายของมณฑลนั้น ๆ รวมทั้งขอพบผู้บริหารระดับเมือง ขอพบชุมชนและขอพบชาวบ้านในพื้นที่นั้นที่สามารถแก้ไขปัญหาคความยากจนได้ ซึ่งประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ได้มอบนโยบายไว้อย่างชัดเจนว่า ภายใน ๕ ปีของแผนพัฒนาประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนจะไม่มีประชากรที่เป็นผู้ยากจนเหลืออยู่เลย จากการดำเนินการในระยะเวลา ๒ ปีที่ผ่านมา มีการสำรวจข้อมูลของประชากรทำให้ทราบว่าครอบครัวไหนประสบความยากจนอยู่บ้าง จากเดิมสาธารณรัฐประชาชนจีนมีประชากรที่ยากจนประมาณ ๖๐ ล้านคน ปัจจุบันจากการแก้ไขปัญหาคความยากจน พบว่ามีประชากรที่สามารถแก้ไขความยากจนให้หลุดวงไปได้ประมาณ ๔๐ ล้านคน เช่นเดียวกับมณฑลหูหนานซึ่งมีพื้นที่ประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ

๗๔ ล้านคน มีประชากรที่ยากจนอยู่ ๗ ล้านคน ปัจจุบันหลังจากการแก้ไขปัญหาดังกล่าวพบว่า คงเหลือประชากรที่ยากจนอยู่ ๒ ล้านคน คณะทำงานที่ไปศึกษาดูงานให้ความสนใจการแก้ปัญหาดังกล่าว และระหว่างการลงพื้นที่ศึกษานั้น ได้ไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชาวเข่าของมณฑลนี้ด้วย พบว่าหมู่บ้านนี้สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้สำเร็จ ประชากรมีพื้นที่ในการทำมาหากิน เรื่องที่น่าสนใจคือในระดับครอบครัวที่จะแก้ไขปัญหาคความยากจนนั้น รัฐบาลจีนได้มอบหมายให้มีข้าราชการ ๑ คนเป็นที่ปรึกษาและดูแลปัญหาความยากจนให้แก่ครอบครัวจำนวนหนึ่งครอบครัว รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐวิสาหกิจก็ต้องทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในลักษณะเดียวกันด้วย สาเหตุที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาคความยากจนนี้ได้มีสมมุติฐานสำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. สาเหตุของปัญหาคความยากจนของแต่ละครอบครัวไม่เหมือนกัน
๒. ปัจจัยและศักยภาพการแก้ไขความยากจนของแต่ละครอบครัวไม่เหมือนกันและไม่เท่าเทียมกัน

จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลจีน พบกรณีตัวอย่างการแก้ปัญหาคความยากจนระดับครอบครัวที่น่าสนใจ คือ มีครอบครัวชาวนาที่ประสบปัญหาคความยากจนอยู่ครอบครัวหนึ่ง ชาวนาผู้นี้มีที่ดินประมาณ ๑ ไร่ ข้าราชการที่ปรึกษาได้เข้าไปให้การช่วยเหลือและทราบว่าครอบครัวชาวนามีบุตรชายที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีและใกล้สำเร็จการศึกษา จึงแนะนำให้บุตรชายกลับมาทำการเกษตรในที่ดินของครอบครัว โดยรัฐบาลจะเข้ามาให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นจนสามารถตั้งตัวได้ ซึ่งบุตรชายของชาวนาได้ใช้ความรู้ทาง Digital Literacy หาข้อมูลพืชที่ปลูกแล้วขายได้ราคาแพง ซึ่งรัฐบาลให้ความช่วยเหลือเงินทุนประกอบการจนสามารถทำรายได้มากกว่า ๕๐๐,๐๐๐ หยวนภายใน ๑ ปี ทำให้ครอบครัวนี้พ้นจากความยากจนภายใน ๑ ปี นับได้ว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาคความยากจนที่น่าสนใจศึกษาอย่างยิ่งวิธีหนึ่ง และในระดับชุมชน รัฐบาลจัดให้กระทรวงต่าง ๆ และมหาวิทยาลัยลงพื้นที่มาช่วยพัฒนาและช่วยดูแลชุมชนนั้น ๆ ตลอดระยะเวลา ๕ ปี โดยใช้ความรู้และเทคโนโลยี

สมัยใหม่เข้าไปผสมผสานกับความเชื่อและวัฒนธรรมชุมชน เช่น การออกแบบบ้านสำหรับชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สูงหรือชาวเขา โดยใช้รูปทรงแบบเดิมแต่ใช้แนวคิดทางสถาปัตยกรรมมาช่วยให้มีการถ่ายเทอากาศที่ดีขึ้น ทำให้สภาพความเป็นอยู่ภายในอาคารบ้านเรือนดีขึ้นมาก ผู้อยู่อาศัยก็มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการที่มหาวิทยาลัยไทยน่าจะได้อะไรมาเรียนรู้เพื่อนำมาใช้กับสังคมไทย

ในช่วงกลางปี พ.ศ. ๒๕๖๒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จะมีการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยทั้งองค์กร (CMU Transformation) มหาวิทยาลัยจึงควรนำองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีมาใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชนในประเทศที่ประสบปัญหาความยากจน เพื่อหาวิธีการดำเนินงานที่จะแก้ไขปัญหายากจนให้ลดลงได้

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๙/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๑)

๘.๙ การประชุม World Economic Forum ที่เมือง Davos ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อวันที่ ๒๒ - ๒๕ มกราคม ค.ศ. ๒๐๑๙

ท่านได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการประชุม World Economic Forum ที่เมือง Davos ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อวันที่ ๒๒ - ๒๕ มกราคม ค.ศ. ๒๐๑๙ ซึ่งสรุปประเด็นได้ดังนี้

ก. ประเด็นหารือ

๑. การเมืองโลก (เปลี่ยนจาก unipolar เป็น multipolar)
 ๒. เศรษฐกิจโลก (เปลี่ยนจาก multilateralism เป็น plurilateralism)
- เนื่องจากผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน การทำข้อตกลงเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ไม่อาจหาข้อตกลงหรือความเห็นชอบร่วมกันได้ จึงนำมาสู่การหาข้อตกลงเป็นกลุ่มประเทศที่มีจำนวนไม่มากนักซึ่งมีผลประโยชน์ใกล้เคียงกัน) ซึ่งสิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ สหประชาชาติเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีความสำคัญน้อยลงทุกทีเพราะ

ประเทศมหาอำนาจไม่ค่อยให้ความสนใจ

๓. สังคม (ช่องว่างระหว่างคนมีและคนไม่มีรุนแรงที่สุด)

๔. สภาพดินฟ้าอากาศ (ภาวะโลกร้อนถึงจุดวิกฤติ)

ข. ในการประชุมวันสุดท้ายเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒ มีนักธุรกิจกลุ่มหนึ่งซึ่งได้ร่วมเข้าร่วมการประชุม และจากการฟังการประชุม ๒ วันที่ผ่านมาทำให้เกิดความไม่แน่ใจ จึงตั้งคำถาม ๒ คำถาม คือ

๑. What would happen next ? นักธุรกิจอยากทราบว่าแล้วจะเกิดอะไรขึ้นต่อไป ปรากฏว่าไม่มีใครตอบได้ สิ่งที่เกิดขึ้นต่อไป เป็นเรื่องที่ไม่คาดการณ์ได้ยาก (unpredictable) และไว้วางใจไม่ได้ (unreliable)

๒. What do we do then ? ถ้าเป็นอย่างนั้นแล้ว พลเมืองโลกควรปฏิบัติอย่างไร ก็มีคำแนะนำว่า ควรใช้ความยืดหยุ่น (resilience) ให้มาก ซึ่งตรงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และอีกประการหนึ่งเมื่อจะทำอะไรให้คิดร่วมคิดรวม ทำร่วมทำรวม (inclusiveness) คือให้นึกถึงผู้อื่นด้วยมิฉะนั้นจะก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้อีกมาก

ค. ข้อคิดสำหรับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๑. มหาวิทยาลัยควรทบทวนพันธกิจที่ปฏิบัติอยู่ไม่ว่าจะเป็นพันธกิจด้านใด ควรแบ่งเป็น ๓ หัวข้อ คือ (๑) อันใดที่ยังสำคัญสำหรับอนาคต (๒) อันใดลดความสำคัญไป และ (๓) อันใดที่ต้องคิดใหม่ - ทำใหม่ (New challenges) ซึ่งในการสัมมนาหัวข้อ CMU Transformation ในต้นเดือนมีนาคมศกนี้คงจะได้พิจารณาเรื่องเหล่านี้ด้วย

๒. กำหนดยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืนและเพื่อความสันติสุข

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๒)

๘.๑๐ ประเภทอาชีพใหม่ของจีน

ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายแรงงานของจีนซึ่งจะกำหนดให้รัฐระบุให้ชัดเจนเกี่ยวกับประเภทอาชีพ มาตรฐานทักษะอาชีพ และการให้ประกาศนียบัตรอาชีพ โดยคณะผู้เชี่ยวชาญจะกำหนดประเภทอาชีพใหม่เพื่อประกาศลงใน “สารานุกรมการแบ่งประเภท อาชีพ - สาธารณรัฐประชาชนจีน” และเมื่อเร็ว ๆ นี้ (วารสารแม่น้ำโขง ๐๙/๒๐๒๐) ได้ประกาศอาชีพใหม่ ๙ ประเภท ดังนี้

๑. ช่างเทคนิควิศวกรรมบล็อกเชน
๒. เจ้าหน้าที่บริหารชุมชน
๓. เจ้าหน้าที่การตลาดอินเทอร์เน็ต (ไลฟ์สด)
๔. เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ความปลอดภัยของข้อมูล
๕. ผู้ดำเนินการบล็อกเชนโปรแกรมลูกโซ่
๖. ผู้ให้บริการการศึกษาออนไลน์
๗. ผู้ช่วยสุขภาพชุมชน
๘. นักประเมินสมรรถภาพผู้สูงอายุ
๙. ผู้ประกอบการอุปกรณ์การผลิต

จากการประกาศกำหนดอาชีพใหม่ขึ้นมาทั้ง ๙ ประเภท จะเห็นได้ว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนกำลังพยายามจะก้าวตามให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งอาชีพทั้งหมดที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนั้น จะต้องใช้ความรู้แบบพหุสาขาวิชา (Multidisciplinary) ซึ่งเป็นโจทย์ที่สำคัญของมหาวิทยาลัยเช่นกัน ในการพัฒนาหลักสูตรทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและในระดับอุดมศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับทักษะที่ต้องการในโลกสมัยใหม่

ทั้งนี้ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรพิจารณาถึงการจัดรูปแบบการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย โดยอาจลดจำนวนหลักสูตรระดับปริญญาบัตรลง และเพิ่มจำนวนหลักสูตรระยะสั้นที่เป็นการทบทวนและเสริมสร้างทักษะให้มากขึ้น โดยสร้างความร่วมมือร่วมกับภาคเอกชน เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีทักษะตรงตาม

ความต้องการใหม่ ๆ ในสังคมไทย

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๓)

๘.๑๑ Technology Ethics (จริยธรรมด้านเทคโนโลยี)

มีข่าวสารจากการประชุม World Economic Forum, ๘ ตุลาคม ๒๐๒๑ เกี่ยวกับเรื่อง Technology Ethics (จริยธรรมด้านเทคโนโลยี) ดังนี้

๑. ปี ค.ศ. ๒๐๒๑ ถือว่าเป็นปีแห่งการตรวจสอบจริยธรรมด้านเทคโนโลยี ทั้งในการออกแบบการประดิษฐ์และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

European Commission ได้เสนอร่างกฎหมายว่าด้วย Artificial Intelligence Act.

US regulators กำลังยกร่างกฎหมายเพื่อควบคุมการใช้ Artificial Intelligence Systems

ประเทศจีนประกาศเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๐๒๑ เกี่ยวกับนโยบายในการกำกับดูแลการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับ national security, technology innovation และ anti-monopoly

๒. ในหลายมหาวิทยาลัยได้จัดให้รายวิชา technology ethics เป็นรายวิชาเลือก แต่กำลังจะให้ป็นรายวิชาบังคับ โดยเฉพาะแก่นักศึกษาในหลักสูตร electrical engineering, computer science และ data science

๓. ขอเสนอให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่พิจารณาเกี่ยวกับ professional ethics เพื่อให้บัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไม่ว่าจบสาขาวิชาใดจะเป็นบัณฑิตทรงคุณธรรมและจริยธรรม

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๔)

๘.๑๒ ผลกระทบจากการระบาดของโคโรนาไวรัสตามทฤษฎีผีเสื้อขยับปีก :

๖ การคาดการณ์เรื่องการจัดระเบียบโลกใหม่

ท่านได้นำบทความเรื่อง ผลกระทบจากการระบาดของโคโรนาไวรัสตามทฤษฎีผีเสื้อขยับปีก : ๖ การคาดการณ์เรื่องการจัดระเบียบโลกใหม่ (The coronavirus butterfly effect : Six predictions for a new world order) โดย ปาร์ก คานนา (Parag Khanna) และ การัน เคมกา (Karan Khemka) ให้กรรมการได้ติดตามอ่านโดยได้เพิ่มเติมว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ที่กำลังเกิดในขณะนี้แสดงให้เห็นถึงจุดอ่อน และ จุดแข็ง ตลอดจนศักยภาพทางด้านสาธารณสุขในหลาย ประเทศที่มีมาตรการในการจัดการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสที่แตกต่างกันออกไปซึ่งองค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ได้กล่าวว่า การที่ประเทศใดจะสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสได้นั้นประกอบไปด้วย ๓ ปัจจัยหลักด้วยกัน คือ ๑) นโยบายของภาครัฐ ๒) ประสิทธิภาพของระบบสาธารณสุขในแต่ละประเทศ ๓) การให้ความร่วมมือของภาคประชาชนในแต่ละประเทศต่อการปฏิบัติตามข้อแนะนำเพื่อยับยั้งการแพร่กระจายของไวรัส

อย่างไรก็ตามประสิทธิภาพของระบบสาธารณสุขนั้นเป็นเพียง ๑ ใน ๓ ปัจจัยเท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอต่อการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคซึ่งจะต้องพึ่งพา ๒ ปัจจัยที่เหลือคือนโยบายของภาครัฐและพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนด้วย ถึงแม้ว่าตัวเลขของผู้ที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ภายในประเทศไทยจะมีแนวโน้มลดลงแล้วแต่เรายังไม่สามารถไว้วางใจและกลับมาใช้ชีวิตตามปกติได้จนกว่าจะมี ๒ ปัจจัยสำคัญเข้ามาช่วยเสริมคือ การค้นพบยารักษาที่มีประสิทธิภาพในการฆ่าเชื้อ และการค้นพบวัคซีนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ร่างกาย

สำหรับประเทศไทยเหตุการณ์การแพร่ระบาดในครั้งนี้เปิดเผยให้เห็นสิ่งที่ดีของประเทศ ๒ ประการด้วยกัน ข้อแรกคือ ความมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ข้อที่สอง

คือ ความเข้มแข็งของระบบสาธารณสุขในระดับชุมชนซึ่งมีบทบาทอย่างมาก ในการช่วยควบคุม และยับยั้งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโดยมีการออกแบบ ระบบให้มีความสอดคล้องกับภูมิสังคมและท้องถิ่นของแต่ละชุมชน นอกจากนี้ เหตุการณ์ดังกล่าวยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความร่วมมือในหลายภาคส่วน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความสามารถของนักประดิษฐ์ และนวัตกรรมของไทย ในการประดิษฐ์อุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือทางการแพทย์ (การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๔/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๓)

๘.๑๓ ความหมายของคำว่า “New normal”

ท่านแจ้งว่า ราชบัณฑิตยสภาได้พิจารณาบัญญัติศัพท์และนิยามของคำว่า “New normal” และ “New norm” ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

คำว่า “New normal” ได้มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-๑๙ ซึ่งคำว่า “New normal” เป็นวลีและเป็นสำนวนที่ Oxford dictionary ได้ให้คำนิยามว่า “A previously unfamiliar or a typical situation that has become standard, usual, or expected.” หมายถึงสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่แต่เดิมเป็นสิ่งที่ไม่ปกติ ผู้คนไม่คุ้นเคย ไม่ใช่มาตรฐาน ต่อมาเมื่อเหตุหรือเกิดวิกฤติบางอย่าง จึงมีการเปลี่ยนแปลงทำให้สถานการณ์หรือปรากฏการณ์นั้นกลายเป็นสิ่งที่ปกติและเป็นมาตรฐาน

ราชบัณฑิตยสภาได้แต่งตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับหลายสาขาวิชาและที่จำเป็นเร่งด่วน โดยคณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่บัญญัติศัพท์ใหม่ที่อยู่ในกระแสสังคมร่วมสมัย รวมทั้งศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับหลากหลายสาขาวิชาและมีความจำเป็นต้องใช้งาน นอกจากนี้มีหน้าที่เผยแพร่ศัพท์ที่บัญญัติไปสู่สาธารณชนด้วยคณะกรรมการฯ ได้ให้ความเห็นว่า คำจำกัดความของคำว่า New normal เป็นพลวัตและคำนี้มีที่ใช้ในหลายบริบท ไม่ใช่เฉพาะในทางธุรกิจหรือวิถีชีวิตเท่านั้น จึงเป็นการยากที่จะหาคำกลาง ๆ ที่จะใช้ได้ในทุกบริบท จึงมีข้อสรุปร่วมกันว่า ควรจะเขียนคำนี้ทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า "นิวนอร์มัล"

จะสื่อความหมายได้ดีกว่า

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการบัญญัติศัพท์นิเทศศาสตร์ได้บัญญัติคำนี้ไว้แล้วว่า ความปรกติใหม่ ฐานวิถีชีวิตใหม่ คณะกรรมการจึงมีความเห็นว่าสามารถใช้ สองคำนี้ได้ด้วย

ส่วนอีกคำหนึ่งคือ New norm คณะกรรมการฯ ให้ใช้คำว่า "บรรทัดฐานใหม่"

สรุป New normal = นวนอร์มัล ความปรกติใหม่ ฐานวิถีชีวิตใหม่

New norm = บรรทัดฐานใหม่

และทั้งนี้ ได้มีข้อมูลมุมมองของ New normal ที่ฝ่ายเลขานุการได้ค้นคว้า มาเพิ่มเติมตามเอกสารประกอบระเบียบวาระการประชุมอีกด้วย

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๖/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๓)

๘.๑๔ World Economic Forum : The Future of Jobs Report 2020, October 2020

จากการประชุม World Economic Forum เมื่อเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่ประชุมมุ่งเน้นให้ความสำคัญในประเด็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) และภาวะการมีงานทำของประชากรโลก ซึ่งมีการคาดการณ์ว่าภายใน ๕ ปีข้างหน้า (ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๖๙) แนวโน้มทั้งในกลุ่มเศรษฐกิจหลัก (Advanced Economies : AEs) และกลุ่มเศรษฐกิจเกิดใหม่ (Emerging Economy) ในรายงานได้มีการวิเคราะห์ที่โครงสร้างเศรษฐกิจและกลุ่มอาชีพที่จะหายไป และอาชีพใดบ้างที่จะเกิดขึ้นมาทดแทนในประเทศไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัย และผู้ที่รับผิดชอบการปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อที่มหาวิทยาลัยจะสามารถผลิตบัณฑิตที่ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงาน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ในภาพรวมระบุว่า ตำแหน่งงานที่จะเกิดขึ้นมาใหม่นั้นมากถึง ๙๗ ล้านตำแหน่ง ซึ่งจะมีจำนวนมากกว่าตำแหน่งงานที่จะหายไปจำนวน ๘๕ ล้านตำแหน่ง ดังนั้น

หากมหาวิทยาลัยจะทำการวิเคราะห์ วางแผน และทำงานในเชิงรุก เพื่อตามให้ทันต่อแนวโน้มของกระแสโลกก็น่าจะเกิดประโยชน์อย่างมาก

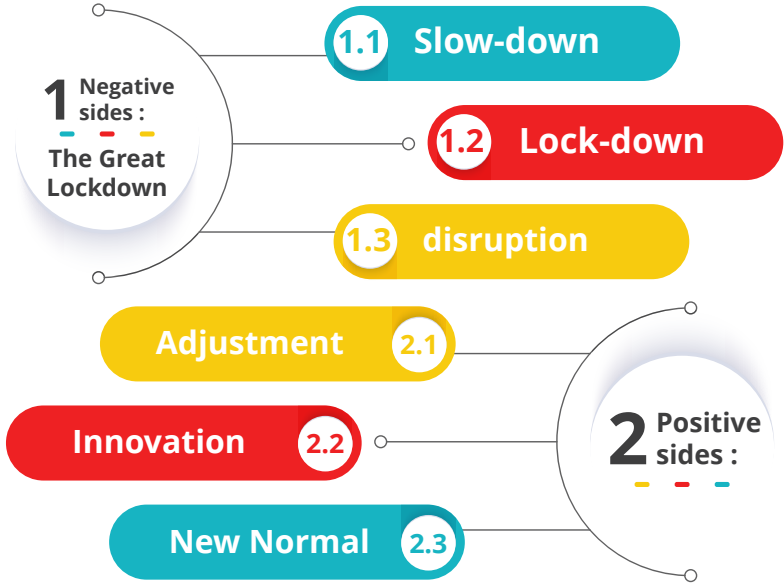
นอกจากนี้มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการจัดทำหลักสูตรประกาศนียบัตรให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีการบูรณาการระหว่างส่วนงานวิชาการกลางและฝ่ายวิชาการของคณะ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการหลักสูตรประกาศนียบัตรให้เป็นรูปธรรมอย่างเร่งด่วน และยังสามารถคาดการณ์ว่าการจัดฝึกอบรมในรูปแบบออนไลน์จะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกับการจัดทดสอบในรูปแบบออนไลน์ (Online testing) (การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๒/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๓)

๘.๑๕ ผลกระทบของการแพร่ระบาดครั้งใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

จากการประชุมสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum : WEF) ณ เมืองดาวอส ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้มีการกล่าวสรุปถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งเกิดการแพร่ระบาดครั้งใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ๒๐๑๙ (COVID -19) โดยที่ประชุมได้แบ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเชื้อโรคดังกล่าวเป็น ๒ ประเด็น ได้แก่

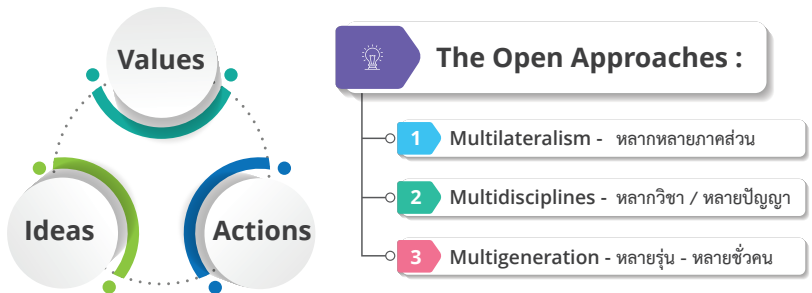
๑. ผลกระทบด้านลบ คือ กิจกรรมทางเศรษฐกิจทั่วโลกต้องชะลอ และหยุดชะงักลงอย่างรวดเร็ว และส่งผลให้ธุรกิจเป็นจำนวนมากต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดอย่างรวดเร็ว โดยในภาคการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยนั้น โรคติดเชื้อไวรัสฯ เป็นแรงกระตุ้นทำให้เกิดความร่วมมือข้ามสาขาวิชา (Interdisciplinary) เพื่อผลิตและคิดค้นนวัตกรรมต่าง ๆ สำหรับรับมือกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2020 The Great COVID19 Pandemic

๒. ผลกระทบด้านบวก คือ วิกฤตการณ์ในครั้งนี้ทำให้มนุษยชาติต้องทำการปรับตัว

2021 The Great Reset

ดังนั้นที่ประชุมสภาเศรษฐกิจโลกจึงได้เปรียบปี ๒๕๖๔ ให้เป็นปีแห่งการเริ่มต้นใหม่ หรือ The Great Reset กล่าวคือ โลกจะต้องทำการทบทวนกระบวนการทัศน์ในหลาย ๆ ด้านใหม่ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นด้านคุณค่า ด้านความคิด

และการปฏิบัติเพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับความปกติใหม่ (New Normal) ผ่านวิธีการจัดการแบบเปิด (The open approach) อันได้แก่

๑. Multilateralism คือ การทำงานโดยใช้ความร่วมมือจากหลายฝ่าย

๒. Multidiscipline คือ การร่วมกันทำงานแบบหลากหลายสาขาวิชา

๓. Multigeneration คือ การร่วมมือกันระหว่างประชากรในหลายช่วงอายุ

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔)

๘.๑๖ ผลกระทบจากภาวะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ในระยะเวลา ๒ ปีที่ผ่านมา

ท่านได้อธิบายเกี่ยวกับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด ๒๐๑๙ ซึ่งหลายประเทศเริ่มดำเนินนโยบายเพื่อเปลี่ยนผ่านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) จากโรคระบาดร้ายแรงสู่การเป็นโรคประจำถิ่น ดังนั้นมาตรการทางด้านสาธารณสุขในเรื่องต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องก็จะมี การผ่อนปรนลงไป เพื่อให้สถานการณ์กลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว จากงานวิจัยทาง ด้านการศึกษาในหลายภูมิภาคพบว่าตลอดเวลากว่า ๒ ปีที่ผ่านมา การจัดการ เรียนการสอนไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้คุณภาพของการศึกษาลดลง อย่างมีนัยสำคัญในทุกระดับชั้น

นักการศึกษาได้มีการบัญญัติคำศัพท์คำว่า “Learning lost” ซึ่งหมายถึง การสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้ กล่าวคือ เมื่อมีการกลับเข้ามาเรียนในชั้นเรียน ตามปกติภายหลังจากระยะเวลา ๒ ปีที่ผ่านมาพบว่า ผลการประเมินทางการ ศึกษาในทุกมิติลดลงอย่างเห็นได้ชัด อาทิ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้าน พื้นฐาน หรือผลการวัดระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จัดทำขึ้น จึงเป็นโจทย์สำคัญสำหรับนักบริหารการศึกษาคือ ควรทำการประเมิน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผู้เรียน โดยสำรวจสิ่งที่ผู้เรียนจำเป็นต้อง เรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ และชั้นปีที่ ๒ ของปีการศึกษา ๒๕๖๕ ซึ่งเป็นกลุ่ม

นักเรียนในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ และตกอยู่ในสภาวะการสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้

ในมุมมองของภาคธุรกิจ ตลอดระยะเวลา ๒ ปีที่ผ่านมาประสบปัญหาจากการเสียโอกาสทางธุรกิจอันเป็นผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ดังนั้น สิ่งที่มาวิทยาลัยเชียงใหม่สูญเสียไปตลอดระยะเวลา ๒ ปี คือโอกาสในการบริหารมหาวิทยาลัย คณะ และส่วนงานต่าง ๆ จึงเสนอให้ผู้บริหารระดับสูงได้ทำการประเมินถึงโอกาสที่สูญเสียไป และพิจารณาต่อไปว่าจะต้องทำการแก้ไขหรือชดเชยโอกาสที่สูญเสียไปหรือไม่อย่างไร

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๕ วันเสาร์ที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕)

๘.๑๗ Mega Trends และการเปลี่ยนแปลง

ท่านแจ้งว่า แนวโน้มหลักของโลกซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในทุกด้าน อาทิ ด้านการศึกษา ด้านการผลิต ด้านสังคม และด้านการเมืองระหว่างประเทศ โดยอาจสามารถจำแนกได้ออกเป็น ๕ แนวโน้ม คือ

- ๑) อัตราการเกิดของประชากรที่ลดลง จำนวนประชากรในวัยแรงงานที่ลดลง และจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น
- ๒) การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี
- ๓) ความขัดแย้งของมหาอำนาจของโลก และการปรับเปลี่ยนชั่วคราวเมืองโลก
- ๔) การปฏิรูประบบสาธารณสุขเพื่อรับมือโรคระบาด และ
- ๕) การเกิดช่องว่างวัย ดังนั้น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในฐานะสถาบันการศึกษา หากจะมีผู้เชี่ยวชาญหรือคณะทำงานทำการวิเคราะห์แนวโน้มดังกล่าว เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายของผู้บริหารมหาวิทยาลัยก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ประเด็นที่ ๑ การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มประชากร (Population shift) ซึ่งเป็นประเด็นที่ประเทศไทยประสบปัญหาเป็นอย่างยิ่ง โดยในประชากรกลุ่มเด็ก (ช่วงแรกเกิด - อายุ ๑๕ ปี) มีจำนวนลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดย

ปัจจุบันข้อมูลสถิติระบุว่า มีจำนวนเด็กเกิดใหม่เพียง ๕ แสนคนต่อปี ส่งผลให้จำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาน้อยลง สถาบันการศึกษาหลายแห่งต้องปิดตัวลง เป็นเหตุสืบเนื่องให้เด็กในพื้นที่ห่างไกลหลุดออกจากระบบการศึกษา ทั้งนี้ พบว่าประชากรในกลุ่มผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นกัน คิดเป็นอัตราร้อยละ ๑๗ - ๑๘ ของประชากรทั้งหมด ซึ่งในบางพื้นที่มีประชากรกลุ่มผู้สูงอายุสูงถึงร้อยละ ๓๐ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ในปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยชั้นนำหลายแห่งเริ่มใช้วิธีการคัดเลือกนักศึกษาและบุคลากรแบบเชิงรุก ดังนั้น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ควรจะดำเนินการคัดเลือกนักศึกษาในเชิงรุกเช่นเดียวกันเพื่อรักษามาตรฐานและคุณภาพของนักศึกษาไว้

ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี (Digital Transformation) ถึงแม้ว่ามหาวิทยาลัยจะมีพื้นฐานที่ดี อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องทำการพัฒนาในเรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยี กระบวนการทำงาน และรูปแบบการเรียนการสอน

ประเด็นที่ ๓ ความขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจและการเปลี่ยนขั้วทางการเมืองของโลก ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะยังไม่สิ้นสุดลงโดยเร็ว ในท้ายที่สุดแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยไม่มากก็น้อย

ประเด็นที่ ๔ การปฏิรูประบบสาธารณสุข กล่าวคือจำเป็นจะต้องมีการปฏิรูประบบสาธารณสุขใหม่ทั้งหมด เพื่อรองรับโรคอุบัติใหม่ที่อาจเกิดการแพร่ระบาดเป็นวงกว้างในอนาคต โดยถอดบทเรียนจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ในช่วง ๑ - ๒ ปีที่ผ่านมา

ประเด็นที่ ๕ ช่องว่างระหว่างวัย ซึ่งเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง มหาวิทยาลัยจะต้องทำการศึกษาวิจัยถึงแนวคิดในแต่ละช่วงวัยซึ่งมีความแตกต่างกัน เพื่อที่จะปรับความเข้าใจและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ท้ายที่สุดเมื่อแนวโน้มโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง ฝ่ายบริหารมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีกลไกและนวัตกรรมที่

สามารถรับมือการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วและคล่องตัว ไม่ใช่เฉพาะกับเรื่องการเรียนรู้การสอนเท่านั้น แต่รวมไปถึงสร้างแรงกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานภายในมหาวิทยาลัยในทุกระดับมีความคิดที่จะพัฒนาตนเองและปรับกระบวนการทำงานที่ตนเองรับผิดชอบให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปด้วย เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้อย่างยั่งยืน

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๙/๒๕๖๕ วันเสาร์ที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๕)

๘.๑๘ อุดมศึกษาไทยมาถึงทางสองแพร่ง

ท่านแจ้งที่ประชุมทราบว่า ตามที่ได้รวบรวมปรากฏการณ์ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล สามารถสรุปปรากฏการณ์ที่สำคัญได้ ๕ ปรากฏการณ์ ดังนี้

๑. วิกฤตสภาพภูมิอากาศ (Climate crisis) เป็นวิกฤตบรรยากาตโลกที่มีผลกระทบตามมาทำให้เกิดความเสียหายอย่างมาก แต่ในขณะเดียวกันก็ถือเป็นโอกาสที่ทำให้เกิดธุรกิจและการค้นพบใหม่ ๆ ด้วย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาตามแนวทาง Bio-Circular-Green Economy หรือการผสมผสานของการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพไว้ในแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระยะที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ซึ่งสอดคล้องกับตัวแบบ (Model) ใหม่ ในการพัฒนาประเทศตามนโยบายของรัฐบาลและสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนั้น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ควรศึกษาเรื่อง Climate crisis ให้ลึกซึ้งและมองให้เป็นโอกาสทางธุรกิจต่อไป

๒. สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจโลก รวมถึงสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย - ยูเครนด้วย โดยสิ่งที่เป็นผลกระทบตามมาน้อยได้แก่ การแบ่งพรรคแบ่งพวกทางการเมืองระหว่างประเทศและการเกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจ เช่น การเกิดภาวะเงินเฟ้อ หรือการเสียหายของระบบ Logistics ทางด้านอาหารและพลังงาน เป็นต้น ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นนักสำรวจค้นคว้าเรื่องอาหาร (Food explorer) หรือเป็นผู้ผลิตอาหาร (Food Producer) อย่างไรก็ดีตาม ทางด้านพลังงานนั้นประเทศไทยยังต้องพึ่งพาอาศัยต่างประเทศ

อยู่อีกมาก แต่ถึงอย่างไรประเทศไทยก็ยังมีหน่วยงานที่ดูแลและรับผิดชอบเรื่อง
พลังงานทางเลือกจำนวนมาก จึงน่าจะนำมาพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไปในอนาคต

๓. เรื่อง Digital Technology และ Digital Transformation มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่มีนักวิชาการ และอาจารย์ที่ทำงานด้านนี้มาในระยะหนึ่งแล้ว โดยเฉพาะ
การปรับโครงสร้างต่าง ๆ และปรับวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ Digital
Transformation ซึ่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีการปรับตัวและทำได้ค่อนข้างดี
อย่างไรก็ตามเป็นที่รู้กันว่า Digital Technology นั้น มีความเกี่ยวข้องกับ
ทุกสาขาวิชา ฉะนั้น ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยต้องพิจารณาว่าสิ่งใด
ที่ทำได้ดีแล้ว และสิ่งใดที่ยังติดขัดหรือมีปัญหาต้องเข้าไปช่วยสนับสนุนอย่างไร

๔. แนวคิดเรื่องสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากเกิดเหตุการณ์การ
แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ซึ่งองค์การ
อนามัยโลกได้เขียนไว้เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๘ ว่า “ความอยู่ดีมีสุข (Wellness)
จะเข้ามาช่วยส่งเสริมสุขภาพ (Health)” ถือเป็น การเปิดโลกทัศน์ของสาขา
วิชาต่าง ๆ อย่างมาก โดยเฉพาะสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ ซึ่ง
มข. ได้หยิบยกมาดำเนินการไปบ้างแล้วในระดับหนึ่ง แต่ยังมีอีกหลายเรื่องที่ยัง
ดำเนินการไปไม่ถึง เช่น เรื่องสุขภาพะในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ดังนั้น
อาจารย์และนักวิจัยของ มข. จะต้องพยายามค้นคว้าและทำวิจัยในประเด็น
เหล่านี้และนำไปสู่การบริการวิชาการแก่สังคมในอนาคตต่อไป

๕. การเปลี่ยนแปลงของประชากร (Population Shift) เนื่องจากโครงสร้าง
ประชากรไทยเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก และไม่เพียงแต่ประเทศไทยเท่านั้น
ประเทศอื่น ๆ ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน เพียงแต่ต่างประเทศจะมีนโยบาย
สาธารณสุขของรัฐบาลประเทศนั้น ๆ คอยปรับสัดส่วนของโครงสร้างฯ ดังกล่าว
ส่วนของประเทศไทยนั้น กระทรวงแรงงานได้กำหนดช่วงวัยไว้ ดังนี้ (๑) วัยเด็ก
คือ ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี (๒) วัยแรงงาน คือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๕ - ๖๐ ปี
และ (๓) วัยผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป

พบว่าจำนวนประชากรวัยเด็กของประเทศไทยนั้นเริ่มลดลงเมื่อ ๒๐ ปีที่แล้ว

โดยเมื่อก่อนนั้นปีหนึ่ง ๆ จะมีเด็กเกิดใหม่จำนวน ๑.๒ ล้านคน แต่เมื่อปีที่แล้วมีเด็กเกิดใหม่เพียง ๕ แสนคนเท่านั้น คิดเป็น ร้อยละ ๔๐ จากจำนวนเด็กเกิดใหม่เดิม ส่งผลให้จำนวนประชากรที่ถือเป็นตัวบ่อนให้กับศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนในระดับต่าง ๆ รวมถึงสถาบันอุดมศึกษาลดลงเป็นอย่างมาก โรงเรียนประถมศึกษาโดยปกติมีทั้งหมด ๘ ชั้นเรียน ได้แก่ อนุบาล ๑ และอนุบาล ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงประถมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งโรงเรียนบางแห่งมีนักเรียนทุกชั้นเรียนรวมกันไม่ถึง ๑๒๐ คน และบางชั้นเรียนก็ไม่มีเด็กเรียน ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ ทั้งนี้ รวมไปถึงกลุ่มมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐหรือมหาวิทยาลัยในกำกับ ล้วนมีตัวบ่อนที่ลดลงไปอย่างเห็นเป็นรูปธรรม ดังนั้น อธิการบดีควรไปศึกษาและพิจารณาคว้าตัวบ่อนของ มข. มาจากที่ใด หรือภูมิภาคใดบ้าง มีนักเรียนนานาชาติจำนวนเท่าใด มาจากประเทศใดบ้าง เป็นต้น

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จึงประสงค์ให้มหาวิทยาลัยพิจารณา ทบทวนว่า ทิศทางการดำเนินงานของ มข. จะยังคงไปแบบเดิมหรือปรับเปลี่ยนแนวทางใหม่ สิ่งที่น่าเป็นห่วง คือ รายได้ของมหาวิทยาลัยนั้นมาจากงบประมาณแผ่นดินและค่าธรรมเนียมการศึกษาเป็นหลัก แต่ในอนาคตโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณแผ่นดินจากรัฐบาลนั้นค่อนข้างน้อยลง และเมื่อตัวบ่อน (จำนวนนักศึกษา) ลดลง จึงต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาอย่างรอบคอบ ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรพิจารณาหาแหล่งรายได้อื่นเพิ่มมากขึ้น ยกตัวอย่างกรณีที่เคยไปศึกษาดูงานในมหาวิทยาลัยต่างประเทศแห่งหนึ่ง ได้มีการนำเสนอ งานวิจัยจำนวนมาก ซึ่งทุกโครงการได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด และงานวิจัยเหล่านั้นได้ถูกนำไปใช้จริงในภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมโดยที่มหาวิทยาลัยเองก็ได้ประโยชน์ด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรพิจารณาว่า จะทำอย่างไรให้งานบริการวิชาการแก่ชุมชน เป็นไปในรูปแบบใหม่ ที่สามารถหารายได้ให้กับมหาวิทยาลัยได้อีกช่องทางหนึ่ง อาทิ (๑) การออกแบบระบบใหม่ เช่น ระบบเกษตรกร + การท่องเที่ยว

ระบบเกษตรแม่นยำ ระบบการบริการสุขภาพทางไกล เป็นต้น โดยเมื่อสัปดาห์ก่อนได้มีโอกาสไปดูงานบริษัทเกษตรนาโนแห่งหนึ่ง เป็นบริษัทที่รับออกแบบระบบเกษตรและก่อสร้างสิ่งที่เจ้าของที่ดินวาดฝันให้สำเร็จในที่ดินนั้น ๆ ซึ่งหนึ่งในงานที่บริษัทถูกจ้าง คือ การออกแบบและสร้างสวนเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งมีร้านค้าแปะและรีสอร์ทสำหรับนักท่องเที่ยวในที่ดินผืนเดียวกัน เป็นต้น (๒) การปรับปรุงคุณภาพของระบบปัจจุบัน เช่น ทีมที่ปรึกษาเฉพาะประเภทธุรกิจ เช่น กรณีสวนลำไย และ (๓) งานบริการด้านศิลปะ - ทัศนกรรม เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ (ช่างเงินและผู้ออกแบบ) สิ่งเหล่านี้เชื่อมั่นว่า มข. สามารถดำเนินการได้เพราะมีคณะที่เกี่ยวข้องและมีอาจารย์ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จำนวนมาก ที่สามารถออกแบบและพัฒนาาระบบงานต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและหารายได้เข้ามหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี

เนื่องจากโลกภายนอกนั้นกำลังเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว หาก มข. ต้องการจะรอดพ้นจากวิกฤติต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อตั้งรับและรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเข้ามาในอนาคต ซึ่งขณะนี้ มข. ยังอยู่ใน comfort zone ที่เด็กยังเลือกที่จะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตามไม่ควรรอให้วิกฤติมาถึงตัวก่อนแล้วค่อยปรับเปลี่ยน แต่ต้องเตรียมตัวและเสริมสร้างให้เข้มแข็งก่อนที่วิกฤติจะมาถึง จึงขอฝากไว้เป็นข้อคิดให้กับฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัยด้วย *(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖)*

๘.๑๙ ข้อคิดจากหนังสือ

จากงานมหกรรมหนังสือระดับชาติ ครั้งที่ ๒๗ มีหนังสือที่น่าสนใจมากมาย ซึ่งหนังสือเรื่อง **How to Avoid a Climate Disaster: The Solutions We Have and the Breakthroughs We Need** โดย **Bill Gates** ได้ให้ข้อคิดไว้อย่างน่าสนใจ โดยให้ความเห็นถึงวิธีการที่จะทำให้มนุษยชาติสามารถรอดพ้นจากวิกฤตการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วย ๓ ปัจจัย ดังนี้

๑. การจัดทำนโยบายสาธารณะที่ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม โดยรัฐบาล

ของทุกประเทศจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงวิกฤตการณ์ทางด้าน
สิ่งแวดล้อมที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ทั่วโลก การดำเนินนโยบายในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่จะ
ต้องเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

๒. การแสวงหาเทคโนโลยีในรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่า
เทคโนโลยีที่ทั่วโลกใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นต้นตอที่สำคัญที่ทำให้เกิดสภาวะโลกร้อน

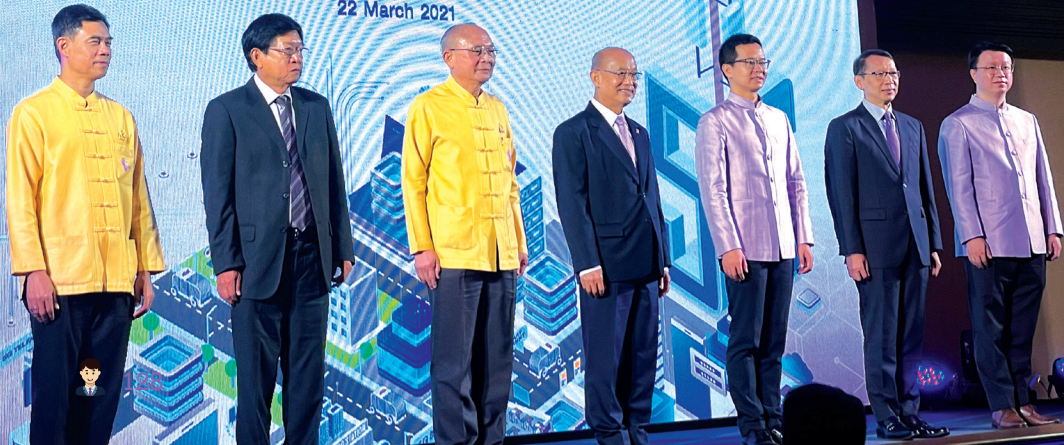
๓. เทคโนโลยีในรูปแบบใหม่นั้นจะต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญคือ (๑) จะต้อง
เป็นเทคโนโลยีที่มีศักยภาพมากกว่าเดิม (๒) ต้องมีราคาที่ดีกว่าเทคโนโลยีรูป
แบบเดิม และ (๓) จะต้องใช้งานได้โดยง่ายและไม่ซับซ้อน

*(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๕ วันเสาร์ที่ ๒๙ ตุลาคม
๒๕๖๕)*

Chiang Mai University and Huawei
Strategic Partnership MOU Signing Ceremony
5G Powered Smart University
22 March 2021

แนวคิดด้านเศรษฐกิจและสังคม

๙. แนวคิดด้านเศรษฐกิจและสังคม

ในเวทีการประชุมสภามหาวิทยาลัยนอกเหนือจะเป็นการประชุมเพื่อหาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะในการทำงานต่อฝ่ายบริหารแล้ว การนำเสนอแนวคิดทางด้านเศรษฐกิจสังคม รวมถึงการบริหารงานที่เป็นประโยชน์จะถูกนำเสนอผ่านข้อเสนอแนะของนายกสภาฯ และกรรมการสภาฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งทำให้เห็นภาพกว้างที่จะนำมหาวิทยาลัยและการอุดมศึกษาของไทยพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์กับสังคม

๙.๑ เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

ท่านได้เสนอข้อคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ สำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัย ดังนี้

๑. เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (creative economy) ขององค์การส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (SIPA) เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดยใช้องค์ความรู้ (knowledge) การศึกษา (education) การสร้างสรรค์ผลงาน (creativity) และทรัพย์สินทางปัญญา (intellectual property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ทางสังคมและเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่

๒. อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ (creative industry) ของการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development - UNCTAD) ซึ่งได้กล่าวถึงพื้นที่ในการทำอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น มรดกทางวัฒนธรรม (cultural heritage) ศิลปะ (arts) สื่อ (media) และงานสร้างสรรค์และออกแบบ (functional creation) เช่น การออกแบบสถาปัตยกรรม แฟชั่น การโฆษณาและซอฟต์แวร์ โดยมีเงื่อนไขว่า การสร้างระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็งเชิงสร้างสรรค์ต้อง

(๑) มีผู้นำที่เข้มแข็งและสายตาไกล - ใจกว้าง

(๒) ลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

(๓) พัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูง คุณภาพระดับโลก เช่น ประเทศไต้หวัน ปัจจุบันได้มาเน้นด้าน high - end agriculture สภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็ได้ให้ความเห็นชอบในการทำ high - end agriculture ที่จังหวัดสระบุรี ในส่วนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็ได้รับทราบว่าเป็นเรื่องที่ดีน่าเรื่องหรือใน คณะเกษตรศาสตร์ว่าคงต้องเร่งในเรื่องนี้ขึ้นมา

(๔) มีเครือข่ายความร่วมมือกว้างขวาง - ใกล้เคียง และ

(๕) มีตลาด/ลูกค้า จึงจะครบวงจรของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

จึงเสนอให้เป็นความคิดสำหรับผู้ที่ได้รับผิดชอบในการบริหารมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะรองอธิการบดีทางด้านวิจัยและวิชาการไปแปลงความคิดเหล่านี้แล้ว ให้ได้ผลออกมาในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งอาจตั้งกลุ่มคณะทำงานขึ้นมากลุ่มหนึ่ง แล้วนำโจทย์เหล่านี้ไปพิจารณาว่าทำอย่างไรให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีส่วน ในการสนับสนุนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๙/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๒)

๙.๒ แนวคิดเกี่ยวกับองค์การ (Organization)

ท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรต่อที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย แนวคิดดังกล่าวประกอบด้วย

๑. Values = คุณค่า

๑.๑ core values = คุณค่าหลัก

๑.๒ benefits = คุณประโยชน์

เมื่อตกลงกันได้แล้วก็อาจจะวางเป้าหมายขององค์กรเป็นระยะ ๆ ไป

๒. System = ระบบ

๒.๑ structure = โครงสร้าง

๒.๒ function = งาน

๓. Management = การบริหารจัดการ เป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารมหาวิทยาลัย

ต้องเผชิญ ต้องคำนึงถึง ๓ เรื่องหลัก คือ

๓.๑ good governance = ธรรมาภิบาล

๓.๒ learning organization = องค์กรแห่งการเรียนรู้

๓.๓ change management = การบริหารการเปลี่ยนแปลง

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยต้องสละความเป็นผู้บริหารงานประจำออกไปให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ผู้บริหารระดับสูงจะต้องมองเรื่องการเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยน ทั้งในเรื่อง values, system และ management

๔. Evaluation = การประเมินองค์กร ควรสนใจเรื่อง output - outcome - impact (ผลลัพธ์และผลกระทบ) มากกว่ากระบวนการประเมิน และเชื่อว่า ถ้าประเมินในเรื่อง output - outcome - impact ได้มากและเป็นตัวกำหนด ก็จะบังคับในเรื่อง input และ process ได้พอสมควร

ท่านได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ได้หารือกับอธิการบดีว่าจะเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยเพื่อจะให้ overview ในหลักคิด ส่วนวิธีทำ ขึ้นอยู่กับอธิการบดี คุณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน และผู้อำนวยการสำนัก คงต้องตั้งโจทย์ให้กับตนเองว่า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จะบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ภายในระยะเวลา ๒ - ๓ ปีข้างหน้า มิฉะนั้นคงจะมองเห็นแต่มหาวิทยาลัยอื่นที่ก้าวรุดหน้าไป ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง เพราะในช่วง ๔๐ กว่าปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ลงทุนไปมาก ทั้งด้านบุคลากร วิชาการ และโครงสร้างต่าง ๆ ถ้าไม่ใช้ทุนเหล่านั้นเพื่อสร้างฐานใหม่ที่จะรุกไปข้างหน้า ก็จะพลาดโอกาสทองที่มีอยู่ในขณะนี้ ซึ่งหลังจากที่ได้มีการปรึกษากับคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยแล้วก็จะมีการ retreat คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัย เพื่อจัดทำแผนบริหารการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยเสนอสภามหาวิทยาลัย ซึ่งในส่วนการทำ retreat หากกรรมการสภามหาวิทยาลัยสนใจอาจจะไปร่วมกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยด้วยก็ได้

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๓ เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๓)

๙.๓ วิทยาการเกี่ยวกับความไม่เสมอภาค (The Science of Inequality)

ท่านได้นำเสนอบทความในนิตยสาร “SCIENTIFIC AMERICAN” November 2018 Volume 319, Issue 5 ซึ่งมีบทความที่น่าสนใจทางด้านวิทยาการเกี่ยวกับความไม่เสมอภาค จำนวน ๓ เรื่อง ได้แก่

๑. A Rigged Economy เขียนโดย Joseph E. Stiglitz นักเศรษฐศาสตร์ ผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ ที่แสดงให้เห็นระบบเศรษฐกิจที่ถูกจัดการอย่างไม่ถูกต้อง เพื่อหวังผลอย่างใดอย่างหนึ่ง และจะทำอะไรกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้บ้าง ซึ่งได้มีข้อเสนอแนะทางแก้ปัญหาดังกล่าวด้วย

๒. The Health-Wealth Gap เขียนโดย Robert M. Sapolsky เป็นบทความที่กล่าวถึงงานวิจัยต่าง ๆ ในเรื่องผลกระทบต่อกายวิภาคและสรีรวิทยาและการทำงานของร่างกายตั้งแต่สมองไปจนถึงโครโมโซมจากความแตกต่างที่เป็นช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยทั้งในเรื่องสุขภาพและความมั่นคง

๓. The Environmental Cost of Inequality เขียนโดย James K. Boyce เป็นเรื่องสิ่งแวดล้อมและความไม่เท่าเทียมกัน ความไม่สมดุลของอำนาจ ซึ่งส่วนใหญ่คนที่มีฐานะยากจนจะอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีมลภาวะ จึงเป็นผู้ได้รับผลกระทบเหล่านั้น

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๑/๒๕๖๑ เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑)

เรื่องราวอื่นๆ จากการประชุม

๑๐ เรื่องราวอื่นๆ จากการประชุม

๑๐.๑ นโยบายและมาตรการการประหยัด

ท่านได้มอบนโยบายการประหยัดให้กับมหาวิทยาลัย ซึ่งท่านได้กล่าวเสริมว่าหากทุกคนปฏิบัติเป็นนิสัยก็จะเป็นประโยชน์กับตนเองและหน่วยงาน อีกทั้งจะเป็นการป้องกันในเรื่องการเอาเปรียบราชการและฉ้อราษฎร์บังหลวง เพื่อให้คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัย คณาจารย์ พนักงาน และนักศึกษาได้นำไปใคร่ครวญและกำหนดเป็น “นโยบายและมาตรการการประหยัดมหาวิทยาลัย เชียงใหม่” ดังนี้

๑. นโยบายและมาตรการการประหยัด สำหรับคณะผู้บริหาร
๒. นโยบายและมาตรการการประหยัด สำหรับคณาจารย์
๓. นโยบายและมาตรการการประหยัด สำหรับพนักงาน
๔. นโยบายและมาตรการการประหยัด สำหรับนักศึกษา

ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะจำแนกออกเป็น ๑) นโยบายการประหยัด ๒) มาตรการการประหยัด และขอเสนอหลักการสองประการ

๑. การประหยัดหมายถึง ความพอประมาณ - พอเพียง (ไม่ตึงไป - ไม่หย่อนไป) และความมีเหตุผล

๒. นโยบายและมาตรการให้มาจากการระดมความคิดเห็นจากแต่ละกลุ่มในสี่กลุ่มนั้นแล้วออกเป็นประกาศมหาวิทยาลัย

จึงขอมอบอธิการบดีและผู้บริหารมหาวิทยาลัยไปพิจารณาดำเนินการ หากมหาวิทยาลัยมีนโยบายในเรื่องนี้ออกมาจะเป็นประโยชน์กับทุกคน การประหยัดในที่ทำงาน การประหยัดในครอบครัวซึ่งถ้าทำได้ก็จะมีเงินออมมากขึ้น แล้วไปทำในสิ่งที่มีประโยชน์มากขึ้น

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๖ วันเสาร์ที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๖)

๑๐.๒ ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ

“ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ” เป็นข้อเขียนที่ท่านได้เขียนให้กับองค์กรธุรกิจแห่งหนึ่งที่ช่วยงานโครงการหลวง เนื่องในโอกาสครบรอบ ๒๕ ปีขององค์กรธุรกิจแห่งนั้น มีรายละเอียด ดังนี้

หลักคิด (guiding principles)

๑. ส่วนรวมอยู่ได้ ส่วนย่อยจึงอยู่ได้
๒. ส่วนย่อยต้องพึ่งพาตัวเองให้ได้ (self-dependence) และส่วนย่อยหลายส่วนต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน (interdependence)
๓. ผู้ที่แข็งแกร่งกว่ามีหน้าที่ช่วยผู้อ่อนล้ากว่า เพื่อให้เขาเข้มแข็งขึ้น เพื่อช่วยตนเองได้ (help them help themselves)

นโยบายและแนวปฏิบัติ (policies and practices)

๑. ภาครัฐและระบบราชการ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนต่างมีหน้าที่ของภาคส่วนของตนเอง และยังมีหน้าที่ประสานและบูรณาการเพื่อให้ประเทศชาติและประชาคมสากลเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง มั่งคั่งและสันติสุข

๒. ความรับผิดชอบต่อสังคมของทั้งสามภาคส่วน คือ ความรับผิดชอบต่อสังคม (social responsibility)

- ภาครัฐและระบบราชการ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่จะสร้างกลไกความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม และให้โอกาสผู้ด้อยโอกาส

- ภาคธุรกิจเอกชน มีความรับผิดชอบต่อสังคมในสินค้าและบริการของตน และยังต้องร่วมรับผิดชอบต่อความกินดีอยู่ดีของสังคมอีกด้วย

- ภาคประชาชน ต้องร่วมรับผิดชอบต่อสังคมเกิดภราดรภาพ ร่วมทุกข์ร่วมสุข

๓. ภาคธุรกิจเอกชนสามารถกำหนดนโยบาย และกิจกรรมเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมได้อย่างเสรีและหลากหลาย ทั้งระดับเจ้าของ ระดับนโยบาย ระดับบริหารและผู้ปฏิบัติงาน

๔. ผลที่ได้รับมีมากมาย ทั้งด้านนามธรรม เช่น ความสุขใจ ความเอื้ออาทร ความรักสามัคคี ความยั่งยืนของอารยธรรมและวัฒนธรรม ส่วนทางด้านรูปธรรม เช่น การสร้างสรรค์ในด้านการศึกษาสุขภาพ และสาธารณสุข การฝึกอาชีพ การส่งเสริมศิลปะ การสืบสานพระศาสนา เป็นต้น ในที่สุดแล้วจะเกิดประโยชน์ แก่ทุกฝ่าย

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๖)

๑๐.๓ ข้อคิดสำหรับนำไปปฏิบัติและเผยแพร่ให้นักศึกษา และผู้ปฏิบัติงานทั่วไป

ท่านได้แจ้งเกี่ยวกับข้อคิดที่น่าสนใจสำหรับนำไปปฏิบัติและเผยแพร่ให้นักศึกษา และผู้ปฏิบัติงานทั่วไปได้ทราบ ได้แก่ คุณธรรมนำความรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเน้นให้นักเรียนนักศึกษาตระหนักในคุณค่า ๔ ประการ และปฏิบัติตามคุณธรรม ๘ ประการ ได้แก่

คุณค่า ๔

๑. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. ความสมานฉันท์
๓. สันติวิธี
๔. วิถีประชาธิปไตย

คุณธรรม ๘

๑. ขยัน
๒. ประหยัด
๓. ซื่อสัตย์
๔. มีวินัย
๕. สุภาพ
๖. สะอาด
๗. สามัคคี

๘. มีน้ำใจ

ข้อคิดเหล่านี้ควรที่ฝ่ายกิจการนักศึกษาจะได้นำไปจัดกิจกรรมเพื่อเสริมความรู้ให้แก่นักศึกษาของมหาวิทยาลัย

(การประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๑)

